

**Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів**

МАКАРЕНКО А. В., ПРИЙМАЧЕНКО Д. В.

**ПОПЕРЕДНІ РІШЕННЯ
В СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ**

Монографія

Дніпро

2022

УДК 351.713:342.925

Рекомендовано до друку вченою радою
Університету митної справи та фінансів
(протокол № 17 від 06 червня 2022 р.)

Рецензенти:

Т. О. Коломоєць, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений юрист України, декан юридичного факультету Запорізького національного університету;

Н. Б. Новицька, доктор юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник Державного податкового університету.

М15 **Макаренко А. В., Приймаченко Д. В.** Попередні рішення в сфері митної справи: монографія. – Серія : “Митна політика”. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2022. – 173 с.

У монографії досліджено особливості правового регулювання порядку прийняття та застосування попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи. Проведено періодизацію правового регулювання попередніх рішень у сфері митної справи.

Обґрунтовано існування окремого правового інституту митного права – попередні рішення у сфері митної справи. Проаналізовано чинне законодавство та визначено прогалини і колізії у правовому регулюванні порядку прийняття попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи. Значну увагу приділено аналізу адміністративних процедур із виокремленням стадій та процедурних дій щодо прийняття попередніх рішень: про класифікацію товарів, у тому числі комплектних об’єктів, згідно з УКТ ЗЕД; щодо визначення країни походження товару; на поміщення товарів в митні режими переробки товарів на митній території, за межами митної території.

Для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, практичних працівників митних органів, суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності, широкого кола читачів.

ISBN 978-966-328-163-6

© Макаренко А. В., 2022
© Приймаченко Д. В., 2022
© УМСФ, 2022

СЕРІЯ «МИТНА ПОЛІТИКА»

(серію засновано Університетом митної справи та фінансів у 2017 р.)

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії:

Віктор Ченцов – д.і.н., д.н.держ.упр., проф., Університет митної справи та фінансів, заслужений діяч науки і техніки України;

Члени редакційної колегії:

Ігбал Бабаєв – д.т.н., проф., заступник Голови Державного митного комітету Азербайджану (Республіка Азербайджан);

Іван Бережнюк – д.е.н., помічник-консультант голови підкомітету з питань митної справи Верховної Ради України;

Девід Віддоусон – PhD, проф., Міжнародна мережа митних університетів (INCUI) (Австралія);

Лотар Геллерт – д.ю.н., проф., Німецький урядовий університет державного управління (Федеративна Республіка Німеччина);

Айварс Вільніс Крастиньш, д.е.н., проф., экс-керівник Митної служби Латвії, експерт ВМО (Латвія);

Анатолій Макаренко – к.ю.н., віце-президент ВГО АППУ з питань митної політики, заслужений економіст України;

Павло Пашко – д.е.н., проф., Університет державної фіскальної служби України, заслужений діяч науки і техніки України;

Дмитро Приймаченко – д.ю.н., проф., Університет митної справи та фінансів, почесний митник України;

Веслав Чижович – д.н. у галузі митної політики та митного права, проф., державний службовець і громадський діяч, экс-керівник Митної служби Польщі (Республіка Польща).

**У СЕРІЇ «МИТНА ПОЛІТИКА»
ВИЙШЛИ ДРУКОМ:**

2017

Разумей Г. Ю. Аналіз ризиків у митній справі: навчальний посібник / Г. Ю. Разумей, М. М. Разумей. – Дніпро: УМСФ, 2017. – 245 с.

2018

Сучасний стан та перспективи розвитку митних правовідносин в Україні: колективна монографія / за заг. ред. Д. В. Приймаченка. – Дніпро: ВД «Гельветика», 2018. – 272 с.

Прокопенко В. В. Виконання митних формальностей при переміщенні товарів через митний кордон України різними видами транспорту: монографія / В. В. Прокопенко. – Дніпро: УМСФ, 2018. – 336 с.

2019

Дорофеева Л. М. Європейський вектор розвитку української митниці: монографія / Л. М. Дорофеева. – Дніпро: УМСФ, 2019. – 336 с.

Історія митної діяльності: Україна в міжнародних митно-торговельних мережах: навч. посіб. / К. М. Колесников (кер. авт. кол.), Л. І. Адашис, Д. В. Архірейський, О. О. Дячок, Д. О. Бочаров, О. В. Морозов, В. В. Ченцов, С. В. Шуляк; за ред. Л. В. Деркача, В. В. Ченцова. – Дніпро : УМСФ, 2019. – 282 с.

Білак Н. І. Переміщення товарів, які містять об'єкти права інтелектуальної власності, через митний кордон України: монографія / Н. І. Білак, В. В. Прокопенко. – Дніпро: УМСФ, 2019. – 192 с.

2020

Поліщук О. В. Управління ризиками у сфері митного контролю : навчальний посібник / О. В. Поліщук, Г. Ю. Разумей, М. М. Разумей. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2020. – 218 с.

Князєв В. С. Зберігання та розпорядження майном, що перейшло у власність держави: митно-правовий аспект: монографія / В. С. Князєв. – Одеса: ВД «Гельветика», 2020. – 334 с.

Перепьолкін С. М. Міжнародне митне право у сучасному вимірі: теоретичний, методологічний та прикладний аспекти: монографія. – Дніпро: УМСФ, 2020. – 360 с.

2021

Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / кол. авторів за ред. Мінченка А. О. – Дніпро: УМСФ, 2021. – 164 с.

2023

Макаренко А. В., Приймаченко Д. В. Попередні рішення в сфері митної справи: монографія. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2022. – 173 с.

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОПЕРЕДНІХ РІШЕНЬ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ	9
1.1. Стан наукових досліджень попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи.....	9
1.2. Правове регулювання попередніх рішень у сфері митної справи	21
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОПЕРЕДНІХ РІШЕНЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ МИТНОЇ СПРАВИ ...	38
2.1. Попередні рішення в сфері митної справи: поняття та зміст	38
2.2. Суб'єкти, які беруть участь у прийнятті попередніх рішень у сфері митної справи	55
2.3. Різновиди попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи	70
2.4. Припинення юридичної дії попередніх рішень у сфері митної справи	79
РОЗДІЛ 3. ПРИЙНЯТТЯ ПОПЕРЕДНІХ РІШЕНЬ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ.....	92
3.1. Процедура прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД	92
3.2. Процедура прийняття попередніх рішень щодо визначення країни походження товару.....	122
3.3. Процедура прийняття попередніх рішень щодо надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими	135
ВИСНОВКИ.....	149
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	154

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВМО – Всесвітня митна організація

Держмитслужба – Державна митна служба України

ДФС України – Державна фіскальна служба України

ЄАІС – Єдина автоматизована інформаційна система митних органів України

ЄС – Європейський Союз

ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність

Киотська конвенція – Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 р.

Мінфін – Міністерство фінансів України

МК ЄС – Митний кодекс Європейського Союзу

МК України – Митний кодекс України

КМ України – Кабінет Міністрів України

ОЕСР – Організація економічного співробітництва і розвитку

СОТ – Світова організація торгівлі

УКТ ЗЕД – Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності

Угода про асоціацію між Україною та ЄС – Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

ЮНКТАД – Конференція ООН з торгівлі та розвитку

ВСТУП

Сучасний розвиток митної справи характеризується активним пошуком і запровадженням нових інструментів та методів, спрямованих на вдосконалення та підвищення рівня і якості її здійснення, у тому числі для забезпечення гармонізації та спрощення митних процедур. Спроби упорядкувати ці процеси, задати їм відповідне спрямування співіснують із об'єктивною вимогою впроваджувати лише ефективні, перевірені інструменти та методи здійснення митної справи, оскільки переважати має необхідність удосконалення національного митного законодавства, практики його застосування. Особливої значущості вищевикладеному додають євроінтеграційні прагнення України, які неможливо реалізувати без приведення чинного митного законодавства у відповідність до європейських норм та стандартів.

Активна зовнішньоекономічна діяльність (далі – ЗЕД) України, стрімкий розвиток торговельних відносин спонукають до своєчасного реагування на нові умови та виклики, що, насамперед, стосується прискорення митного контролю та оформлення товарів, усунення бар'єрів, забезпечення спрощення торгівлі та забезпечення подальшого впровадження єдиних стандартів.

Попередні рішення щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи є одним із таких, визнаних на міжнародному рівні, інструментів спрощення митних процедур (митного контролю та митного оформлення), ефективного застосування якого пов'язується з упорядкуванням митних правовідносин, підвищенням правової визначеності та передбачуваності митних процедур, що одночасно відображається як під час реалізації повноважень митними органами, так і в зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів ЗЕД.

Важливою складовою юридичної значущості попередніх рішень є гарантія їх застосування будь-яким митним органом протягом усього часу його дії без перегляду та переоцінки фактичних обставин та правових підстав, на основі яких вони були прийняті. Окрім цього, впровадження та ефективного застосування попередніх рішень означає оптимізацію часу здійснення митних процедур, усунення суперечностей між

митними органами та суб'єктами ЗЕД, зокрема щодо визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД, країни походження товарів.

Натомість, слід констатувати, що запровадження попередніх рішень у сфері митної справи не змогло гарантувати їх ефективність та одразу забезпечити реалізацію мети їх введення. Так, за статистичними даними Державної митної служби України, як правонаступника Державної фіскальної служби України, в період з 2015 по 2021 рр. кількість прийнятих митними органами попередніх рішень з питань класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД неухильно збільшувалась. Разом з тим статистичні дані щодо прийняття попередніх рішень з питань визначення країни походження товарів та надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими в цей період не оприлюднювались.

Шлях до виправлення цієї ситуації, в першу чергу, лежить у площині правової регламентації попередніх рішень та процедури їх прийняття, а також удосконалення практики їх застосування в державній митній справі. Саме тому наукові дослідження цих питань є актуальними, затребуваними та необхідними на сучасному етапі розвитку митної справи.

Науково-теоретичною базою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі теорії права, адміністративного права і процесу, митного права: В. М. Бевзенка, І. Г. Бережнюка, В. М. Гаращука, Є. В. Додіна, Л. М. Дорофеевої, М. Дукової, Ю. М. Дьоміна, С. В. Ківалова, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, В. Т. Комзюка, А. В. Мазура, Т. О. Мацелик, І. В. Міщенко, В. Я. Настюка, П. В. Пашка, В. В. Прокопенка, О. П. Федотова, В. В. Ченцова, В. К. Шкарупи, М. Г. Шульги, І. П. Яковлева та ін.

Мета монографічного дослідження полягає у тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретичних напрацювань та норм чинного законодавства України з питань митної справи, узагальнення практики їх реалізації визначити сутність попередніх рішень у сфері митної справи.

Для досягнення зазначеної мети в монографії основну увагу було акцентовано на вирішенні таких завдань:

– охарактеризувати стан наукових досліджень із попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи;

- висвітлити правове регулювання попередніх рішень з питань митної справи;
- розглянути поняття та зміст попередніх рішень у сфері митної справи;
- визначити коло та статус суб'єктів, які беруть участь у прийнятті попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи;
- з'ясувати питання, з яких можуть прийматись попередні рішення в сфері митної справи;
- установити особливості припинення юридичної дії попередніх рішень з питань митної справи;
- охарактеризувати процедуру прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД;
- надати характеристику процедурі прийняття попередніх рішень щодо визначення країни походження товару;
- визначити та охарактеризувати процедуру прийняття попередніх рішень на помещення товарів в окремі митні режими.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОПЕРЕДНІХ РІШЕНЬ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ

1.1. Стан наукових досліджень попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи

З огляду на якість і рівень міжнародних взаємозв'язків у різних сферах діяльності сьогоднішній стан митної справи об'єктивно має сутнісну потребу в її вдосконаленні, глибинному і всеохоплюючому оновленні засад її формування та механізмів її здійснення. Диктується це сучасними світовими тенденціями розвитку митної справи, повноцінний розквіт якої є можливим тільки за умови пильного стеження, аналізу, врахування і поступового їх упровадження у вітчизняну практику здійснення митної справи. Так, світовою тенденцією декількох останніх десятиліть є спрощення і гармонізація митних процедур, усунення бар'єрів, забезпечення спрощення законної торгівлі.

Розвиток вітчизняної митної справи за таких умов призводить до істотного оновлення її складових, а також до появи нових, не відомих раніше механізмів та інструментів, за умови застосування яких здійснення митної справи не тільки покращиться, а й буде забезпечена відповідність світовим тенденціям.

Проте процес запровадження в практику здійснення митної справи нових механізмів та інструментів потребує детального аналізу і вивчення, дослідження на теоретичному рівні нововведень та їх поступова апробація на практиці. Саме тому наукове супроводження відіграє вирішальну роль, а питання наукової розробленості та стану сучасних наукових досліджень відповідних механізмів та інструментів надають змогу всебічно їх розглянути, як з точки зору ефективності і спроможності, так і умов їх запровадження у вітчизняну митну систему. Вагомим залишається вплив наукових кіл і при супроводженні вже фактично запроваджених механізмів та інструментів і полягає у вдосконаленні правового регулювання та практики їх здійснення.

Історії вітчизняної митної справи відомо, нажаль, чимало прикладів неефективного автоматичного перенесення положень міжнародного законодавства, законодавства ЄС і деяких інших

країн, нехтуючи специфікою та внутрішнім станом вітчизняної митної справи, практикою її здійснення тощо.

Розгляд питань щодо запровадження різних нововведень, аналіз їх ефективності (як до запровадження, так і після), стану правового регулювання (зокрема, щодо відповідності міжнародним стандартам) та практики застосування нових механізмів та інструментів завжди активізувало науковців як теоретиків, так і практиків і спричиняло ґрунтовні дискусії з цих питань. Так, в різні часи свої праці цим питанням присвячували такі вчені, як І. Г. Бережнюк, Т. І. Білоус-Осінь, Є. В. Додін, Ю. М. Дьомін, С. В. Ківалов, А. М. Козирін, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, А. В. Мазур, І. В. Міщенко, В. Я. Настюк, П. В. Пашко, В. В. Прокопенко, О. П. Федотов, В. В. Ченцов, А. М. Школик, М. Г. Шульга, І. П. Яковлев та ін.

Запровадження попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи в чинному митному законодавстві України стало продовженням цілеспрямованих дій для дійсного спрощення і гармонізації митних процедур шляхом усунення перешкод та бар'єрів, оптимізації часу митного контролю та митного оформлення, створення зручних умов переміщення товарів для суб'єктів ЗЕД. Слід зазначити, що процес упровадження цього механізму здійснення митної справи в чинне законодавство тривав досить довго, а аналіз ефективності дії і вдосконалення продовжується і зараз.

Звідси в теорії митного права фактично відсутні комплексні наукові розробки попередніх рішень з питань митної справи, що безумовно негативно позначається на її розвитку та головним чином на практиці їх прийняття та застосування, що зумовлює неможливість отримання стовідсоткової віддачі від їх застосування.

Водночас попередні рішення з питань митної справи розглядалися, хоча і дещо фрагментарно, на рівні дисертаційних досліджень. В дисертаційній роботі «Форми і методи публічного адміністрування у державній митній справі» [182] І. П. Яковлевим, одним із перших були зроблені загальнотеоретичні узагальнення щодо місця і сутності попередніх рішень з питань митної справи, а також розкрито специфіку їх розуміння саме як адміністративних актів. Теоретичний аналіз попередніх рішень майже не здійснюється, науковець також уникає розгляду деяких проблем як правового

регулювання, так і прийняття та застосування попередніх рішень. Проте впевнені, що пов'язано це здебільшого з аналізом попередніх рішень крізь призму визначених завдань дослідження та орієнтування на особливості практичного застосування. Хоча й висвітлюються деякі практичні аспекти прийняття і застосування попередніх рішень, а саме щодо порядку прийняття і форми попередніх рішень, строків прийняття попередніх рішень, їх доцільності та обґрунтованості, а також строків дії. Розглянуто в роботі й випадки відкликання попередніх рішень одночасно з можливими правовими наслідками для відповідних осіб.

В дисертаційній роботі «Адміністративно-правове регулювання митної процедури визначення походження товару» [172] П. Ю. Шевченко приділяє увагу аналізу митних процедур прийняття та відкликання попередніх рішень з питань визначення країни походження товарів, в окремому підрозділі роботи. Також наголошується, що попередні рішення щодо застосування окремих положень законодавства з питань митної справи уособлюють перенесення здійснення деяких митних процедур до фактичного переміщення через митний кордон України. Автором встановлено часові обмеження щодо прийняття попередніх рішень залежно від ввезення та вивезення товарів. За результатами проведеного дослідження П. Ю. Шевченком пропонуються зміни та доповнення до чинного митного законодавства, зокрема і щодо попередніх рішень та практики їх прийняття та застосування.

Важливе теоретико-прикладне значення для здійснення митної справи, попередніх рішень з митної справи зокрема, мають положення і висновки дисертації Федотова О. П. «Адміністративно-правова концепція здійснення митної справи: теорія та практика» [166]. Хоча й попередні рішення не досліджуються безпосередньо в роботі, проте зосередження уваги на більш практичних аспектах здійснення митної справи обумовило зачіпання і попередніх рішень. Так при дослідженні митних процедур, а також в додатках до роботи, а саме в додатку 2, в якому розглядається організаційно штатна структура Держмитслужби [166, с. 390]; додатку 11, щодо закріплення переліку функцій і процедур що здійснюються структурними підрозділами Держмитслужби [166, с. 407–455] зустрічаються і попередні рішення, розгляд їх місця в конкретних митних

процедурах, а також аналіз діяльності підрозділів митних органів, які здійснюють їх прийняття.

В дисертаційній роботі С. І. Денисенка «Міжнародно-правові стандарти спрощення та гармонізації митних процедур у сфері міжнародної торгівлі» [12], присвяченій не тільки стандартам спрощення та гармонізації митних процедур, а й національним особливостям дотримання і запровадження цих стандартів Україною, попередні рішення фактично не розглядаються як інструмент спрощення митних процедур та не досліджуються. Єдина згадка про попередні рішення з'являється при аналізі Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів від 14.06.1983 р. (далі – Кіотська конвенція) [52], яка є основою побудови митних тарифів переважної більшості держав світу. Так, зазначається, що зазначена конвенція відкрила шлях для введення так званого попереднього класифікаційного рішення (як частини попереднього декларування), що приймається митними органами на запит зацікавленої особи [12, с. 106].

Прокопенко В. В. в монографії «Виконання митних формальностей при переміщенні товарів через митний кордон України різними видами транспорту» [141] зазначає, що окрім митних процедур, які є митними режимами, відповідно до чинної термінології Митного кодексу України (далі – МК України), в митній справі є й інші процедури, передбачені МК України [141, с. 46]. Такі «інші процедури» автор називає адміністративними процедурами в митній справі, до яких відносить і процедуру прийняття попередніх рішень з питань митної справи [141, с. 47].

Досліджувались попередні рішення з питань митної справи і в спеціальній юридичній літературі.

О. П. Борисенко та О. В. Боркут в статті «Імплементация положень угоди СОТ зі спрощення процедур торгівлі: перші кроки України» [4] досліджують процес запровадження набору міжнародних стандартів та положень Угоди про спрощення процедур торгівлі в національне митне законодавство (ще до ратифікації Україною положень цієї Угоди), аналізують і попередні рішення. Автори вказують, що помилкова оцінка, класифікація товарів або застосування правил визначення походження здатні створити перед торгівлею нетарифний бар'єр, попередні рішення при цьому визначають як інструмент

вирішення згаданих проблем [4, с. 28]. За результатами визначення відповідності чинного митного законодавства положенням Угоди зазначені науковці вказують, що у цілому, положення ст. 23 відповідають стандартам, закладеним в Угоді, а в якості перспектив подальших реформ відзначається впровадження попередніх рішень стосовно митної оцінки.

У статті «Попередні рішення в законодавстві України» [59] Р. В. Негара розглядає зміст, значення та характеристики, властиві попереднім рішенням у митній справі та однойменних актів інших сфер. Автором аналізуються положення чинного митного законодавства, які регламентують порядок отримання попереднього рішення, строк дії, випадки відкликання, а також звертається увага на наявні недоліки та прогалини в правовому регулюванні. Пропонується авторське визначення поняття «попередні рішення» і відповідні зміни та доповнення до чинного митного законодавства.

Спроба встановити зміст та призначення попередніх рішень шляхом порівняння їх застосування в ЄС, Китаї та Тайвані робить Shu-Chien Chen в статті «In the name of legal certainty? Comparison of advance ruling systems for tariff classification in the European Union, China and Taiwan» [192]. Автор обґрунтовує, що попередні рішення мають більшу ефективність для митного адміністрування, ніж забезпечують правову визначеність (легітимні очікування) та процедурні права заявників. У зв'язку з цим наголошується на необхідності зміни пріоритетів у застосуванні попередніх рішень, зокрема, на підвищенні правової визначеності та забезпеченні ефективності адміністрування.

Зустрічаються у спеціальній літературі випадки, коли попередні рішення просто зазначаються або в якості права відповідних осіб, або в якості прикладу перенесення процедур митного контролю за темпоральною ознакою до переміщення товарів через митний кордон України [22], без їх дослідження.

У науково-навчальній літературі також приділяється увага попереднім рішенням. До фактичного впровадження попередніх рішень у практику здійснення митної справи в Україні в навчальному посібнику з митного права України за редакцією В. Я. Настюка та М. Г. Шульги [42] ще 2001 р. видання описувались попередні рішення. Попередні рішення в цьому посібнику розглядаються в контексті попередніх операцій, точніше разом з

ними в одному підрозділі. Зарахування попередніх рішень до виду попередніх операцій прямо не здійснюється, проте ці два інститути певним чином пов'язуються між собою.

Дудчак В. І. та Мартинюк О. В. у навчальному посібнику «Митна справа» [16] вказують, що поряд із операціями, що передують основному митному оформленню, виокремлюється і такий напрямок діяльності митних органів, як прийняття митними органами попередніх рішень. Як і попередні операції, прийняття таких рішень спрямовано на забезпечення належного застосування і виконання законодавчих актів стосовно переміщуваних через митний кордон товарів. Прямий зв'язок прийняття попередніх рішень зі здійсненням попередніх операцій полягає в необхідності одержання рішення відповідного митного органу та його належного документального відбитка до початку основного митного оформлення [16, с. 292]. Попередні рішення, на думку авторів, насамперед спрямовані на захист економічних інтересів країни, а також виконують фіскальні функції і поширюються на класифікацію товарів відповідно до ТН ЗЕД і на визначення країни походження товарів. Підбиваючи підсумки, підкреслимо, що як попередні операції, так і попередні рішення здійснюються до основного митного оформлення і є підготовчими, але водночас украй важливими процедурами його проведення [16, с. 293].

У навчальному посібнику з митного права України за загальною редакцією В. В. Ченцова [43] попередні рішення згадуються як інструмент, запровадження у практику митної діяльності якого уможливило б реалізувати важливі тенденції розвитку митної справи, а саме прискорення товаропотоку та прагнення виконувати більшість митних процедур ще до надходження товару в пункт пропуску на митному кордоні [43, с. 161–62].

В навчальному посібнику «Товарна номенклатура ЗЕД» [161] окрема глава присвячена порядку прийняття попередніх рішень з класифікації товарів. У посібнику описується порядок дій, передбачених законодавством, для отримання попереднього рішення з класифікації товарів без відповідного наукового аналізу.

У підручнику з митного права під авторством Р. Б. Шишки до структури митної справи зараховано «прийняття, відміна чи відкликання попередніх рішень» [175, с. 10–11], а до митних відносин, що становлять предмет правового регулювання

митного права, зараховано прийняття попередніх рішень з конкретних питань, з якими звертаються зацікавлені особи [175, с. 48]. На жаль, окремо попереднім рішенням у підручнику уваги не приділено. Разом з тим у більшості підручників, навчальних посібників попередні рішення не згадуються, що вказує не тільки на низький рівень їх наукових досліджень, але й на брак у навчальних програмах питань, пов'язаних із ними.

Так, в одному з нових навчальних посібників з митного права України у 2 томах за редакцією В. М. Бойко 2015 р. видання [45; 46], внутрішня будова якого наближена до структури МК України, попередні рішення не розглядаються. Присвячений висвітленню глави 3 МК України підрозділ посібника стосується лише інформування і консультування з питань митної справи, уникаючи попередні рішення, правове регулювання яких також передбачено законодавцем у главі 3 МК України. Ігнорується опис попередніх рішень і при розгляді питань, з яких попередні рішення можуть бути прийнято.

У зв'язку з тим, що в МК України 2012 р. з'явилися положення, присвячені попереднім рішенням (до речі, вперше саме в кодифікованому акті), джерелом їх дослідження також є науково-практичні коментарі цього кодексу.

Так, в науково-практичному коментарі до МК України у 3 томах [57, с. 85–90] відзначається важливість запровадження попередніх рішень для забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС та виконання міжнародних зобов'язань України, обумовлених участю в СОТ, ВМО та інших. Аналіз положень статті і безпосередньо попередніх рішень зводиться лише до розгляду попередніх рішень щодо класифікації товарів згідно УКТ ЗЕД, оминаючи інші питання з яких такі рішення можуть бути прийнято. Відсутні будь-які загальнотеоретичні узагальнення щодо попередніх рішень взагалі, так і щодо попередніх рішень про класифікацію товарів згідно УКТ ЗЕД зокрема, науково-практичний коментар фактично описує порядок прийняття попереднього рішення про класифікацію товарів, строку прийняття, деякі питання застосування і строку дії, в принципі те, що визначено в МК України та відповідних підзаконних нормативно-правових актах.

Коментар положень ст. ст. 149 і 165 МК України, в яких визначається порядок отримання дозволу митних органів на

поміщення товарів в митні режими переробка на митній території та переробка за межами митної території відповідно теж оминає можливість прийняття попередніх рішень щодо надання дозволу. В коментарі до ст. 149 МК України вказано, що статтею передбачено можливість винесення попереднього рішення щодо можливості розміщення товарів у відповідний митний режим [57, с. 333].

У науково-практичному коментарі МК України за загальною редакцією Є.В. Додіна [56, с. 35] вказано, що коментована стаття (ст. 23 МК України) визначає правила застосування однієї зі стадій митного оформлення переміщення товарів та комерційних транспортних засобів через митний кордон України. Ця стадія, на думку авторів, має назву попереднього рішення, на відміну від основної стадії – митного оформлення товарів безпосередньо при перетинанні митного кордону. Наведена позиція викликає багато нарікань. По-перше, на початку попереднє рішення визначають «однією із стадій митного оформлення», в подальшому ж митне оформлення визначається «основною стадією». При цьому акцент ставиться на «попереднє» і «безпосереднє» митне оформлення. Складається враження, що автори ототожнюють попередні рішення з попередніми операціями (які є однією зі стадій митного оформлення). По-друге, попереднє рішення не є обов'язковим, тобто це, як мінімум, факультативна стадія. По-третє, прийняття попередніх рішень щодо комерційних транспортних засобів не передбачається МК України.

В іншому коментарі фактично обмежується цитуванням положень ст. 23 МК України, без їх наукового аналізу, а відповідно і без обґрунтованих висновків ефективності правового регулювання та пропозицій, спрямованих на його удосконалення. При коментуванні положень ст. 149 МК України до питання прийняття попередніх рішень про надання дозволу на поміщення товарів в митний режим переробки на митній території автори не звертаються [56, с. 139-140]. А щодо ст. 165 МК України коментар фактично не проводиться, здійснюється відсилання до ст. 149 МК України [56, с. 157].

У навчально-методичному посібнику «Митний кодекс України: практичні аспекти» [50] щодо ст. 23 МК України [49] авторами наголошується, що поява попередніх рішень у вітчизняній митній справі здійснена з метою забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС та на

виконання «Рекомендації Ради митного співробітництва про вдосконалення класифікаційної роботи та пов'язаної з нею інфраструктури» ВМО. Резюмується, що встановлений порядок прийняття попередніх рішень відповідає міжнародним нормам з питань класифікації товарів, зокрема Рекомендаціям ВМО та вимогам МК ЄС [50, с. 45-47].

Таким чином, з вищенаведеного вбачається, що комплексні наукові дослідження попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи і не проводились. Аналіз публікацій, наукових праць дозволяє констатувати здебільшого фрагментарний стан досліджень попередніх рішень з питань митної справи, низький рівень загальнотеоретичних узагальнень, досліджень правового регулювання і практики їх застосування.

Відповідно до ч. 5 ст. 23 МК України попередні рішення можуть прийматись з питань: 1) класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД; 2) визначення країни походження товарів; 3) надання у випадках, передбачених МК України, дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими [49]. Враховуючи, що ці питання при переміщенні товарів через митний кордон мають визначальне значення (особливо перші два), їх наукові дослідження можуть стосуватись і попередніх рішень, приміром як П.Ю. Шевченко при дослідженні визначення країни походження товарів [171] цілком обґрунтовано звернув увагу і на попередні рішення.

Справа в тому, що класифікація товарів згідно УКТ ЗЕД досі фактично так і не поставала предметом комплексного дослідження, хоча питання, пов'язані з класифікацією товарів висвітлювались в межах дослідження митно-тарифного регулювання, як його елемент, на рівні фахових напрацювань [7]. Проте попередні рішення, зокрема, з питань класифікації товарів досліджено не було.

Дослідженню митних режимів переробки на митній території та переробки за межами митної території присвячена дисертаційна робота О.В. Чуприни «Правове регулювання митних режимів переробки» [170], а саме надано визначення і охарактеризовано структуру митного режиму взагалі та окремо митних режимів переробки. Проаналізовано умови та порядок отримання дозволу митних органів на поміщення товарів у митні режими переробки. При цьому можливість отримання такого

дозволу до початку переміщення товарів через митний кордон у вигляді попереднього рішення науковцем зовсім не досліджується. Отже, чому саме автором проігноровано це питання в здійсненому дослідженні не відомо, пояснити це тематикою або завданнями дослідження теж важко.

Крім того, є низка джерел, які стосуються практичних питань прийняття попередніх рішень. Так, О. Бутко в статті «Порядок прийняття попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД» [5] описує порядок дій зацікавлених осіб та митних органів щодо прийняття попередніх рішень, відповідно до чинного, станом на 2007 р., митного законодавства.

В якості практичного довідника з прийняття попередніх рішень Міністерством економічного розвитку і торгівлі України були розроблені інформаційні листи «Як отримати попереднє рішення ...?» про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД [178] та про визначення країни походження товару [179], українською та англійською мовами.

У продовження вважаємо за потрібно навести відомості з аналітичного звіту щодо забезпечення відповідності в Україні положень Угоди про спрощення процедур торгівлі [165], розробленого за підтримки агентства США з міжнародного розвитку (USAID) у 2015 р. Щодо попередніх рішень у звіті зазначається, що Україна дотримується значної відповідності положенням Угоди про спрощення процедур торгівлі [144] щодо попередніх рішень. Такі положення, головним чином, відображені в ст. 23 МК України, крім того, підтримується запровадження таких положень у наказах Мінфіну [165].

З іншого боку зазначається, що в Угоді [144], на відміну МК України, надається більш широке визначення «заявника», у зв'язку з чим існує потреба в поширенні визначення на осіб, які мають звертатися щодо попередніх рішень для включення експортера, імпортера або будь-якої особи, що має поважну причину, або їх представника.

Звертається увага авторів звіту на необхідність створення веб-сторінки на базі веб-сайту Держмитслужби з метою централізації та деталізації вимог та процедур щодо попередніх рішень, а також для надання електронних звернень за попередніми рішеннями, що забезпечить більшу прозорість. Примітно, що в цьому напрямку є певні зрушення. Так, в свій час,

ДФС України в рамках Електронного Уряду було створено Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс [18], який наразі діє дещо у видозміненому форматі на офіційному веб-сайті Держмитслужби. Впевнені, що саме ці електронні ресурси дозволяють ефективно забезпечувати впровадження вищенаведеного. Принагідно, вже на цьому інформаційно-довідковому ресурсі міститься інформація і щодо попередніх рішень з питань митної справи.

Отже, аналіз наукової літератури як на рівні комплексних монографічних досліджень, так і на рівні фахових статей, в тому числі науково-практичних коментарів до МК України, підручників і навчальних посібників, дозволив виявити здебільшого фрагментарний стан досліджень попередніх рішень, низький рівень загальнотеоретичних узагальнень, досліджень правового регулювання і практики застосування попередніх рішень.

Проте негативний результат теж є важливим результатом, з якого можна вилучити позитивні висновки. Так, актуальність обраного напрямку дослідження не викликає жодних сумнівів, а такий стан вивчення та аналізу свідчить про нагальну потребу в наукових дослідженнях, комплексних і конструктивних, орієнтованих на розвиток теорії попередніх рішень, а також на вдосконалення правового регулювання, практики прийняття і строку прийняття, дії і випадків відкликання попередніх рішень, особливостей їх застосування.

Впевнені, що такий складний механізм, як попередні рішення, потребує детального дослідження всіх елементів його внутрішньої будови, аналізу всіх категорій і термінів, які пов'язані з ним та його характеризують. У зв'язку з тим, що досі не знайшла свого цілковитого вирішення наукова дилема щодо вироблення єдиного підходу у розумінні поняття митного права, предмета його регулювання та місця у правовій системі (деякі митне право визначають як підгалузь або інститут адміністративного права [3, с. 16], як самостійну галузь права [51, с. 76–77], комплексну галузь права [44, с. 12], або ж зараховують митне право до групи комплексних галузей законодавства [27, с. 6]), дискусійними є питання внутрішньої структури митного права.

Оминаючи дискусії щодо місця митного права в системі права України, але визначаючи митне право України самостійною галуззю права комплексного характеру, вважаємо,

що його внутрішня структура аналогічна будь-якій іншій галузі права. З теорії права відомо, що в системі права властивим є поділ (диференціація) і структурна ієрархічність, що означає виокремлення відносно самостійних структурних елементів і наявність між ними певних рівнів ієрархії, згори до низу: галузі та підгалузі права, інститути права [148, с. 295]. Інститут права у свою чергу визначається, як сукупність відносно відособлених правових норм у рамках певної галузі (галузей) права, що регулюють певну групу (вид) взаємозалежних та однорідних суспільних відносин [148, с. 304]. Тому попередні рішення з митної справи є самостійним інститутом митного права.

Як інститут митного права попередні рішення представляють сукупність відносно відособлених і пов'язаних між собою правових норм, які визначають місце і особливості попередніх рішень в сфері митної справи, регулюють порядок і строк їх прийняття, строк дії, випадки відкликання і зміни, наслідки відкликання для відповідних осіб, а також порядок їх застосування під час переміщення товарів через митний кордон України.

Цей інститут митного права має свої особливості. Так, він має складний характер, що обумовлено наступними чинниками: включає в себе норми як національного права, так і міжнародного, при цьому вплив останнього на формування національного тільки посилюється; одночасно містить норми, які є матеріальними – визначають сутність, місце, значення та ознаки попередніх рішень, та процесуальними, точніше процедурними, – визначають порядок прийняття, відкликання, зміни та застосування попередніх рішень. За функціями правового регулювання норми цього інституту переважно є регулятивними.

За субординацією правового регулювання інститути в теорії права поділяють на інститути матеріального права та інститути процесуального права [148, с. 306]. Інститут попередніх рішень одночасно містить норми, які є матеріальними, – визначають сутність, місце, значення та ознаки попередніх рішень, та процесуальні, точніше процедурні, – визначають порядок прийняття, відкликання, зміни та застосування попередніх рішень.

Резюмуючи вищезазначене, потрібно вказати, що попередні рішення з питань митної справи є важливим механізмом при здійсненні митної справи. Так, попередні рішення з питань митної справи визначаються як адміністративний акт зі

специфікою юридичного значення [182, с. 130] (нереалізований адміністративний акт, тому що «попередньо» прийнятий) [180, с. 131]; як інструмент перенесення здійснення деяких митних процедур до фактичного переміщення через митний кордон [172, с. 97]; як механізм вдосконалення митного контролю та спрощення митних процедур [169, с. 12]; як механізм, впровадження якого дозволить досягти прискорення товаропотоку та призведе до виконання більшості митних процедур ще до надходження товару до пункту пропуску на митному кордоні [43, с. 161–162]; як механізм забезпечення адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та виконання міжнародних зобов'язань України [57, с. 85–90]; як інструмент вирішення проблем помилкової оцінки, класифікації товарів або застосування правил визначення походження [4, с. 28]; як інститут митного права.

1.2. Правове регулювання попередніх рішень у сфері митної справи

Правове регулювання як особлива форма правового впливу одночасно виступає як джерелом стабільності певних відносин, так і виражає їх динамічність. Правове регулювання суспільних відносин здійснюється не тільки з метою їх упорядкування, забезпечення їх визначеності та сталого розвитку, а й створює відповідну юридичну основу, площину для їх формування і функціонування. За допомогою правового регулювання також визначаються вектори, орієнтири розвитку як суспільних відносин, так і певних механізмів та інструментів. Упевнені, що особливої уваги потребує правове регулювання, його стан, якість, ефективність нових механізмів та інструментів у митній справі, запроваджених внаслідок реформаційних процесів щодо спрощення та гармонізації митних процедур, адаптації національного митного законодавства до міжнародних та європейських норм, стандартів.

Дослідження правового регулювання попередніх рішень, їх нормативно-правової основи вирішує низку суттєво важливих питань. По-перше, аналіз нормативно-правових основ попередніх рішень (міжнародних та національних, як чинних, так і таких, що втратили чинність), дозволить відстежити їх генезис, а також

місце, роль, статус і особливості, порівняти між собою положення національних актів різного часу дії. По-друге, надає змогу співставити між собою як за темпоральними характеристиками, так і за змістом положення міжнародних актів з національними в контексті адаптації національного митного законодавства до міжнародних та європейських норм. По-третє, дозволяє визначити повноту та всеосяжність, наявні вади, колізії, прогалини та можливі причини їх виникнення, а також запропонувати шляхи їх вирішення та подолання [33, с. 123].

Встановлено, що правове регулювання попередніх рішень здійснюється на міжнародному, регіональному та національному рівнях. У відповідності до цих рівнів і пропонуємо досліджувати порушені питання.

Міжнародний рівень представлено міжнародними конвенціями та угодами, прийнятими в рамках міжнародних організацій, об'єднань держав, а також і на основі багатосторонніх міждержавних договорів. Деякі з них прямо стосуються правового регулювання попередніх рішень, інші обумовили створення цього механізму, заклавши передумови для виникнення і впровадження в практику відповідних держав. Більшість таких міжнародних конвенцій та угод є частиною національного законодавства, тобто Україна приєдналась до них у встановленому законодавством порядку.

Важливою основою для забезпечення спрощення і гармонізації митних процедур стала Кіотська конвенція 1973 р. [53], до якої Україна приєдналась у 2006 р. [131] (набрала чинності для України 15.09.2011 р.). Вона визначила орієнтири майбутнього розвитку не тільки на час її прийняття, а, як показує практика, ці орієнтири є актуальними і сьогодні. Деякі положення конвенції «недвозначно натякають» на певні переваги попередніх рішень. Так, застосування митних правил та процедур, які є передбачуваними, послідовними та прозорими, визначається як один із принципів, завдяки застосуванню яких вдасться досягнути спрощення і гармонізацію митних процедур.

Крім того, відповідно до п. 9.8 розділу 9 Загального додатку до Кіотської конвенції за письмовим зверненням відповідної особи митна служба повідомляє про своє рішення у письмовій формі у терміни, встановлені національним законодавством [53]. Відповідно до п. 9.9 розділу 9 Загального додатку до Кіотської

конвенції [53] стандартним правилом є те, що на прохання заінтересованої особи митна служба видає обов'язкові для виконання розпорядження за умови, що митна служба володіє всією інформацією, яку вона вважає необхідною.

В Технічних зауваженнях по спрощенню процедур торгівлі [195], підготовлених Конференцією ООН з торгівлі та розвитку (далі – ЮНКТАД) вказується, що термін «зв'язане рішення» (або «попереднє рішення»), як правило, позначає варіант, за якого митниця видає рішення за зверненням по плануванню операції зовнішньої торгівлі, за чинним нормативами. Основною при цьому перевагою для отримувача такого рішення є юридична гарантія, що рішення буде обов'язково застосовуватись. Таким чином, не позбавленою права на існування є думка, що саме з Кіотською конвенцією [53] пов'язується виникнення попередніх рішень в міжнародній практиці.

Окремо слід відмітити наявність визначених Конвенцією випадків отримання попереднього дозволу. Такі попередні дозволи можуть бути передбачені національним законодавством стосовно поміщення товарів в митні режими переробки на митній території (п. 8 розділу 1 Спеціального додатку F) та переробки поза межами митної території (п. 4 розділу 2 Спеціального додатку F), тимчасового ввезення (п. 7 розділу 1 Спеціального додатку G), а також щодо звільнення від ввізних мит та податків (п. 5 розділу 3 Спеціального додатку B) [53]. Розглядати попередні дозволи в зазначених випадках як деякий прообраз попередніх рішень щодо надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими підстав не має, оскільки Кіотська конвенція стосовно всіх випадків, коли такі попередні дозволи потрібні, вимагає зведення їх до мінімуму. Тому зазначений варіант отримання дозволу є чимось обтяжуючим в розумінні Конвенції, тільки ускладнює торгівлю, проте інколи є необхідним.

Загалом положення Кіотської конвенції не тільки відіграють важливу роль для формування і застосування попередніх рішень, а й визначають загальне методологічне підґрунтя, ціннісно-орієнтаційні вимоги, яким повинні відповідати механізми та інструменти, створені для спрощення митних процедур і містять положення, інтерпретація і розвиток яких надало змогу виникнути такому механізму, як попередні рішення.

Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів від 14.06.1983 р. [52], до якої Україна приєдналась у 2002 р. [130], є насправді однією з найважливіших і поширеніших, яка стала основою для формування класифікаційних списків товарів усіх країн світу. Попри її організаційно-технічне значення, з появою такої системи здійснилось безпосереднє спрощення митних процедур, а також з'явилися умови для виникнення й інших, спрямованих на спрощення митних процедур, механізмів. Це дозволило С. І. Денисенко зробити висновок, що вказана Конвенція відкрила шлях для введення так званого попереднього класифікаційного рішення (як частини попереднього декларування), що приймається митними органами на запит зацікавленої особи [12, с. 106].

Положеннями Конвенції про тимчасове ввезення від 26.06.1990 р. (Стамбульська конвенція) [28], до якої Україна приєдналась у 2004 р. [129], допускається встановлення в національному законодавстві необхідності отримання попереднього дозволу (як митних, так і немитних органів) на поміщення товарів у митний режим тимчасове ввезення (ст. 16). Конвенцією встановлено, що надання такого дозволу має здійснюватися у можливо найкоротший термін.

Останнім міжнародним актом за хронологією, проте найважливішим за значенням, є Протокол про внесення змін до Марракеської угоди про заснування СОТ від 27.11.2014 р. [144] до якого Україна приєдналась у 2015 р. [143]. Протокол набрав чинності 22.02.2017 р., в порядку, передбаченому п. 3 статті X Угоди про заснування СОТ, тобто після ратифікації цього документа двома третинами членів СОТ (110 із 164 членів), але країни-члени СОТ продовжують активно приєднуватись до цієї Угоди.

У преамбулі Угоди серед іншого вказано, що члени, визнаючи особливі потреби країн-членів, що розвиваються і, особливо, найменш розвинених країн-членів, та прагнучі посилити допомогу і підтримку розвитку потенціалу, визнаючи необхідність ефективного співробітництва між членами з питань спрощення торгівлі і дотримання митних правил приймають Угоду про спрощення процедур торгівлі, яка включається до Додатку 1А Угоди про заснування СОТ.

Попереднім рішенням присвячена ст. 3 зазначеної Угоди [144]. Так, статтею визначається загальна інформація щодо попередніх рішень, обов'язки країни-члена щодо цього. Зокрема в п. 1 встановлено, що кожен член видає в межах розумного періоду часу і в конкретні строки попереднє рішення заявникові, який подав письмовий запит, що містить всю необхідну інформацію. Зазначене свідчить про обов'язкове поширення цього механізму (попередніх рішень) в практиці всіх країн, які ратифікували у встановленому порядку Протокол та про встановлені темпоральні вимоги щодо прийняття попередніх рішень. Крім того, деталізовано випадки відмови видачі попереднього рішення, визначено вимоги щодо чинності, а також щодо відкликання, зміни та визнання недійсними попередніх рішень.

Відповідно до п. (а) ч. 9 ст. 3 Угоди попереднє рішення – це письмове рішення, що надається членом заявникові до моменту імпортування товару, передбаченого у заявці, в якому визначається режим, який член надає товару на момент його імпортування [144]. Крім того, в положеннях ч. 9 ст. 3 наведений примірний перелік питань, з яких можуть вони прийматись.

Важливе положення зафіксовано ч. 7 ст. 3 Угоди, згідно з яким, кожен член забезпечує, за письмовим зверненням заявника, перегляд попереднього рішення або рішення про відкликання, зміну або визнання недійсним попереднього рішення [144]. Воно надає змогу заявнику ще до початку безпосереднього переміщення товарів визначитись з певними питаннями, а також узгодити їх з відповідними органами, врегулювати всі ймовірні спори.

Особливу увагу в Угоді відведено забезпеченню практичного застосування попередніх рішень, у зв'язку з чим Угода зобов'язує країн-членів розповсюджувати інформацію щодо них, популяризувати попередні рішення як дієвий, зручний механізм спрощення митних процедур. Відповідно до ч. 8 ст. 3 Угоди кожен член докладатиме зусиль для забезпечення загальнодоступності будь-якої інформації про попередні рішення, яку він вважає такою, що становить суттєвий інтерес для інших заінтересованих сторін, із урахуванням необхідності захисту інформації, що становить комерційну таємницю. Втім, за умови формулювання «яку він вважає такою, що становить суттєвий інтерес для інших заінтересованих сторін» в ч. 6 ст. 3 Угоди встановлено, що кожен член опубліковує щонайменше:

(а) вимоги до заявки на отримання попереднього рішення, у тому числі інформацію, яку необхідно надати та її формат; (b) строк, у межах якого він буде видавати попереднє рішення; і (с) строк, протягом якого попереднє рішення є чинним [144].

Звісно, забезпечення правового регулювання попередніх рішень на рівні СОТ означає їх визнання як важливого механізму спрощення митних процедур та покликано забезпечити найскоріше його впровадження в митну діяльність великої кількості країн (як тих, які ратифікували цей документ, так і тих, які це ще не зробили, членів СОТ та країн, які не є членами СОТ), а для країн, законодавство яких вже передбачає можливість прийняття та застосування цього механізму, Угода надає можливість значно покращити, вдосконалити як правове регулювання, так і застосування попередніх рішень.

Зазначена Угода безумовно є важливим міжнародним актом щодо спрощення митних процедур, їх правового регулювання, зокрема попередніх рішень. Стосовно останніх – цей документ є фактично єдиним міжнародним документом, який містить положення, що безпосередньо стосуються попередніх рішень. Тим більше, враховуючи його достатньо нещодавнє прийняття він вже ратифікований Україною у встановленому порядку, така ситуація змушує не тільки досліджувати його суто як джерело правового регулювання попередніх рішень, а й порівнювати з вітчизняним чинним митним законодавством на предмет відповідності та узгодженості.

Моніторинг спрощення процедур торгівлі різними країнами світу, зокрема застосування і дії попередніх рішень, а також формування пропозицій, рекомендацій та висновків щодо впровадження і застосування цього механізму, здійснює Організація економічного співробітництва і розвитку (далі – ОЕСР) (англ. Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD). ОЕСР вдалося сформулювати низку індикаторів, за якими вони встановлюють показники торгівлі в кожній країні. Підбір цих індикаторів здійснено якомога виважено та збалансовано, щоб їх: по-перше, можна було б застосувати майже до кожної країни світу; по-друге, інформація отримана від їх застосування була найбільш об'єктивною і точною. Індикатори враховують рівень доходів, географічне становище, етапи та особливості розвитку певних країн, а також

постійно оновлюються, доопрацьовуються. Наразі за даними офіційного сайту ОЕСР таких індикаторів 11, попередні рішення (advance rulings) [195] є одним із них.

На основі цих індикаторів ОЕСР готує та опубліковує звіти про стан процедур торгівлі за своїми показниками по різних країнах світу [66; 67; 68; 69], готує щорічні висновки, аналізи [189], в яких акцентується увага на необхідності спрощення процедур торгівлі, описуються переваги від цього, в тому числі основані на економічних показниках. Як зазначається у цих документах, оцінки, основані на індикаторах ОЕСР, забезпечують донесення до урядів необхідності визначати пріоритетними дії по спрощенню торгівлі й мобілізації зусиль з надання технічної допомоги та створення потенціалу для країн, що розвиваються. Аналіз ОЕСР показує, що заходи щодо спрощення торгівлі можуть принести користь всім країнам в їх ролі як експортерів, так і імпортерів, що дозволяє забезпечити більш ширший доступ до виробничих ресурсів для виробництва та більш активно брати участь у системі міжнародної торгівлі.

На основі цих індикаторів ОЕСР було підготовлено звіт і щодо України [68]. Відповідно до цього звіту були визначені наступні показники України щодо сприяння торгівлі:

- показники України вище ніж в середньому по країнам Європи (за винятком членів ОЕСР) та Центральної Азії та нижче країн з середнім рівнем доходів в галузі зборів та платежів у відповідності з індикаторами ОЕСР;

- показники України для автоматизації, співробітництва та управління і неупередженість нижче середніх позначено по країнах Європи (за винятком членів ОЕСР) та Центральної Азії та нижче середнього по країнах з низьким рівнем доходів [68].

Графічно проілюстровано стан за кожним з індикаторів. У цифровому вираженні оцінка за кожним індикатором може бути від 0 до 2, з ціною поділу 0,5. Попередні рішення (advance rulings) відповідно до цього звіту та графіку сягають більше 1,5 але менше 2, тому приблизно визначимо його 1,8. Це досить високий показник [68].

У напрямку розробки тематики попередніх рішень, важливості спрощення процедур торгівлі, зокрема шляхом їх залучення, здійснили автори проєкту «Практичний посібник щодо спрощення процедур торгівлі» [194], який було розроблено

Європейською економічною комісією ООН, за участю Центру ООН щодо спрощення процедур торгівлі та електронним діловим операціям та за фінансової підтримки Шведського агентства міжнародного співробітництва в галузі розвитку. Здійснення цими організаціями постійного організаційного супроводження спрощення процедур торгівлі дозволяє формулювати актуальні рекомендації, пропозиції щодо конкретних кроків задля спрощення процедур торгівлі. На офіційному веб-порталі організації детально описано механізм попередніх рішень, підстави, порядок їх застосування та переваги [183].

ЮНКТАД були підготовлені Технічні зауваження зі спрощення процедур торгівлі [193]. Видання має 17 окремих технічних записок з питань спрощення процедур торгівлі, одна з яких присвячена попереднім рішенням (*advance rulings*). В цьому документі зазначається про важливість і в той же час проблематичність, конфліктність визначення питань щодо класифікації, тарифів, походження товарів під час переміщення. Вказується, що попередні рішення націлені на створення прозорого та формального процесу, за допомогою якого експортери та імпортери вирішують всі питання до переміщення. Проте автори визначають, що одноманітність щодо попередніх рішень відсутня, детальні положення варіюються від країни до країни, проте аналіз загальних елементів надав змогу визначити визнані всіма їх властивості. Вказано, що має передбачуватись національним законодавством щодо них, а саме вимоги до процедури прийняття, застосування, строків тощо. Окремо зазначено, що положення щодо цивільної або адміністративної процедури оскарження мають бути застосовані до попередніх рішень [180].

Отже, важливість та необхідність попередніх рішень, зокрема як механізму спрощення процедур торгівлі, визнається всіма міжнародними і урядовими, і неурядовими організаціями, розроблення запровадження, прийняття та застосування яких не припиняється, а тільки нарощується, розкриваючи їх безмежний потенціал та переваги.

На регіональному рівні правове регулювання здійснюється Основами митних законодавств держав-учасниць СНД, затверджене рішенням Рада глав держав СНД від 10.02.1995 р.

[147]. Глава 37 (ст. 213–216) Основ митних законодавств держав-учасниць СНД присвячена попереднім рішенням.

В преамбулі Основ митного законодавства держав-учасниць СНД вказано, що цим актом визначаються принципи правового, економічного й організаційного регулювання митної справи держав-учасниць СНД, за якими зберігається право введення інших норм, що не суперечать Основам [147]. Таким чином, цей акт прискорив розвиток митної справи, обумовив внесення суттєвих змін до національного митного законодавства, проте також заклав певні орієнтири розвитку майбутнього, механізми та інструменти, також спрямовані на спрощення митних процедур, їх удосконалення, прискорення та оптимізацію зусиль всіх заінтересованих сторін. Одним із таких механізмів є і попередні рішення, сутнісні мінімальні ознаки та властивості яких визначено.

Згідно з положеннями Основ митних законодавств відповідно до національного законодавства митні органи можуть прийняти попереднє рішення щодо класифікації товарів, їхньої митної вартості і країни походження, розмірів митних платежів та з інших питань застосування актів митного законодавства щодо конкретного товару або конкретної господарської операції (ч. 1 ст. 213) [147]. Окрім питань, за якими можуть прийматись попередні рішення, визначено порядок їх прийняття (ухвалення), вимоги до письмового запиту особи, яка зацікавлена в ухваленні попереднього рішення (ст. 214), юридичного значення, у тому числі строку дії попередніх рішень (ст. 215), а також їх анулювання, зміни або відкликання (ст. 216).

Категоричними є положення Основ щодо оскарження відхилення запиту на прийняття попереднього рішення, його анулювання, зміни або відкликання митними органами. Так, згідно з ч. 4 ст. 214 та ч. 5 ст. 216 Основ дії митних органів щодо зазначених питань оскарженню не підлягають. Достатньо сумнівною є доцільність саме такого формулювання в контексті права на оскарження. Крім того, згідно з ч. 4 ст. 114 Основ рішення митного органу щодо визначення митної вартості товару може бути оскаржено в порядку, обумовленому національним законодавством, а попереднє рішення, наприклад, також про визначення митної вартості товарів оскарженню не підлягає. Звідси наявність невідповідності та обмеження прав осіб, що є

неприпустимим. Також за ухвалення попереднього рішення стягується плата в розмірах, обумовлених національним законодавством. Ця плата зараховується до митних платежів згідно з п. 10 ч. 1 ст. 103 Основ і визначається як «плата за ухвалення попереднього рішення» [147].

Слід відзначити положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [164], ратифікованої законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII [134], які стосуються у тому числі й митних питань. Так, відповідно до ст. 75 цієї Угоди Сторони визнають важливість митних питань та питань сприяння торгівлі в розвитку двостороннього торговельного середовища [164].

В якості вимог до митного законодавства згідно з положеннями ч. 1 ст. 76 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Сторони встановлюють, що воно має бути стабільним та всеохоплюючим, положення і процедури мають бути пропорціональними, прозорими, передбачуваними, недискримінаційними, об'єктивними й мають застосовуватися уніфіковано та ефективно [164]. Одним із таких положень, що має забезпечити дотримання вищезазначених вимог, є здійснення попереднього забезпечення обов'язкових рішень щодо тарифної класифікації та правил походження (п. «j» ч. 1 ст. 76 Угоди). Сторони гарантують, що рішення можуть бути скасовані або анульовані лише після нотифікації причетного суб'єкта та не матимуть зворотної дії, якщо тільки рішення не були прийняті на основі недостовірної або неповної інформації [164]. Це є нічим іншим, як попередніми рішеннями, які в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС називаються «попередньо обов'язковими рішеннями» і приймаються щодо тарифної класифікації та правил походження.

Отже, Угода про асоціацію між Україною та ЄС визначає попередні рішення необхідною умовою стабільності та всеосяжності митного законодавства, а також пропорційності, прозорості, передбачуваності, недискримінаційності, об'єктивності, уніфікованості та ефективності застосування процедур. Саме тому, врахування наведених характеристик та значення попередніх рішень у чинному митному законодавстві є з-поміж іншого забезпеченням приведення чинного митного законодавства до європейських норм, регламентів та стандартів та виконання Україною, взятих відповідно Угоди про асоціацію зобов'язань.

Наступною складовою правового регулювання попередніх рішень є національне законодавство, з усім розмаїттям його зовнішніх форм. Митне законодавство з моменту початку його становлення і розвитку відзначалось значним динамізмом його положень, високим рівнем законопроектної роботи. Так тільки за часів незалежної України було прийнято 3 профільних кодекси, багато законів та незлічена кількість нормативно-правових актів підзаконного характеру, що продовжується й сьогодні.

Перший МК України 1991 р. [48], хоча і не знав такого інституту, як попередні рішення, і був витриманий у кращих традиціях пострадянського законодавства, передбачав обов'язкову участь, а точніше тотальний контроль держави за будь-якою сферою суспільного буття, був прийнятий з метою створення умов для формування ринкової економіки та зростання активності ЗЕД [54, с. 81].

Другий МК України 2002 р. [47] на час свого прийняття визначався як достатньо прогресивний кодифікований акт. Зафіксовані в ньому положення прискорили демократизацію і лібералізацію митної справи, враховані були й деякі світові стандарти ВМО, зобов'язання участі в СНД. Проте і другий МК України не знав інституту попередніх рішень. Разом з цим, саме положення другого МК України створили набагато сприятливі умови для запровадження світових стандартів, виконання прийнятих раніше міжнародних зобов'язань, а також вступ до СОТ, приєднання до відповідних конвенцій і угод. Саме в цей час здійснюється запровадження попередніх рішень з питань митної справи, хоча і підзаконними нормативно-правовими актами. Цей механізм був приречений відігравати вагомую роль у здійсненні митної справи і отримати подальший розвиток, що і сталося.

Наказами Держмитслужби «Про затвердження Порядку прийняття попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД» від 04.04.2005 р. № 238 [111] (далі – Порядок № 238) та «Про затвердження Порядку прийняття попереднього рішення про країну походження товару та про внесення зміни до наказу Держмитслужби від 28.12.1999 р. № 864» від 08.11.2005 р. № 1088 [112] (далі – Порядок № 1088) вперше запроваджено попередні рішення в національному законодавстві та було врегульовано порядок прийняття попередніх рішень щодо

визначення класифікації і кодування товарів згідно УКТ ЗЕД та щодо визначення країни походження товарів.

Аналіз положень цих Порядків надає змогу виокремити їх такі спільні положення:

- 1) час прийняття – до початку митного оформлення товарів;
- 2) підстава прийняття – письмова заява заявника;
- 3) суб'єкт прийняття – митні органи, які визначаються ДМС України;
- 4) строк дії – протягом трьох років;
- 5) юридичні наслідки – обов'язкові для всіх митних органів України.

Інші положення вказаних видів попередніх рішень є відмінними. Так, різним є суб'єктний склад; об'єкти (товари), щодо яких можуть бути прийняті попередні рішення; встановлені різні строки прийняття попередніх рішень і порядок їх відліку; випадки завершення юридичної дії тощо.

Це вказує, що на етапі запровадження попередніх рішень була відхилена можливість створення загальної моделі попередніх рішень, виокремлення їх ознак, особливостей, переваг тощо. Правове регулювання формувалось за кожним питанням, з яких попередні рішення приймались, окремо, що й обумовило наявність невідповідностей та, загалом, не сприяло формуванню інституту попередніх рішень в митній справі.

Наказом Мінфіну від 27.12.2011 р. № 1740 [110] було затверджено Порядок прийняття попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів, в якому не міститься істотних змін, не здійснено й унормування загальних положень з попередніми рішеннями про країну походження товарів (далі – Порядок № 1740). Зазначмо, що цей Порядок став перехідним, його чинність обмежилась невеликою кількістю часу.

Саме таким чином виглядав процес запровадження і розвитку попередніх рішень у митній справі за час дії МК України 2002 р. [47] Прийняття третього в історії незалежної України МК України у 2012 р. [49] стало результатом чергових змін в митній справі, подальшою адаптацією національного митного законодавства до міжнародних та європейських норм, стандартів.

Вивчення досвіду економічно успішних країн дало змогу розробити найбільш оптимальну модель взаємовідносин Української держави зі світовим економічним простором, а через

управління у галузі митної справи вдалося ефективно забезпечити функціонування і розвиток митно-правових відносин [166, с. 39].

В МК України знайшлося місце і для попередніх рішень, правовому регулюванню яких присвячено ст. 23 гл. 3 МК України. Необхідно констатувати, що сталося перенесення правового регулювання з рівня підзаконних нормативно-правових актів (наказів ДМС України) на рівень кодифікованого акту. В цій статті, нарешті, сконцентровано загальні положення щодо попередніх рішень: визначено їх загальні властивості, питання, з яких вони приймаються, строк прийняття та строк дії, випадки відкликання, наслідки відкликання і зміни попередніх рішень як для відповідних осіб, так і для юридичної дії попередніх рішень. Здійснене упорядкування норм, присвячених правовому регулюванню попередніх рішень, є доцільним та ефективним кроком, спрямованим на покращення їх дії та застосування.

Окремо слід звернути увагу на місце попередніх рішень у структурі МК України, а саме в гл. 3 «Інформування, консультування та попередні рішення з питань митної справи» [49]. Поєднання, хоча і формальне, попередніх рішень з інформуванням та консультуванням є не зовсім логічним, ці три напрямки діяльності суттєво відрізняються один від одного (щодо інформування та консультування вбачається певна близькість). Не однозначно це сприймається в літературі. Так, І.П. Яковлев пов'язує поєднання в одній главі інформування, консультування і попередніх рішень із зовнішнім спрямуванням кожного з них, щодо інформування та консультування це зрозуміло, щодо попередніх рішень зовнішнє спрямування підтверджується їх загальнодоступністю та оприлюдненням (за винятком інформації, що є конфіденційною) відповідно до ч. 12 ст. 23 МК України [182, с. 133].

Наведений висновок вбачається цілком логічним, хоча і зроблений лише на підставі однієї ознаки попередніх рішень, далеко не основної з усіх. Науковцем відхилені інші можливі варіанти, проігноровані, на наш погляд, більш важливі властивості попередніх рішень, а наведений висновок все ж таки є одностороннім, оскільки посилення на положення ст. 23 МК України та властивості попередніх рішень використано в

потрібному автору напрямку. Проте дослідження властивостей, завдань і переваг попередніх рішень посилює відчуття негармонійності в поєднанні інформування, консультування і попередніх рішень. Гадаємо, що можливою причиною цього стало пильна імплементація положень Основ митного законодавства держав-учасниць СНД, в р. X якого «Інформування і консультування. Попередні рішення» [147].

Аналіз МК ЄС [145] щодо цього питання дозволив встановити, що рішенням про застосування митного законодавства (попереднім рішенням) присвячено ст. 22-37 Секції 3 гл. 2 р. 1. Тобто 16 статтями на рівні МК ЄС [145] здійснюється правове регулювання попередніх рішень. Отже, в МК ЄС попереднім рішенням присвячено окремий підрозділ.

Разом з тим, МК ЄС [145] не містить детальної інформації щодо попередніх рішень, деталізація їх положень здійснюється національними законодавствами країн-членів. Але розміщення положень щодо попередніх рішень у структурі цього кодексу вказує на самостійність цього механізму, а також важливість з огляду визначення відповідних питань і, взагалі, спрощення процедур торгівлі при переміщенні товарів. Тому цілком доречним було б рішення запровадити це і в МК України.

Згідно з ч. 3 ст. 23 МК України форма попереднього рішення та порядок його прийняття визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику – таким органом є Мінфін. Отже, МК України встановлено, що порядок прийняття попередніх рішень, а саме послідовність дій відповідних осіб та посадових осіб митних органів, та його форма, з відповідними відомостями та реквізитами визначається на підзаконному рівні.

Відповідно до вказаного припису МК України Мінфіном затверджено Порядок роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України, затверджений наказом від 30.05.2012 р. № 650 [114] (далі – Порядок № 650) та Порядок прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару, затверджений наказом від 19.06.2012 р. № 737 [113] (далі – Порядок № 737).

З цього вбачається, що Мінфіном вирішено визначати форму попереднього рішення та порядок його прийняття щодо кожного питання, з яких можуть прийматись попередні рішення, тобто кожне окреме питання – окремий підзаконний нормативно-правовий акт. Проте Порядок № 650 взагалі присвячений класифікації товарів (як до переміщення товарів, так і під час переміщення), а попереднім рішенням присвячено лише розділ II та додатки 1–4, за винятком розділу I «Загальні положення». Загалом це відповідає положенням ч. 3 ст. 23 МК України, а також покращує сприйняття процедури прийняття попередніх рішень по кожному питанню. А Порядок № 737, окрім порядку прийняття попередніх рішень визначає й порядок їх відкликання, що не передбачається ч. 3 ст. 23 МК України. Однак порядок відкликання обмежується перенесенням чч. 7–10 ст. 23 МК України без їх відповідної деталізації.

Натомість, форма та порядок прийняття попереднього рішення про надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими, передбаченого п. 3 ч. 4 ст. 23 МК України, до цього часу Мінфіном не визначена. Це, по-перше, суперечить положенням ч. 3 ст. 23 МК України, яким зобов'язано Мінфін визначити форму та порядок прийняття попереднього рішення, а по-друге, за відсутності відповідного підзаконного акту процедура прийняття попереднього рішення є нерегульованою, що унеможлиблює прийняття попередніх рішень з цього питання. Відсутня інформація щодо розроблення відповідного акту, будь-яких проектів актів, покликаних подолати цю прогалину, що свідчить про ухилення Мінфіну від виконання вимог МК України. Отже, наразі правове регулювання порядку прийняття попередніх рішень про надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими та їх застосування здійснюється положеннями ст. 23, ч. 10 ст. 149 та ч. 10 ст. 165 МК України [49].

Положення Порядків № 650 та № 737 на предмет зіставлення між собою є більш узгодженими, що безумовно пов'язується з визначенням загальних ознак попередніх рішень в ст. 23 МК України. Відмінними залишились положення щодо: категорії товарів, відносно яких може бути прийнято попереднє рішення; строку прийняття; переліку необхідних документів та відомостей.

Очевидно, що останні дві відмінності пов'язані безпосередньо з визначенням країни походження товарів та

класифікацією товарів згідно з УКТ ЗЕД, оскільки кожне з них об'єктивно вирішується в різні строки і для цього потрібні різні документи та відомості про товари.

Отже, констатуємо, що правове регулювання попередніх рішень здійснюється на міжнародному, регіональному та національному рівнях. Міжнародний рівень представлено міжнародними конвенціями та угодами, прийнятими в рамках міжнародних організацій, об'єднань держав, так і на основі багатосторонніх міждержавних договорів (Кіотська конвенція 1973 р., Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів від 14.06.1983 р., Стамбульська конвенція 1990 р., Угода про спрощення процедур торгівлі 2015 р.). На регіональному рівні правове регулювання здійснюється Основами митних законодавств держав-учасниць СНД від 10.02.1995 р. В Угоді про асоціацію між Україною та ЄС попередні рішення визначаються необхідною умовою стабільності та всеосяжності митного законодавства, а також пропорційності, прозорості, передбачуваності, недискримінаційності, об'єктивності, уніфікованості та ефективності застосування процедур. На національному рівні правове регулювання попередніх рішень здійснюється МК України та наказами Мінфіну.

З урахуванням викладеного вище, вважаємо, генезу національного законодавства, яким здійснювалось і здійснюється правове регулювання попередніх рішень з питань митної справи можливо представити такими взаємопов'язаними і послідовними періодами:

1. Період запровадження попередніх рішень – з травня 2005 р. до травня 2012 р. Прийнято МК України 2002 р., положення якого на той час визнавалися достатньо прогресивними. Обравши курс на спрощення і гармонізацію митних процедур, Україна приєдналась до Кіотської конвенції у 2006 р., вступила до СОТ у 2008 р. – все це вимагало суттєвих змін тодішньої митної системи. Відбулося на цьому етапі прийняття наказів Держмитслужбою, якими були запроваджені порядок прийняття попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів згідно УКТ ЗЕД та щодо визначення країни походження товарів.

2. Період завершення юридичного оформлення попередніх рішень – з травня 2012 р. до жовтня 2015 р. У цей час відбулося

прийняття третього МК України, завдяки чому було забезпечено імплементацію міжнародних норм і стандартів до національного законодавства з питань митної справи. В положеннях МК України були зафіксовані загальні положення щодо попередніх рішень, здійснилось оновлення їх правового регулювання, змісту, значення, строків прийняття і дії, також сформовано їхні юридичні ознаки і наслідки їх застосування, підстави і порядок завершення їх юридичної дії. Був переглянутий перелік питань, з яких такі рішення можуть прийматися, в перспективі, закладена можливість розширення цього переліку.

3. Період подальшого розвитку попередніх рішень – з жовтня 2015 р. і триває й надалі, який характеризує необхідність розвитку та перегляду положень щодо попередніх рішень, з метою приведення національного правового регулювання та практики їх застосування до оновлених міжнародних норм і стандартів щодо попередніх рішень, положень Угоди про спрощення процедур торгівлі і Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Пов'язано це з оновленням міжнародних норм і стандартів спрощення і гармонізації митних процедур, зокрема попередніх рішень. На цьому етапі Україна приєдналась до Угоди про спрощення процедур торгівлі, у зв'язку з чим постало питання належної імплементації її положень, відбулося підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що, зрештою, обумовило, у тому числі, ширше застосовувати попередні рішення, а також усунути наявні проблеми і недоліки в їх правовому регулюванні, покращити практику їх застосування.

РОЗДІЛ 2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОПЕРЕДНІХ РІШЕНЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ МИТНОЇ СПРАВИ

2.1. Попередні рішення у сфері митної справи: поняття та зміст

З моменту запровадження в практику здійснення митної справи попередніх рішень у 2005 р. відповідно до наказів Держмитслужби від 04.04.2005 р. № 238 [111] та від 08.11.2005 р. № 1088 [112] та завершення оформлення їх правового регулювання в МК України 2012 р. поняття «попереднє рішення» слід вважати важливою та невід'ємною складовою понятійно-категоріального апарату митного права. Крім того, враховуючи особливо важливе місце попередніх рішень у реалізації концепції гармонізації та спрощення митних процедур, дослідження їх правової природи, змісту та ознак є необхідними та затребуваними. Отже, подальше дослідження обраного предмету вимагає висвітлення змісту ознак, значення та особливостей попередніх рішень, а також визначення їх співвідношення з іншими поняттями та категоріями митного права.

Дослідженню понятійно-категоріального апарату митного права, його системи, змістовної характеристики присвячено чимало наукових доробок вітчизняних вчених, таких як І. Г. Бережнюк, О. П. Гребельник, Є. В. Додін, Ю. М. Дьомін, С. В. Ківалов, А. В. Мазур, І. В. Міщенко, В. Я. Настюк, П. В. Пашко, В. В. Прокопенко, О. П. Федотов, М. Г. Шульга та ін. Однак фактично поза увагою залишилось дослідження змісту та основних ознак поняття «попереднє рішення», формулювання його науково обґрунтованого визначення.

Як відомо, норми-дефініції виконують головним чином орієнтаційну та інформаційну функцію у правовому регулюванні, в тому числі і митних правовідносин, допомагаючи застосовувати ті норми митного права, в яких використано відповідні категорії та поняття [79, с. 187]. Отже, беззаперечною є важливість нормативного визначення всіх понять, які використовуються в митному законодавстві як для теорії митного права, її

становлення та розвитку, так і для практики його застосування, з метою ефективного здійснення митної справи. Однак нормативні визначення мають відображати найважливіші, сутнісні характеристики відповідних понять, бути зрозумілими, узгодженими та загальноновизнаними, а також відповідати низці інших вимог законодавчої техніки.

Визначення поняття «попереднє рішення» в чинному МК України не закріплено. Деякі складові змісту та ознаки цього поняття містяться в ст. 23 МК України, це:

- приймаються за письмовим зверненням;
- виносяться до початку переміщення товарів;
- приймаються митними органами (що відповідає положенням принципу виключних повноважень митних органів щодо здійснення митної справи);
- є обов'язковими для всіх митних органів;
- приймаються за встановленою формою та процедурою;
- є строковими, є чинними упродовж встановленого строку (3 роки);
- є загальнодоступними та оприлюднюються.

Відповідно до п. (а) ч. 9 ст. 3 Угоди про спрощення процедур торгівлі попереднє рішення – це письмове рішення, що надається державою-членом заявникові до моменту імпортування товару, передбаченого у заявці, в якому визначається режим, який член надає товару на момент його імпортування [144].

Зі змісту цього визначення вбачаються такі ознаки попереднього рішення:

- письмова форма;
- надання до імпортування товарів;
- визначає певний режим товарів на момент їх імпортування.

Спроби сформулювати визначення досліджуваного поняття робились і в підзаконних актах. Вперше це було здійснено в Порядку № 1088. Відповідно до п. 1.3 вказаного Порядку попереднє рішення – рішення митного органу про країну походження товару, виготовленого виробником з використанням затвердженої технології виробництва, прийняте до моменту пред'явлення цього товару митному органу для митного оформлення [112].

У наведеному визначенні звернемо увагу на такі ознаки цього поняття:

- є рішенням про країну походження;
- приймається до моменту пред'явлення товару митному органу для митного оформлення.

Тобто за цим Порядком попереднім рішенням є рішення про країну походження товару (яке приймається в загальному порядку), прийняте лише до моменту пред'явлення товарів для митного оформлення.

Згідно з п. 1.2 Порядку № 238, в редакції чинній на момент його прийняття, попереднє рішення – документ установленної форми, який оформлюється на запит заявника посадовими особами Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи або регіональних митниць, митниць, перелік яких визначає Держмитслужба.

З цього визначення вбачаються такі ознаки:

- це документ установленної форми;
- оформлюється на запит заявника (суб'єкта ЗЕД), уповноваженим митним органом.

Порядок № 1740 містив аналогічне визначення, як і в Порядку № 238.

Отже, наведені різні визначення поняття «попереднє рішення» свідчать про відсутність єдиного підходу законодавця до розуміння їх змісту.

З визначення, викладеного в п. 3 р. I Порядку № 650, вбачається, що зміст досліджуваного поняття залишився незмінним (як і в Порядках № 238 та № 1740) за винятком позначення питання, з якого таке рішення приймається. Так, попереднє рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД – документ установленної форми, який приймається митним органом за результатами розгляду звернення декларанта або уповноваженої ним особи.

Згідно з п. 1.3 Порядку № 737 попереднє рішення про країну походження товару – документ встановленої форми, що приймається за зверненням заявника та засвідчується рішенням про визначення країни походження товару уповноваженим структурним підрозділом митного органу, на який покладено функції контролю за визначенням країни походження товару [113].

Виокремимо такі ознаки попереднього рішення про країну походження товару:

- це документ встановленої форми;

– приймається за зверненням заявника (результат розгляду звернення);

– засвідчується рішенням про визначення країни походження товару.

Одразу зазначимо, що не поділяємо позицію законодавця щодо розмежування змісту та ознак попередніх рішень в залежності від питань, з яких вони можуть прийматись. Звісно, ці питання несуть у собі специфіку процедури прийняття попередніх рішень, проте це не може впливати на їх зміст, ознаки, які мають бути загальними. Тому поняття «попереднє рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД» (Порядок № 650) та «попереднє рішення про країну походження товару» (Порядок № 737) розглядаємо як одне поняття «попереднє рішення».

У результаті аналізу нормативних визначень поняття «попереднє рішення» в міжнародних та національних актах необхідно звернути увагу на їх невідповідність встановленим вимогам юридичної техніки, зокрема.

Поділяємо позицію науковців, які стверджують що «пошуки чогось нового обов'язково вимагають раціонального використання вже набутих знань» [78, с. 177]. Відтак проаналізуємо викладені в науковій літературі визначення та підходи до розуміння поняття «попереднє рішення».

У результаті дослідження лексичного значення словосполучення «попередні рішення», а також окремо кожного зі слів у цьому словосполученні, маємо рішення (окремі акти), що приймаються заздалегідь, завчасно, перед встановленим моментом їх неодмінного прийняття, за деякий, певний час [59, с. 100].

Примітно, що наведений підхід до визначення досліджуваного поняття було використано в Порядку № 1088 та частково в Порядку № 737. Так, у Порядку № 1088 попереднє рішення – це «рішення митного органу про країну походження товару ... прийняте до моменту пред'явлення ... для митного оформлення» [112], а відповідно до п. 1.3 Порядку № 737 попереднє рішення про країну походження товару – «... засвідчується рішенням про визначення країни походження товару ...» [113]. Звідси, вбачається, що попереднє рішення є рішенням про визначення країни походження товару, рішенням про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД або дозволом на

поміщення товару в окремі митні режими, яке лише приймається до встановленого чинним митним законодавством загального моменту їх прийняття. Цей підхід і знаходить своє відображення в розумінні попередніх рішень як інструменту перенесення митних процедур до фактичного переміщення через митний кордон України, висловленою П. Ю. Шевченком [172, с. 97].

Таким чином, вихідною характеристикою попереднього рішення є час (момент) його прийняття. Відповідно до ч. 1 ст. 23 МК України попередні рішення виносяться «до початку переміщення товарів через митний кордон» [49]. У цьому контексті варто відзначити неможливість встановлення «початку переміщення товарів через митний кордон», у тому числі в залежності від ввезення або вивезення товарів, а тому висловлюємо позицію щодо помилкового пов'язування в чинному митному законодавстві часу (моменту) прийняття попереднього рішення з «початком переміщення товарів через митний кордон».

Тлумачення цього положення в МК України, як і Порядках № 650 та № 737 немає. Разом з цим в Угоді про спрощення процедур торгівлі попереднє рішення надається «на момент імпортування товару» (п. (а) ч. 9 ст. 3) [144], а в Порядку № 1088 – «до моменту пред'явлення цього товару митному органу для митного оформлення» (п. 1.3) [112].

Як зазначає П. Ю. Шевченко, важливим для прийняття попередніх рішень є «визначення конкретних часових обмежень, ... має вирішальне значення для можливості звернутись до митних органів щодо прийняття попереднього рішення» [172, с. 99]. У продовження автор акцентує увагу, що «початок переміщення» для ввезення і вивезення буде різним. Керуючись підставами виникнення митних правовідносин, зокрема у разі перетинання митного кордону, моментом, з яким пов'язується втрата права на звернення задля прийняття попереднього рішення, є початок митного контролю (у разі ввезення митний контроль розпочинається з моменту перетинання ними митного кордону України відповідно до ч. 2 ст. 321 МК України). Щодо вивезення – застосовується аналогія з випадком ввезення, отже пов'язується з початком митного контролю, однак підкреслюється недоцільність вживання словосполучення «до початку переміщення» відносно вивезення [172, с. 99–100].

Слід зробити певні уточнення щодо цитованих вище тверджень. По-перше, надто перебільшеною є теза про «втрату права на звернення задля прийняття попереднього рішення». В чинному законодавстві взагалі не передбачається можливість втрати права на прийняття попереднього рішення. Фактично особа, зацікавлена у прийнятті попереднього рішення, може звернутися до митних органів з цією метою в будь-який момент. Йдеться про вчасне прийняття попереднього рішення щодо конкретних товарів, які переміщуються за конкретним зовнішньоекономічним договором (контрактом), та його застосування при їх митному оформленні. Звісно, митними органами не буде відмовлено у прийнятті попереднього рішення щодо товарів, які пройшли митне оформлення в загальному порядку, просто застосування попереднього рішення щодо цих товарів буде неможливим. По-друге, важко погодитись із пов'язуванням можливості прийняття попередніх рішень з початком митного контролю. Ця позиція не підкріплюється положеннями чинного законодавства у сфері митної справи з огляду на те, що попередні рішення не мають прямого зв'язку з митним контролем.

Отже, з метою забезпечення правової визначеності для суб'єктів ЗЕД при прийнятті попередніх рішень та можливості їх застосування під час переміщення певних товарів, визначення часу (моменту), протягом якого таке рішення може бути прийнято і відповідно застосовано, дійсно є вирішальним [32, с. 103].

Ввезення товарів, транспортних засобів на митну територію України, вивезення товарів, транспортних засобів за межі митної території України, згідно з п. 4 ч. 1 ст. 4 МК України є сукупністю дій, пов'язаних із переміщенням товарів, транспортних засобів через митний кордон України у будь-який спосіб у відповідному напрямку [49]. Які саме дії у відповідному напрямку (ввезення, вивезення) можуть вважатись початком переміщення – не зрозуміло, а положення чинного митного законодавства не дають можливості визначити цей момент. Крім того, відсутність взаємозв'язку «початку переміщення» з фактичним перетинанням митного кордону, унеможлиблюють намагання, навіть приблизного, його встановлення.

Ураховуючи, що попереднє рішення застосовується в митному оформленні (п. 17 розділу II Порядку № 650; п. 1.5

Порядку № 737), і питання, з яких приймаються попередні рішення, також встановлюються при його здійсненні, вважаємо, що саме з митним оформленням слід пов'язувати можливість прийняття і застосування попереднього рішення. Отже, йдеться про необхідність певної зміни акцентів з прийняття попередніх рішень на їх застосування.

Початком митного оформлення відповідно до ч. 1 ст. 248 МК України є момент подання митному органу декларантом або уповноваженою ним особою митної декларації або документа, який відповідно до законодавства її замінює, та документів, необхідних для митного оформлення [49].

Згідно з ч. 1 ст. 263 МК України митна декларація подається митному органу, який здійснює митне оформлення, протягом 10 робочих днів з дати доставлення цих товарів, транспортних засобів до зазначеного органу. При цьому момент, до якого може бути прийнято і, відповідно, застосовано попереднє рішення, визначається максимально точно, а також раціонально використовується час доставлення товарів до митного органу (іншого ніж розташованого у пунктах пропуску через митний кордон) для митного оформлення. Саме тому з метою точного встановлення моменту, до якого може бути прийнято і, відповідно, застосовано попереднє рішення, рекомендуємо законодавцю внести зміни до ч. 1 ст. 23 МК України [49], замінивши словосполучення «до початку переміщення» на словосполучення «до початку митного оформлення».

Зроблений висновок підтверджує необґрунтованість позиції, за якої попереднє рішення розглядається стадією митного оформлення [56, с. 35]. В продовження вже висловлених нарікань до цієї позиції, зазначимо про її неузгодженість з усталеним розумінням у науці митного права митного оформлення, яке складається з попередніх операцій, тимчасового зберігання та декларування [24, с. 75; 141, с. 67]. Крущук О. С. наводить деякі застереження таких складових митного оформлення, зокрема зазначає, що усі три стадії є можливими лише під час ввезення товарів з-за кордону і аж ніяк не під час вивезення або транзиту [29, с. 88], з якими слід погодитись.

Разом з цим В.І. Дудчак та О. В. Мартинюк визначають прийняття попередніх рішень одним із напрямків діяльності митних органів, який передуює митному оформленню [16, с. 292].

Таким чином, встановлений зв'язок попередніх рішень з митним оформленням не дозволив визначити їх структурним елементом останнього.

З урахуванням цього вважаємо безпідставними ототожнення попередніх рішень з попередніми операціями, які суттєво відрізняються за своїм змістом і ознаками. Відповідно до положень чинного МК України до попередніх операцій можна зарахувати:

- попереднє повідомлення митних органів про намір ввезти товари на митну територію України (ст. 194 МК України);
- подання документів і відомостей митним органам у пунктах пропуску через державний кордон України (ст. 198 МК України);
- доставку товарів і документів у місце, визначене митним органом (ст. 200 МК України).

Попередніми операціями можна визначити дії, які виконуються до початку митного оформлення товарів і транспортних засобів та покликані забезпечити полегшення і прискорення митного оформлення таких товарів і транспортних засобів. Однак не всі автори підтримують виокремлення попередніх операцій в структурі митного оформлення. Так, Б. М. Габричидзе стверджує, що навряд чи достатньо включати, як це іноді робиться, до процедури митного оформлення попередні операції, тимчасове зберігання й декларування. Думається, що такий підхід звужує, збіднює зміст та значення митного оформлення, бо випадають, наприклад, норми, що стосуються митного брокера, митного перевізника [9, с. 188].

За таких умов єдиною підставою, яка частково дозволяє ототожнювати попередні рішення та попередні операції, є мета їх застосування – полегшення і прискорення митного оформлення. Хоча, на думку В. І. Дудчака та О. В. Мартинюка, як і попередні операції, прийняття попередніх рішень спрямовано на забезпечення належного застосування і виконання законодавчих актів стосовно переміщуваних через митний кордон товарів, а прямий зв'язок прийняття попередніх рішень зі здійсненням попередніх операцій полягає в необхідності одержання рішення відповідного митного органу та його належного документального відбитка до початку основного митного оформлення [16, с. 292].

На наше переконання, головна відмінність попередніх рішень від попередніх операцій полягає в тому, що попередні рішення є

обов'язковим для виконання будь-яким митним органом (ч. 2 ст. 23 МК України), в той час як попередні операції лише дозволяють розраховувати на певні полегшення і прискорення митного оформлення, внаслідок їх вчинення та допускають ймовірні результати. Крім того, попередні операції можуть застосовуватись як щодо товарів, так і транспортних засобів, а попередні рішення тільки щодо товарів. Отже, попередні рішення та попередні операції є окремими самостійними інститутами, які передбачені чинним митним законодавством.

Дослідивши суттєві, на його переконання, характеристики попередніх рішень, Р. В. Негара пропонує внести зміни до ст. 4 МК України шляхом доповнення пунктом наступного змісту: «попередні рішення – окремий акт, що приймається за зверненням відповідних осіб митних органів до переміщення товарів через митний кордон України з питань, передбачених законодавством України з питань митної справи є обов'язковим для виконання будь-яким митним органом, є завершеним і не підлягає перегляду та перевірці встановлених ним даних під час переміщення» [59, с. 107–108].

Підтримуючи прагнення сформулювати авторське визначення поняття «попередні рішення», маємо звернути увагу на його деякі недоліки. По-перше, досліджуване поняття використовується в множині («попередні рішення»), що є порушенням правил формальної логіки та нормопроектувальної техніки, якщо йде мова про внесення змін до МК України. В подальшому, в самому визначенні вказується – «... є завершеним і не підлягає перегляду та перевірці встановлених ним даних ...», вже в однині. По-друге, оминається конкретизація правової природи попередніх рішень, а визначення їх «окремим актом» з переліченням певних їх ознак, не ставить крапку в дослідженнях його змісту.

І. П. Яковлев зараховує попередні рішення до адміністративних актів. На його думку, попередні рішення у сфері митної справи належать до правових форм публічного адміністрування, а саме адміністративних актів [182, с. 133]. При цьому наголошується на подвійній організаційно-правовій ролі, властивій попереднім рішенням, та їх зовнішнє спрямування [182, с. 133]. Поряд з цим визначається, що попередні рішення як нереалізований адміністративний акт, «попередність» якого

пов'язана із темпоральною ознакою та не свідчить про другорядність, обмежену юридичну значимість або рекомендаційність його приписів [182, с. 131]; як вид адміністративних актів зі специфікою юридичного значення [182, с. 130]; як рішення у сфері митної справи, що володіють неоднозначними (як припускалося перехідними) властивостями [182, с. 126]. За регулятивною роллю адміністративні акти у сфері митної справи дослідник класифікує на попередні (ст. 23 МК України) та основні [182, с. 123]. На жаль, далі справа не пішла, і автор не досліджував природу попередніх рішень саме як адміністративних актів.

Окремі науковці пропонують розглядати попередні рішення у вузькому сенсі як попередні висновки, прийняті митними органами у відповідності до митного законодавства, що стосуються даних питань. У більш широкому сенсі, попередні рішення представляють собою інститут (як вид діяльності), в який входять необхідні для митних цілей попередні адміністративно-технологічні рішення, інформування та консультування, технічне і технологічне забезпечення даного виду діяльності, функціональні структурні підрозділи митних органів, застосування певних форм і методів митного контролю, митні технології та специфіка попереднього митного оформлення і митного контролю [59, с. 101].

В обох випадках автори вдаються суто до організаційно-технічної сторони практичної діяльності з прийняття попередніх рішень встановленої відповідним законодавством, про що і зазначає в цих визначеннях.

Аналіз запровадження попередніх рішень, в результаті зовнішніх зв'язків, дозволив відмітити їх важливість для забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС та виконання міжнародних зобов'язань України [57, с. 85–90]. Це, зрештою, не сприяє встановленню змісту та ознак попередніх рішень, окрім підтвердження їх визнання в якості ефективного інструменту спрощення і гармонізації митних процедур на міжнародному рівні, зокрема ЄС, СОТ, ВМО тощо.

Варіантом відображення змісту попередніх рішень через їх призначення, переваги та наслідки застосування є їх розгляд як механізму вдосконалення митного контролю та спрощення митних процедур [169, с. 19]. Перш за все, за такого підходу

метою прийняття попередніх рішень є скорочення часу проведення митних процедур митного контролю та забезпечення стабільності діяльності суб'єктів ЗЕД (з виокремленням попереднього митного контролю та попереднього митного оформлення) [169, с. 4].

Певною мірою похідною є позиція, згідно з якою попередні рішення дозволяють реалізувати важливі тенденції розвитку митної справи, а саме прискорення товаропотоку та прагнення виконувати більшість митних процедур ще до надходження товару у пункт пропуску на митному кордоні [43, с. 161–162].

Попередні рішення, на думку деяких дослідників, здатні подолати проблеми, пов'язані з помилковою оцінкою, класифікацією товарів або помилковим застосуванням правил визначення походження тощо [4, с. 28]. Дійсно, застосування попередніх рішень дозволяє уникнути низки проблем, які виникають (можуть виникати) під час переміщення товарів через митний кордон, безпосереднього їх митного оформлення. У зв'язку з об'єктивним збільшенням часу, відведеного для визначення, приміром, класифікаційного коду товару згідно з УКТ ЗЕД. Слід також звернути увагу, що у випадку прийняття попереднього рішення у митних органів та суб'єктів ЗЕД є можливість врегулювати усі спори щодо визначення відповідних питань до митного оформлення товарів.

Часто при характеристиці попередніх рішень звертається увага на їх важливу роль у встановленні та забезпеченні правової визначеності в митних правовідносинах, у тому числі здійснення митного контролю та митного оформлення. О. П. Борисенко та О. В. Боркут зазначають, що головною перевагою попередніх рішень для суб'єктів ЗЕД стає правова гарантія застосування такого рішення, а також підвищується визначеність і передбачуваність міжнародних торговельних угод [4, с. 28–29].

Shu-Chien Chen, погоджуючись із важливістю попередніх рішень в полегшенні міжнародної торгівлі, разом з цим проведений аналіз практики застосування попередніх рішень системи тарифної класифікація в ЄС, Китаї та Тайвані підкреслює, що попередні рішення мають більшу ефективність для митного адміністрування, ніж забезпечують правову визначеність (легітимні очікування) та права заявників. Автор наголошує, що цей дисбаланс може бути викликаний складним

характером тарифної класифікації, однак, це також може зробити попередні рішення менш привабливими для використання серед міжнародних трейдерів [192]. У висновку також зазначається, що встановлені характеристики попередніх рішень йдуть всупереч первісним цілям їх запровадження, які полягали в заохоченні економічних операторів використовувати попередні рішення кожного разу. Схоже, пише авторка, що нинішня влада надає юридичну визначеність митній адміністрації, а не економічним операторам. Отже, насправді система прагне до більшої ефективності управління, а не до юридичної визначеності для заявників [192].

Зрештою, визначення попередніх рішень механізмом (інструментом), що виконує певну роль або вирішує якесь питання, не сприяє встановленню їх правової природи, проте поряд з цим уможливорює з'ясувати їх призначення, переваги та деякі характеристики. Хоча і більшість розглянутих позицій науковців явно потребують додаткових обґрунтувань, тому що висунуті на основі загальних ознак та поверхневого дослідження попередніх рішень.

Визначення попередніх рішень як результату розгляду звернення заявника (п. 3 розділу I Порядок № 650; п. 1.3 Порядку № 737) допускає їх розуміння в якості адміністративних послуг у сфері митної справи. Так, згідно з п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адміністративні послуги» адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [80]. Отже, зовнішня форма процедури прийняття попередніх рішень відповідає зовнішній загальній процедурі надання адміністративних послуг. Як відомо, результатом адміністративної послуги в процедурному значенні є адміністративний акт – рішення або дія адміністративного органу, яким задовольняється звернення особи [159, с. 10]. Цим також підтверджується належність попередніх рішень до адміністративних актів.

Отже, з метою з'ясування правової природи попередніх рішень вважаємо необхідним зупинитись на детальному розгляді попередніх рішень як адміністративних актів. При цьому в даному дослідженні свідомо уникаємо дискусії щодо кількісних

характеристик поняття «адміністративний акт», зокрема виокремлення одного поняття – адміністративний акт чи двох – нормативний та індивідуальний адміністративний акт.

Традиційно у вітчизняній науці зазначалось, що правозастосовча діяльність спрямована на встановлення індивідуальних правових наслідків – суб'єктивних прав і обов'язків та їх реалізацію шляхом прийняття індивідуального правового рішення щодо персоніфікованих суб'єктів – правозастосовчого акта [1, с. 173]. Результатом правозастосовної діяльності є видання індивідуального правового акта. Як зазначає Д.В. Приймаченко, призначенням правових актів цього виду є продовження загального нормативного регулювання, що було започатковано в процесі правотворення за допомогою норм права і одночасно доповнено індивідуальною, піднормативною регламентацією. Така регламентація полягає в уточненні правового статусу суб'єктів у реальній життєвій ситуації, що склалася [78, с. 190].

З урахуванням вказаного, беззаперечно, попередні рішення є результатом правозастосовної діяльності митних органів, тобто є правозастосовними актами, а тому відіграють роль додаткових юридичних фактів, які породжують митно-правові відносини, а отже є індивідуальними адміністративними актами.

Відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України індивідуальний акт – це акт (рішення) суб'єкта владних повноважень, виданий (прийняте) на виконання владних управлінських функцій або в порядку надання адміністративних послуг, який стосується прав або інтересів визначеної в акті особи або осіб, та дія якого вичерпується його виконанням або має визначений строк [25].

Ознаки індивідуального акту, які вбачаються з цього визначення, повністю корелюються зі змістом та характеристиками попередніх рішень. Згідно з положеннями ст. 23 МК України попередні рішення приймаються митними органами (щодо застосування окремих положень законодавства з питань митної справи), тобто на виконання владних управлінських функцій.

Попереднє рішення певною мірою стосується прав або інтересів особи, за зверненням якої воно було прийнято, хоча попереднє рішення і приймається щодо товару. Натомість,

відповідно до п. 3.3 Порядку № 737 попереднє рішення може бути використане при митному оформленні тільки заявником і з аналізу форм попередніх рішень, передбачених Порядками № 650 та № 737, вбачається, що до попереднього рішення заносяться реквізити заявника.

Строк дії попереднього рішення становить три роки з дати його винесення, відповідно до ч. 6 ст. 23 МК України якщо факти та умови, на основі яких було прийнято це рішення, залишатимуться незмінними [49]. Отже, дія попереднього рішення вичерпується визначеним строком.

Враховуючи офіційні норми-дефініції чинного законодавства, попередні рішення також можуть бути визначені індивідуальними адміністративними актами. Надалі розглянемо наукові розробки теорії адміністративних актів.

Тимошук В.П. зазначає, що більш повно і чітко охарактеризувати особливості (специфіку) адміністративних актів може виявлення власних ознак даного виду правових актів (індивідуальність (конкретність); це акт адміністративного органу; зовнішня дія) [160, с. 24–25]. Проаналізуємо ключові ознаки адміністративних актів предметно до попередніх рішень.

Індивідуальність (конкретність) – акт спрямовується на регулювання окремого, конкретизованого випадку, тобто є конкретно-індивідуальним. Цим він відрізняється від нормативного акта, призначеного регулювати необмежену кількість випадків, та який у зв'язку з цим стосується необмеженої кількості осіб [41, с. 263]. Попереднє рішення приймається за зверненням конкретної особи (самостійно або шляхом уповноваження іншої особи) щодо окремого товару (відповідно до п. 4 розділу II Порядку № 650 з метою одержання попереднього рішення про класифікацію подається письмове звернення щодо одного найменування (артикула) товару [114]). Також згідно з п. 3.3 Порядку № 737 попереднє рішення може бути використане при митному оформленні тільки заявником [113], що свідчить про його індивідуальність.

Це акт адміністративного органу, тобто суб'єкта, уповноваженого на здійснення публічної влади. У ст. 23 МК України митні органи визначені суб'єктами владних повноважень, уповноваженими приймати попередні рішення. Митними органами, відповідно до п. 34-1 ч. 1 ст. 4 МК України є

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, митниці та митні пости [49]. Питання розмежування повноважень щодо прийняття попередніх рішень у системі митних органів буде досліджено в інших підрозділах роботи.

Зовнішня дія адміністративного акта – прямий вплив на приватних осіб [160, с. 24], спрямованість його дії, яка є завжди зовнішньоорієнтованою [41, с. 265]. Попередні рішення закріплюють юридично обов'язкові відомості щодо товарів під час їх переміщення через митний кордон, що є підтвердженням їх зовнішньої дії. Крім того, важливо пам'ятати, що адміністративний акт спрямований на створення, зміну чи припинення прав та обов'язків особи (осіб) [160, с. 22]. Щодо попередніх рішень, як здається, ця ознака потребує певних уточнень. Відомості, зафіксовані у попередньому рішенні, набувають юридичної значущості не з моменту їх прийняття, а лише під час їх застосування. До того ж вибір щодо застосування або незастосування попереднього рішення залишається за особою, за зверненням якої воно було прийнято. Тобто вплив попередніх рішень на певні права особи призводить до виникнення юридично значущих переваг, здійснюється з відстрочкою у часі, а їх дія з моменту прийняття до фактичного застосування (пред'явлення для митного оформлення) «призупиняється», як і їх властивості.

Однак «обов'язковість» попереднього рішення також має свої особливості, як для митних органів, так і для осіб, за зверненням яких такі рішення було прийнято. В ч. 3 ст. 23 МК України передбачено, що попереднє рішення є обов'язковим для виконання будь-яким митним органом. Це означає, що у разі пред'явлення попереднього рішення митний орган, який уповноважений здійснювати митне оформлення, зобов'язаний використовувати встановлені ним відомості про товар без проведення їх додаткової перевірки тощо. Отже, фактично «обов'язковість» попереднього рішення для будь-якого митного органу є умовною, а дійсно обов'язковим попереднє рішення є для митного органу (митниці, митного посту), якому таке рішення пред'явлене для митного оформлення.

Стверджувати про обов'язковість попереднього рішення для особи, за зверненням якої таке рішення було прийнято, взагалі не доводиться. Застосовувати попереднє рішення, пред'явивши його

для митного оформлення є правом особи, за зверненням якої таке рішення було прийнято.

За поділом адміністративних актів залежно від їх змісту (наказові, правовстановлюючі та підтверджуючі) попередні рішення слід зарахувати до підтверджувальних, вони вказують на наявність у особи певного права або певної важливої з точки зору права властивості [41, с. 267].

За класифікацією, залежності від особливостей впливу на приватних осіб (обтяжуючі та сприяючі) [41, с. 268], попередні рішення як адміністративні акти, що мають позитивні наслідки для відповідних осіб, є сприяючими.

Таким чином, попередні рішення є індивідуальним адміністративним актом, з специфічними характеристиками та властивостями щодо їх прийняття, дії та застосування. Наполягаємо на тому, що попередні рішення відповідають ознакам індивідуальних адміністративних актів, а саме приймаються митними органами на виконання владних управлінських функцій; стосуються прав або інтересів особи, за зверненням якої воно було прийнято, хоча попереднє рішення і приймається щодо товару; має визначений строк дії.

З метою всеохоплюючого уявлення про зміст та ознаки попередніх рішень слід звернути увагу на аналогічні акти в інших сферах, крізь призму предмету цього дослідження. Деякі автори [180, с. 105; 59, с. 105–107] вже звертали увагу на те, що попередні рішення з питань митної справи не єдині в законодавстві України, зустрічаються однойменні (номінально схожі) акти і в інших правових сферах. Так, зокрема зверталась увага на «попередні рішення», які можуть приймати органи Антимонопольного комітету України у процесі розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, відповідно до ст. 29 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [118] та ст. 47 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [119], метою яких є тимчасове відвернення негативних та непоправних наслідків для суб'єктів господарювання внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Відповідно до ч. 4 ст. 24 Закону України «Про ринок природного газу» попереднє рішення про сертифікацію або про відмову у сертифікації оператора газотранспортної системи

приймає національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг та невідкладно доводить його до відома Секретаріату енергетичного співтовариства, який приймає остаточне рішення [137].

Вища кваліфікаційна комісія суддів України відповідно до ч. 5 ст. 73, ч. 1 ст. 74 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [139] за результатами відбіркового іспиту ухвалює попереднє рішення про допуск осіб, які успішно склали відбірковий іспит, до наступного етапу добору. На переконання І.П. Яковлева, це приклад етапних «попередніх рішень», як обов'язкового елементу певної юридичної процедури, правові підсумки якого лише ймовірно відображають кінцевий зміст провадження [180, с. 105].

Разом з цим Р. В. Негара застерігає, що трапляються в законодавстві України й випадки використання словосполучення «попередні рішення», проте мають на увазі не рішення, яке приймається попередньо, а просто відсилку до рішень, які були прийняті раніше. Для прикладу наводяться положення п. 1 ч. 3 ст. 18 Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» [135], згідно з яким зонування території здійснюється з дотриманням певних вимог, однією з таких вимог є врахування попередніх рішень щодо планування та забудови території [59, с. 107]. Це вказує, що для ідентифікації схожих актів визначальним є не їх найменування, а їх характеристики.

У результаті аналізу положень чинного митного законодавства встановлено, що і в митній справі також зустрічаються інші «попередні рішення», не передбачені в ст. 23 МК України. Йдеться про попередні рішення митного органу про можливість погодження (відмову в погодженні) місця розташування центральних сортувальних станцій (регіональних сортувальних станцій), відповідно до п. 4 р. II Інструкції з організації митного контролю та митного оформлення міжнародних експрес-відправлень, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України, затвердженого наказом ДМС України від 03.09.2007 р. № 728 [95]. У цьому випадку попередні рішення виступають обов'язковою складовою процедури погодження місця розташування центральних сортувальних станцій (регіональних сортувальних станцій) локальної мережі експрес-перевізника.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження встановлено, що поняття «попереднє рішення» є багатоаспектним та складним, змістовне навантаження якого потребує подальших наукових опрацювань. Наразі ж фрагментарність та незавершеність наукових доробок призводить до відсутності єдиного розуміння їх змісту, основних ознак (характеристик) та правової природи.

Керуючись викладеним вище, пропонуємо таке визначення поняття попереднє рішення – індивідуальний адміністративний акт щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи, прийнятий митним органом за зверненням особи до початку митного оформлення та є обов'язковим для виконання будь-яким митним органом, містить юридично значущі відомості щодо товару, діє протягом встановленого строку, якщо факти та умови, на основі яких його було прийнято, залишатимуться незмінними.

2.2. Суб'єкти, які беруть участь у прийнятті попередніх рішень у сфері митної справи

Правове регулювання попередніх рішень, яке визначає порядок та підстави їх прийняття, строки та правові наслідки їх застосування, є підставою виникнення, зміни і припинення правовідносин щодо прийняття попередніх рішень. Пізнання цих правовідносин вимагає виваженого детального і послідовного дослідження та аналізу всіх елементів, що їх характеризують.

Правовідносини відповідно до загальнотеоретичних джерел – це врегульовані нормами права і забезпечувані державою вольові суспільні відносини, що виражаються в конкретному зв'язку між суб'єктами – носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків [148, с. 382]. Саме правовідносини є об'єктивною формою реалізації прав і обов'язків.

Одним із видів таких правовідносин є митні правовідносини (за класифікацією правовідносин за галузевою ознакою). Погодимося із думкою В. Я. Настюка, який зазначає, що питання митних правовідносин – одна з головних проблем митного права. Виявлення їх характеру, змісту, системи суб'єктів сприятиме відокремленню митного права від інших галузей системи права, з'ясуванню його функціонального призначення, особливості

регламентації соціальних зв'язків. Митні відносини – результат дії норм митного права, але вони виникають із практичної діяльності відповідних суб'єктів [55, с. 3].

Про прикладну цінність дослідження митних правовідносин вірно зазначає В.В. Прокопенко, на думку якого «правильне та адекватне визначення поняття та змісту митних правовідносин дасть можливість сформулювати найбільш оптимальні завдання та зміст законодавчих актів, регулюючих порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон» [142, с. 9].

За своїм змістом митні правовідносини мають публічно-правовий характер, який передбачає, з одного боку, безпосередній зв'язок суб'єктів митних правовідносин щодо здійснення заходів, спрямованих на переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, з іншого – наявність правової складової (норм права, приписів митних органів), яка регулює митні правовідносини та встановлює взаємні права та обов'язки всіх учасників цих відносин [6, с. 28–29].

З урахуванням вищезазначеного митні правовідносини в науковій літературі визначають як врегульовані митно-правовими нормами суспільні відносини, що виникають між фізичними та юридичними особами, в першу чергу, учасниками ЗЕД, і митними органами при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України [142, с. 10].

Для кращого розуміння конкретних правовідносин та їх юридичного аналізу й оцінки, згідно з загальнотеоретичними розробками, використовується така юридична конструкція, як склад правовідносин [17, с. 227]. Так, відповідно і в складі митних правовідносин виділяють суб'єктів, об'єкт і зміст.

Отже, виокремимо такі особливості митних правовідносин:

- 1) регулюються митно-правовими нормами;
- 2) об'єктом є відносини, що виникають у зв'язку з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон;
- 3) обов'язковими учасниками таких відносин є органи державної влади, спеціально уповноважені забезпечувати дотримання митних правил при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон, проведення їх митного контролю та митного оформлення тощо.

Відповідно до цього вважаємо необхідним проаналізувати правовідносини щодо прийняття попередніх рішень, зокрема з

метою з'ясування можливості віднесення їх до митних правовідносин, на відповідність встановленим вище особливостям митних правовідносин.

По-перше, правовідносини щодо прийняття попередніх рішень регулюються нормами митного права. Це приписи МК України (ст. 23, 149, 165) [49], наказів Мінфіну від 30.05.2012 р. № 650 [114] та від 19.06.2012 р. № 737 [113].

По-друге, обов'язковим учасником таких відносин є митні органи, які відповідно до ч. 1 ст. 23 МК України приймають попередні рішення та виконують їх, у разі пред'явлення таких рішень для митного оформлення.

Із приводу відповідності об'єкта митних правовідносин і об'єкта відносин щодо прийняття попередніх рішень слід вказати наступне. Хоча під поняттям «переміщення» здебільшого і розуміють сукупність дій з ввезення на митну територію, вивезення з митної території товарів та (або) транспортних засобів та транзит товарів через митну територію [30, с. 64–65; 19, с. 63; 2, с. 519] відносини, що виникають у зв'язку з переміщенням не можуть обмежуватись виключно фактичним переміщенням (перетинанням митного кордону), а включають й інші дії, у тому числі ті, що здійснюються до цього, наприклад, попереднє повідомлення про намір ввезти товари (ст. 194 МК України). Саме до таких дій необхідно зарахувати також отримання попередніх рішень. Крім того, питання, з яких можуть прийматись попередні рішення, належать до тих, що підлягають обов'язковому встановленню під час митного оформлення товарів, що тільки підтверджує зроблений висновок.

Таким чином, викладене доводить, що правовідносини щодо прийняття попередніх рішень є митними правовідносинами. Ці правовідносини регулюються нормами митного права; обов'язковими учасниками цих відносин є митні органи, які приймають попередні рішення та виконують їх, у разі пред'явлення таких рішень для митного оформлення; виникають ці відносини у зв'язку з переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Одним з елементів складу правовідносин щодо прийняття попередніх рішень є їх суб'єкти. Встановлено, що система суб'єктів митного права є доволі численною, при цьому в залежності від виду митних правовідносин, товарів та/або

транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються та мети їх переміщення, склад суб'єктів буде відрізнятися. У зв'язку з цим у літературі пропонуються різні варіанти систематизації суб'єктів митних правовідносин, розробляються класифікації суб'єктів з метою більш повного і точного охоплення всіх і кожного з них. За класифікацією, запропонованою А. М. Козиріним, суб'єкти митних правовідносин поділяються на індивідуальні та колективні [27, с. 20]. І. О. Панов без вказівки на відповідний критерій ділить суб'єктів митних правовідносин на загальних і спеціальних, до останніх відносить тих, які мають дипломатичний імунітет і не підлягають повному митному контролю [65, с. 13]. Загальними суб'єктами за цією класифікацією з одного боку, є митні органи, а з другого, – фізичні та юридичні особи, що перетинають митний кордон і переміщують через нього товари, предмети й транспортні засоби, що є суперечливим.

Залежно від змісту прав та обов'язків, І. О. Федотова класифікує учасників митно-правових відносин на чотири групи: 1) учасники митних правовідносин, що мають державно-владні повноваження в галузі митної справи (митні органи, посадові особи митних органів й інші державні органи та їх посадові особи, що мають повноваження у сфері митних відносин); 2) учасники митних правовідносин – суб'єкти ЗЕД та фізичні особи, які переміщують товари, предмети, транспортні засоби через митний кордон України; 3) суб'єкти, які працюють у галузі митної справи на підставі дозвільних документів Держмитслужби; 4) суб'єкти, що виконують допоміжну функцію для забезпечення сфери митних відносин, але є учасниками митних відносин відповідно до митно-правових норм [167, с. 14–15].

Водночас аналіз сучасних досліджень суб'єктів митних правовідносин вказує, що найбільш часто використовується запропонована М. М. Рассоловим та Н. Д. Еріашвілі класифікація суб'єктів митного права на дві групи: 1) суб'єктів з державно-владними повноваженнями; 2) суб'єктів, не наділених державно-владними повноваженнями [153, с. 53]. Головною перевагою цієї класифікації, на думку її авторів, є можливість визначення ролі суб'єктів митного права в митних правовідносинах. Саме тому, орієнтуючись на сучасні наукові розробки, для дослідження суб'єктів правовідносин щодо прийняття попередніх рішень

обрали класифікацію, в основу якої покладено критерій наділення суб'єкта державно-владними повноваженнями.

Суб'єктами з державно-владними повноваженнями, які беруть участь у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень, є митні органи.

Відповідно до ст. 23, ч. 10 ст. 149 та ч. 10 ст. 165 МК України митними органами здійснюється прийняття попередніх рішень. Взагалі то, з митними органами пов'язано не тільки прийняття попередніх рішень, а й їх виконання (ч. 2 ст. 23), відкликання (ч. 7-10 ст. 23), зміна (ч. 11 ст. 23) та оприлюднення (ч. 12 ст. 23).

У п. 34¹ ч. 1 ст. 4 МК України митними органами є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, митниці та митні пости [49]. Звідси вбачаємо необхідність звернути увагу на кожний з цих органів, з метою встановлення повноважень щодо прийняття попередніх рішень.

З визначенням конкретного органу виконавчої влади, який іменується центральним і забезпечує реалізацію митної політики, наразі існують деякі труднощі. Пов'язані вони з тим, що відповідно до абз. 2 п. 1 Положення про Мінфін, затвердженого постановою КМ України від 20.08.2014 р. № 375 [105] Мінфін є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує ... формування та реалізацію єдиної митної політики, ... державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства.

Правовий статус Держмитслужби визначається МК України, Положенням про Державну митну службу України, затвердженого постановою КМ України від 06.03.2019 р. № 227 [89] та низкою інших нормативних актів різного правового рівня. Зокрема, відповідно до п. 1 Положення, Держмитслужба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується КМ України через міністра фінансів. Держмитслужба реалізує державну митну політику, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань митної справи [89].

Отже, Мінфін – формує та реалізує єдину державну митну політику, а Держмитслужба безпосередньо її реалізує, шляхом виконання завдань визначених МК України та п. 3 Положення про Держмитслужбу. Не зважаючи на деякі відмінності формулювання опису призначення цих органів, впевнені, що

використане в МК України фактичне посилення на Мінфін, не може застосовуватись до Держмитслужби, разом з цим більшість повноважень митних органів випливають саме з положень МК України.

Відповідно до цього повноваження цих органів (Мінфіну та Держмитслужби) закріплені в МК України потребують упорядкування та розмежування, згідно з їх галузевим призначенням, принаймні на це вказує наявність повноважень щодо «реалізації» відповідної політики в кожного з них. Однак, наголошуємо, що автоматична заміна в положеннях МК України Мінфіну (центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну митну політику) на Держмитслужбу (центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері митної справи) не сприятиме вирішенню цієї проблеми, тому кожне посилення в МК України на Мінфін або Держмитслужбу має відповідати їх призначенню в цій сфері. Повністю поділяємо позиції науковців з розглянутої проблематики [20, 54], у тому числі щодо внесення змін до МК України, а також погоджуємось з необхідністю врахування зазначеного і при тлумаченні норм кодексу на теперішній час (до відповідного оновлення термінології), утримуючись від автоматичного наділення Держмитслужби правими можливостями центрального органу» [181, с. 166].

З аналізу Положення про Держмитслужбу [89] встановлено, що повноваження, пов'язані з попередніми рішеннями, в Держмитслужбі і відсутні, проте пп. 68 п. 4 передбачено, що Держмитслужба, відповідно до покладених на неї завдань здійснює інші повноваження, визначені законом. Враховуючи, що Держмитслужба (як центральний апарат системи митних органів) не здійснює митне оформлення товарів, та інші митні процедури, пов'язані із визначенням коду класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД; визначенням країни походження товарів; наданням дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими, вважаємо, що і прийняття попередніх рішень не може здійснюватися Держмитслужбою. Тому законодавцем свідомо не зазначено у вказаному Положенні таких повноважень.

На підтвердження цього згадаємо попередню практику уповноваження Держмитслужбою відповідних митних органів на прийняття попередніх рішень, з відповідних питань. Це,

наприклад, накази від 15.07.2008 р. № 763 «Про надання повноважень митним органам щодо прийняття попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД» [125]; від 30.12.2010 р. № 1559 «Про надання повноважень митним органам щодо прийняття попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД» [126], які вже втратили чинність; від 23.05.2012 р. № 272 «Про надання митницям, Київській регіональній митниці повноважень щодо прийняття попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД» [124].

Основними завданнями Держмитслужби щодо попередніх рішень має бути узагальнення практики їх прийняття; розроблення пропозицій щодо вдосконалення їх законодавчого регулювання; здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері митної справи, зокрема правильністю визначення країни походження та класифікації товару згідно з УКТ ЗЕД; здійснення формування та ведення ЄАІС «Реєстр попередніх рішень»; оприлюднення попередніх рішень тощо. Іншими словами, щодо попередніх рішень повноваження Держмитслужби мають носити організаційно-методичний та контрольний-наглядний характер, зміст якого має зводитись до наступного. По-перше, узагальнення практики їх прийняття та застосування. По-друге, виявлення системних проблем, прогалин чинного законодавства та формулювання пропозицій щодо їх подолання та усунення, у тому числі видання методичних рекомендацій з прийняття та застосування попередніх рішень. По-третє, здійснення заходів щодо розширення сфери прийняття та застосування попередніх рішень, їх поширення серед суб'єктів ЗЕД. По-четверте, здійснення контролю за дотриманням законодавства під час прийняття та застосування попередніх рішень та розгляд скарг суб'єктів ЗЕД з приводу прийняття та застосування попередніх рішень.

Відповідно до цього пропонуємо КМ України доповнити п. 4 Положення про Держмитслужбу підпунктами наступного змісту:

- 1) узагальнює практику прийняття та застосування попередніх рішень;
- 2) здійснює контроль за прийняттям та застосуванням попередніх рішень;

3) забезпечує оприлюднення попередніх рішень, за винятком інформації, що є конфіденційною, відповідно до ч. 12 ст. 23 МК України.

Митниця, відповідно до ч. 1 ст. 546 МК України, є митним органом, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи.

Митниця є територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику (в даному випадку це Держмитслужба) та здійснює свою діяльність на території однієї, двох чи більше адміністративно-територіальних одиниць України. Зони діяльності митниць визначаються положеннями про митниці (ч. 2, 4 ст. 546 МК України).

З метою встановлення повноважень митниць щодо прийняття попередніх рішень слід проаналізувати положення про цей різновид митних органів.

Примірного (типового) положення про митниці Держмитслужби затверджено не було, хоча в історії формування національної системи митної служби існувала практика прийняття примірних положень про митниці та визначалась типова структура митниці.

У зв'язку з цим проаналізуємо чинні положення про територіальні органи Держмитслужби на предмет наявності повноважень щодо попередніх рішень. Так, в результаті дослідження Положень про Дніпровську [70], Київську [71], Одеську [75] митниці встановлено, що за своїм змістом вони є схожими, отже приймались відповідно до уніфікованого зразка нормативного акта, що визначає правовий статус територіальних підрозділів Держмитслужби. Разом з цим повноваження щодо прийняття попередніх рішень, відповідно до цих юридичних актів, у цих митних органів відсутні, як й інших положень, які безпосередньо або опосередковано стосуються попередніх рішень. Хоча визначені переліки повноважень не є вичерпними, що допускає здійснення митницями інших повноважень, визначених законом, тобто й прийняття попередніх рішень.

Порядок № 650 визначає порядок роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення та митного поста. В Р. II цього Порядку згадується лише відділ митних платежів, як здається, саме митниці. Крім того, згідно з формою звернення

про прийняття попереднього рішення про класифікацію та кодування товару, в тому числі комплектного об'єкта, яка наведена у Додатку 1 до Порядку № 650, таке звернення адресується начальнику митниці [114]. Отже, якщо єдиним органом, якому звернення про прийняття попереднього рішення може адресуватись, є митниця, то і приймається це рішення лише митницею. При цьому свідомо допускаємо опосередкованість положень, які дозволили зробити такий висновок.

Надаючи характеристику процедури прийняття попередніх рішень з питань визначення країни походження товарів, П. Ю. Шевченко наголошує на тому, що саме митниці їх приймають. Так, науковець виокремлює стадію подання звернення в митницю [174, с. 170], а на стадії попереднього розгляду документів першою процедурною дією є призначення відповідної посадової особи митниці для розгляду звернення [174, с. 174]. В цілому ж автор не досліджував повноваження митниць щодо прийняття попередніх рішень та, зокрема, розмежування цих повноважень з Держмитслужбою та митними постами.

Відповідно до ч. 1 ст. 547 МК України митний пост є митним органом, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи [49]. Як вже відзначалось в юридичній літературі, в наведеному визначенні «митний пост» розглядається як самостійний орган (митний орган) і як відокремлений структурний підрозділ (входить до складу митниці – іншого митного органу), що не узгоджується між собою.

Згідно з усталеною практикою митні пости створюються у населених пунктах, на залізничних станціях, в аеропортах, морських і річкових портах та інших об'єктах, розташованих у зоні діяльності митниці, а зони їх діяльності визначаються положенням про ці пости (ч. 2 ст. 547 МК України).

З метою встановлення повноважень митних постів на прийняття попередніх рішень також проаналізуємо положення про них.

Відповідно до ч. 3 ст. 547 МК України положення про митні пости затверджуються керівниками відповідних митниць за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що

реалізує державну митну політику (Держмитслужбою) [49]. Примірного (типового) положення про митний пост розроблено не було, що негативно позначається на визначенні конкретних повноважень митних постів.

З аналізу змісту положень окремих митних постів митниць встановлено, що в деяких з них закріплені повноваження щодо прийняття попередніх рішень, зокрема про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД передбачається в положеннях про митні пости «Одеса-порт» [72], «Одеса-автомобільний» [73], «Чорноморськ-порт» [74] Одеської митниці, «Бориспіль» [100], «Київ-центральний» [103], «Південний термінал» [104] Київської митниці, «Дніпро-Правобережний» [99], «Кам'янське» [101], «Ліски» [102] Дніпровської митниці. Це є позитивним, але дивним моментом з огляду на те, що в положеннях про ці митниці про попередні рішення немає ні слова. Однак необхідно звернути увагу, що в положеннях Порядків № 650 та № 737 митні пости не згадуються.

Таким чином, у чинному митному законодавстві допущено невизначеність повноважень щодо прийняття попередніх рішень серед центрального органу (Держмитслужба), митниць та митних постів. Варто відзначити, що такий стан повноважень митних органів властивий їм не тільки в аспекті попередніх рішень. Свого часу науковці зазначали, що «з'ясовуючи питання, які ж конкретно завдання виконують або повинні виконувати митні органи, ми стикаємося з певною проблемою, яка на сьогоднішній день не розв'язана ні на теоретичному рівні, ні в практичній площині. Можна визначити лише приблизний перелік завдань, та й то досить умовно ...» [78, с. 94]. Детально дослідивши тодішній стан науковці доходять висновку, що одним із найслабших місць в організації та діяльності митних органів є невизначеність, а інколи й розпливчатість юридичного закріплення їх завдань. Впевнено заявляється, що ця неоднозначність породжує проблему, пов'язану з визначенням функцій, встановленням повноважень митних органів [78, с. 94]. Сподіваємось, зазначені твердження не втратили своєї актуальності й сьогодні, хоча з дня їх висловлення пройшло немало часу.

У розвиток вищезазначеного до цієї проблематики звертається також О. П. Федотов у своєму дисертаційному дослідженні. Він зазначає про неможливість чіткого окреслення

переліку завдань митниць як безпосередніх суб'єктів здійснення митної справи. І хоча на законодавчому рівні все ж таки зроблено змогу синтезувати завдання митниць як територіальних органів Держмитслужби (мається на увазі ч. 2 ст. 544 МК України), цей перелік є досить умовним та спірним із точки зору теорії [166, с. 105]. О. П. Федотов наводить низку прикладів різного ступеню узагальнення деяких повноважень, акцентує увагу на уникненні конкретизації, дублюванні та формулює важливий пріоритетний напрямок розвитку, яким є чітке окреслення меж покладеної на зазначених суб'єктів компетенції та структурування здійснюваних ними функцій та процедур, спрямованих на реалізацію митної справи. Адже побудувати стійкий та злагоджений механізм реалізації митної справи можна лише у разі, якщо чітко визначено перелік та зміст основних завдань, функцій та процедур, здійснюваних митними органами, належним чином урегульовано та впорядковано процес їх реалізації [166, с. 185].

Саме тому конкретизація повноважень митних органів, а саме центрального апарату, митниць та митних постів щодо прийняття попередніх рішень потребує врегулювання. Невизначеність повноважень негативно впливає на практичну реалізацію цього механізму, безпідставно уповільнюється процедура їх прийняття, що зменшує ефективність та значення. В результаті проведеного дослідження пропонуємо Мінфіну закріпити повноваження щодо прийняття попередніх рішень саме митницям, зокрема внесенням відповідних змін до Порядків № 650 та № 737.

Суб'єктами, не наділеними державно-владними повноваженнями, які беруть участь у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень, перш за все є особи, які можуть звертатись з цим питанням до митних органів.

У ст. 23 МК України використовуються різні поняття для позначення цих осіб (декларант або уповноважена ним особа; особа, яка подала звернення; заявник; підприємство; особа, за зверненням якої попереднє рішення було прийняте), в положеннях ч. 10 ст. 149 та ч. 10 ст. 165 МК України [49] вжито поняття «власник товарів або уповноважена ним особа». Окремі з них вживаються і в положеннях Порядків № 650 та № 737, зокрема декларант або уповноважена ним особа; особа, яка подала звернення; заявник. Осмислення цього та

дослідження кожного з цих понять вказує, що зі зверненням для прийняття попереднього рішення можуть звертатись будь-які фізичні та юридичні особи. На підтвердження цього висновку зазначимо таке.

Згідно з п. 8 ч. 1 ст. 4 МК України декларант – це особа, яка самостійно здійснює декларування або від імені якої здійснюється декларування [49].

Особами відповідно до п. 35 ч. 1 ст. 4 МК України є юридичні та фізичні особи [49]. Отже, поняття «декларант або уповноважена ним особа», «особа, яка подала звернення», «особа, за зверненням якої попереднє рішення було прийняте» можуть використовуватись і до фізичних, і до юридичних осіб.

Поняття «заявник» в МК України, як і в інших законах не розкривається. У підзаконних актах в залежності від предмету їх регулювання під ним розуміється особа, яка подає заяву. Наприклад, у п. 1.3 Порядку № 737 визначено, що заявник – декларант або уповноважена ним особа, будь-яка юридична особа (її відокремлений підрозділ) або фізична особа [113]. Об'єднання всіх цих суб'єктів виглядає суперечливим, оскільки «декларантом» є також особа (юридична та фізична).

Згідно з п. 38 ч. 1 ст. 4 МК України підприємством є будь-яка юридична особа, а також громадянин-підприємець (або фізична особа-підприємець, враховуючи визначення поняття «громадянин» у п. 7 ч. 1 ст. 4 МК України). Отже, це поняття застосовується лише до суб'єктів господарської діяльності.

Разом із цим, контекст використання понять «заявник» та «підприємство», а саме п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України [49], свідчить про неможливість їх врахування для визначення кола осіб, які можуть звертатись до митних органів для прийняття попереднього рішення. В цьому випадку йдеться про розмежування відповідальності «заявника» та «підприємства» за подання недостовірних документів, інформації та/або ненадання всієї наявної інформації.

Поняття «власник товарів або уповноважена ним особа» також відсутнє в МК України. Однак аналіз цивільного законодавства дозволяє стверджувати, що правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб (ч. 1 ст. 316 ЦК України), власникові належать права володіння,

користування та розпоряджання своїм майном (ч. 1 ст. 317 ЦК України). Отож, власником товарів може бути і фізична (у тому числі підприємець), і юридична особа.

У п. 24 розділу II Порядку № 650 та п. 4.2 Порядку № 737 визначено порядок заповнення граф попередніх рішень з відповідних питань. У графі «Заявник» зазначаються реквізити як щодо юридичної особи, так і щодо фізичної особи. Це, власне, підтверджує, що законодавець передбачив можливість видання попередніх рішень на ім'я будь-якої особи, і, відповідно, допускає наявність у кожної особи права звертатись до митних органів для прийняття такого рішення.

На завершення дослідження цього питання зауважимо, що чинне митне законодавство не містить будь-яких обмежень (заборон) стосовно участі у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень певних суб'єктів.

З критичних позицій одночасне використання різних термінів для позначення суб'єктів, не наділеними державно-владними повноваженнями, які беруть участь у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень, розглядає Р. В. Негара [59, с. 101-102; 58, с. 251–253]. Так, відзначається, що одночасно в різних частинах ст. 23 МК України зустрічаються різні поняття. На його думку, зрозуміло, що ці поняття не є синонімами, деякі з них розкриваються в МК України, але в будь-якому разі подібне викладення норми є недоліком юридичної техніки і має бути усунене шляхом визначення одного поняття, в якості позначення відповідного суб'єкта [58, с. 251–252]. Найбільш придатним, серед інших, для позначення відповідного суб'єкта науковець вважає поняття «особа, за зверненням якої було прийнято попереднє рішення» або «заявник». З цього приводу П. Ю. Шевченко зазначає, що вказаний висновок здається цілком логічним, про те автор повністю ігнорує можливість свідомого використання законодавцем цих термінів, а розглядає це лише як недолік юридичної техніки [172, с. 98–99]. Що розуміється під «можливістю свідомого використання законодавцем цих термінів», а так само наведення прикладів на підтвердження цього твердження, в дисертаційній роботі П. Ю. Шевченка немає. Єдиний приклад вживання різних термінів для позначення суб'єкта вбачаємо в п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України, в якому терміни «заявник» та «підприємство», як

було вже вказано вище, використовуються для розмежування відповідальності кожного з них за подання недостовірних документів, інформації та/або ненадання всієї наявної інформації. В іншому слід погодитись з тезою щодо порушення вимог юридичної техніки.

Поділяємо також висловлену позицію з приводу недоцільності використання терміну «декларант» [59, с. 101–102; 172, с. 98] (як і «декларант або уповноважена ним особа») в ст. 23 МК України, з огляду на невідповідність його визначення (п. 8 ч. 1 ст. 4 МК України) та змісту і контексту положень цієї статті. Виходячи з наведеного, законодавцю слід замінити поняття «декларант або уповноважена ним особа» в ст. 23 МК України на інше, приміром поняття «заявник».

Додатково слід звернути увагу на представництво зазначених суб'єктів у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень. Представництвом відповідно до ч. 1 ст. 237 ЦК України, є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє [168].

МК України визначає уповноважену особу (представника) – як особу, яка на підставі договору або належно оформленого доручення, виданого декларантом, наділена правом вчиняти дії, пов'язані з проведенням митних формальностей, щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення від імені декларанта (п. 63 ч. 1 ст. 4 МК України). Хоча в даному випадку йдеться про уповноваження виключно декларантом на вчинення дій пов'язаних з проведенням митних формальностей, впевнені, що наведені положення поширюються й на уповноваження будь-яким суб'єктом митних правовідносин інших осіб на вчинення відповідних дій від її імені, у тому числі суб'єктами правовідносин щодо прийняття попередніх рішень.

Визначення митного брокера як представника у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень, на перший погляд, є хибним, з огляду на його офіційне визначення як підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України (ч. 1 ст. 416 МК України), тому що прийняття попередніх рішень не можна вважати послугами з декларування.

Зі свого боку, агент з митного оформлення «... безпосередньо виконує в інтересах особи, яку представляє митний брокер, дії, пов'язані з пред'явленням митному органу товарів ..., а також документів, потрібних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення» (ч. 1 ст. 418 МК України). Перелік дій, що вчиняються агентом з митного оформлення є ширшим ніж «послуги з декларування», а тому цілком вірогідним є можливість представництва інтересів суб'єктів і у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень. Отже, практична діяльність здатна долати певні прогалини чинного законодавства, прикладом чого є можливість визначення представником у цих правовідносинах митного брокера.

Водночас згідно з п. 8 р. II Порядку № 650 якщо звернення (про прийняття попереднього рішення) подається в інтересах декларанта або уповноваженої ним особи (заявника), то до звернення додається копія довіреності, оформленої відповідно до вимог законодавства України [114]. Однак представником у цих правовідносинах може бути й будь-яка інша особа за умови належного оформлення її повноважень.

Таким чином, з урахуванням вищевикладеного вважаємо, що суб'єктами правовідносин, які наділені державно-владними повноваженнями на прийняття попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи є митні органи. Констатуємо невизначеність повноважень щодо прийняття попередніх рішень з питань митної справи інституційними утвореннями національної системи митної служби, зокрема центральним апаратом Держмитслужби, митницями, митними постами. Наполягаємо на потребі негайного уточнення основних завдань Держмитслужби у сфері попередніх рішень та пропонуємо КМ України внести зміни до Положення про Державну митну службу України.

Вважаємо, що суб'єктами правовідносин щодо прийняття попередніх рішень, не наділеними державно-владними повноваженнями є фізичні та юридичні особи. Пропонуємо замінити поняття «декларант або уповноважена ним особа» на поняття «заявник». За результатами змістовної характеристики практичних питань представництва у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень, встановлено, що представником у

цих правовідносинах може бути як митний брокер, так і будь-яка інша особа, за умови належного оформлення її повноважень.

2.3. Різновиди попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи

Попередні рішення цілком справедливо визнаються одним із ефективних засобів спрощення митних процедур і торгівлі, а також гарантують економію часу на митне оформлення товарів, зменшення суперечливих моментів під час їх переміщення через митний кордон, при цьому не за рахунок зниження якості митного контролю. Підтверджується це, у тому числі, й чималим їх поширенням серед суб'єктів ЗЕД та визнанням митними органами.

Разом із цим слід констатувати наявність у чинному митному законодавстві певних обмежень щодо попередніх рішень, їх прийняття, застосування тощо. Найбільшим обмежувальним ефектом стосовно попередніх рішень виступають саме питання, з яких попередні рішення можуть прийматись. У зв'язку з цим вбачаємо необхідним здійснити дослідження питань, з яких можуть прийматись попередні рішення, їх значення і, взагалі, доцільності прийняття щодо них попередніх рішень, а також встановлення їх відповідності міжнародним та європейським стандартам.

Відповідно до ч. 3 ст. 23 МК України попередні рішення можуть прийматися з питань:

- 1) класифікації товарів (у тому числі комплектних об'єктів, що постачаються в розібраному стані декількома партіями протягом тривалого періоду) згідно з УКТ ЗЕД;
- 2) визначення країни походження товарів;
- 3) надання у випадках, передбачених МК України, дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими [49].

Аналіз положень МК України свідчить, що на даний час попередні рішення про надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими стосується митних режимів переробки на митній території (ч. 10 ст. 149) та переробки за межами митної території (ч. 10 ст. 165). Яковлев І. П. зазначає, що Класифікатор документів, затверджений наказом Мінфіну від 20.09.2012 р. № 1011 [92], таким чином цілком обґрунтовано передбачає лише два види актів відповідної групи: попереднє рішення з питань

надання дозволу на поміщення товарів у митний режим переробки на митній території (код 1510) та попереднє рішення з питань надання дозволу на поміщення товарів у митний режим переробки за межами митної території (код 1511) [182, с. 130].

Аналізуючи наведений перелік питань, деякі автори зазначають, що контекст ч. 4 ст. 23 МК України свідчить про вичерпність зазначеного переліку питань та недопущення його розширювального тлумачення, хіба що за винятком останнього питання відносно надання у випадках, передбачених МК України, дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими. Вивчаючи зміст третього питання (надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими) автор вказує, що існування таких відсильних конструкцій може спричинити розширення переліку питань, щодо яких можуть бути прийняті попередні рішення, без внесення змін до визначеного ст. 23 МК України переліку [49, с. 99]. Однак розширення цього переліку питань може бути здійснено також шляхом внесення змін безпосередньо до ч. 3 ст. 23 МК України.

Цілком погоджуючись із висловленою позицією, вважаємо необхідним акцентувати увагу на можливості розширення переліку питань, з яких можуть прийматись попередні рішення, що неодмінно слугуватиме подальшому розширенню сфери їх практичного застосування.

Навіть повна назва попередніх рішень, яка зазначена в ч. 1 ст. 23 МК України («попередні рішення щодо практичного застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи»), відверто натякає на потенційну ймовірність невичерпного переліку питань, з яких такі рішення можуть прийматись, головне щоб це було передбачено МК України.

Прикладним підтвердженням можливості розширення переліку питань, з яких приймаються попередні рішення є також окремі положення МК України. Згідно з ч. 6 ст. 51 МК України у випадках, встановлених МК України, митна вартість товарів може бути визначена до перетину товаром митного кордону України [49]. Чинна редакція МК України таких випадків не передбачає, отже це положення МК України слід розглядати, як передумову подальшого запровадження практики визначення митної вартості товарів до перетину товаром митного кордону України.

Єдина можливість щодо отримання попереднього рішення передбачена, на наш погляд, ч. 6 ст. 51 МК України, яка може бути реалізована лише шляхом прийняття попереднього рішення про визначення митної вартості товарів. Хоча в ст. 23 МК України митна вартість товарів не згадується серед питань, з яких можуть прийматись такі рішення. Очевидно, що цілком слушним є припущення щодо доповнення в найближчому майбутньому ч. 3 ст. 23 МК України і цим питанням.

Наступним, на що слід звернути увагу, є аналіз змісту та значення питань, з яких можуть прийматись попередні рішення, а також визначення доцільності поширення попередніх рішень у визначених МК України питаннях.

Класифікація товарів згідно з УКТ ЗЕД та країна походження товару є елементами митно-тарифного регулювання. Відповідно до ч. 1 ст. 69 МК України товари при їх декларуванні підлягають класифікації [49]. Іншими словами, щодо кожного переміщуваного через митний кордон товару визначається код відповідно до класифікаційних групувань, зазначених в УКТ ЗЕД, а в митному тарифі України міститься перелік ставок загальнодержавного податку – ввізного мита [122]. Вочевидь, на підставі цього в науковій літературі підкреслюється, що класифікація товарів має безпосередній вплив на визначення конкретної ставки мита в процесі проведення заходів митно-тарифного регулювання [7, с. 43].

Країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосування до них заходів нетарифного регулювання ЗЕД, заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі. Деякі автори стверджують, що країна походження товару має визначальний вплив на вибір ставки ввізного мита при ввезенні товару на митну територію держави. Саме від країни походження товару залежить застосування повної, пільгової або преференційної ставки ввізного мита, а значить і відповідне наповнення державного бюджету країни [173, с. 132]. Войтов С. Г. зазначає, що в рамках митно-тарифного регулювання та інших заходів державної політики правильне визначення країни походження необхідно, зокрема, для: надання пільг і преференцій у застосуванні ввізного

чи вивізного мита; застосування антидемпінгового чи компенсаційного мита, мита у відповідь на недружні дії з боку торгових партнерів; застосування кількісних обмежень чи заборон; установлення квот та ембарго на зовнішню торгівлю з окремими країнами тощо [8, с. 54].

Аналіз положень МК України щодо митного оформлення товарів свідчить, що код товару згідно з УКТ ЗЕД та країна походження підлягають обов'язковому встановленню. Крім того, встановлено, що незалежно від митних режимів та заявленої мети переміщення до митної декларації вносяться відомості щодо коду товару згідно з УКТ ЗЕД; найменування країни походження товарів (ч. 8 ст. 257 МК України).

Підтвердженням важливості питань класифікації товарів та визначення країни походження товарів в практичній площині є значна кількість суперечностей та публічно-правових спорів, які виникають між декларантами і митними органами, а також випадків та результатів здійснення митними органами контролю правильності класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, поданих до митного оформлення (ч. 2 ст. 69 МК України) та перевірки документів, що підтверджують країну походження товару (ст. 45 МК України).

Отже, актуальність та необхідність поширення практики прийняття попередніх рішень на питання класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД та визначення країни походження товару залишається поза всілякими сумнівами, що, зрештою, позитивно вплинуло на вирішення цих питань під час переміщення товарів через митний кордон та прискорило час митного контролю та митного оформлення.

Включення у перелік питань надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими, на наш погляд, обґрунтовується наступним. Відповідно до ч. 1 ст. 149 та ч. 1 ст. 165 МК України поміщення товарів у митні режими переробки на митній території та переробки за межами митної території допускається з письмового дозволу митного органу за заявою власника цих товарів або уповноваженої ним особи [49]. Таким чином, отримання такого письмового дозволу є обов'язковою умовою поміщення товарів у ці митні режими. Окрім того, з аналізу інших положень МК України щодо правового регулювання цих митних режимів (зокрема, документів, на підставі яких надається

такий дозвіл) і взагалі умов та засад здійснення переробки товарів вбачається, що ця діяльність має запланований характер, потребує організації та підготовки, у тому числі в частині забезпечення вимог та умов, передбачених МК України щодо цих митних режимів. Допускаємо, що прийняття попередніх рішень щодо надання дозволу на поміщення товарів в митні режими переробки на митній території та за межами митної території спрямовано на забезпечення правової визначності і щодо отримання дозволу на поміщення товарів у ці митні режими.

Між тим в літературі відзначали, що необхідність отримання дозволу, передбачена і щодо інших митних режимів: знищення або руйнування (ч. 1 ст. 176 МК України), відмова на користь держави (ч. 2 ст. 184 МК України). Непередбаченість можливості прийняття попередніх рішень щодо вказаних митних режимів є достатньо логічним кроком і пояснюється тим, що такі режими обираються декларантом при настанні певних форс-мажорних обставин, під час безпосереднього переміщення товарів, митного оформлення, коли власник товарів не зацікавлений переміщувати товари через митний кордон відповідно до первісної мети, а так само не вигідно й вивозити ці товари у зворотному напрямку. Такі обставини, звісно, заздалегідь передбачити неможливо, а тому й сама можливість прийняття попереднього рішення щодо надання дозволу на поміщення товарів у ці митні режими є, щонайменше, абсурдною [60, с. 80].

Звісно, що визначений у ст. 23 МК України перелік питань не є бездоганим і абсолютним, разом з цим здатність не допустити його стагнації може покладатись лише на подальший розвиток та розширення переліку питань, з яких можуть прийматись попередні рішення.

Для встановлення відповідності переліку питань, з яких можуть прийматись попередні рішення в національному законодавстві, міжнародним та європейським нормам і стандартам проаналізуємо міжнародні та європейські акти, а також митне законодавство окремих зарубіжних країн.

У ч. 9 ст. 3 Угоди про спрощення процедур торгівлі питання, з яких приймаються попередні рішення (*advance rulings*), поділяються на ті, що мають обов'язково надаватись членами та ті, що рекомендується надавати.

Обов'язково надаються попередні рішення стосовно:

- (i) тарифної класифікації товару; та
- (ii) походження товару.

Рекомендується надавати попередні рішення стосовно:

- (i) відповідного методу або критеріїв та їхнього застосування, які будуть використовуватися для визначення митної вартості відповідно до конкретних обставин;
- (ii) можливості застосування вимог члена щодо зниження або звільнення від митних зборів;
- (iii) застосування вимог члена до квот, у тому числі тарифних квот; та
- (iv) будь-яких додаткових питань, з яких член вважає за необхідне видати попереднє рішення [144].

Перелік питань, з яких «обов'язково» надаються попередні рішення, згідно з положеннями Угоди про спрощення процедур торгівлі, є вичерпним. У ч. 3 ст. 23 МК України передбачено прийняття попередніх рішень з цих питань.

Перелік питань, з яких «рекомендується» надавати попередні рішення, згідно з положеннями Угоди про спрощення процедур торгівлі, є невичерпним. Водночас жодне з цих рекомендованих питань не передбачено в ч. 3 ст. 23 МК України.

Таким чином, положення МК України в цьому випадку відповідають мінімальним стандартам Угоди про спрощення процедур торгівлі, попри це перспективним прагненням має бути забезпечення в подальшому можливості прийняття попередніх рішень і з інших питань, зокрема «рекомендованих» в Угоді про спрощення процедур торгівлі.

Відповідно до ч. 1 ст. 213 Основ митних законодавств, митні органи можуть прийняти попереднє рішення щодо: класифікації товарів; митної вартості товарів; країни походження; розмірів митних платежів; з інших питань застосування актів митного законодавства щодо конкретного товару або конкретної господарської операції [147]. Встановлюючи невичерпний перелік питань, з яких можуть прийматись попередні рішення, цей регіональний міжнародний акт не зобов'язує держав-учасниць запровадити прийняття попередніх рішень з відповідних питань, оскільки «відповідно до національного законодавства митні органи можуть прийняти попереднє рішення...» (ч. 1 ст. 213), а є лише актом, прийнятим з метою гармонізації митного законодавства держав-учасниць та

використання для підготовки або уточнення національного митного законодавства (п. 2 рішення про Основи митних законодавств держав-учасниць СНД) [147].

Як бачимо, з переліку питань, наведеного в Основах митних законодавств, в ч. 3 ст. 23 МК України містяться два питання, з яких приймаються попередні рішення – класифікація товарів та країна походження, однак є також передумови прийняття попередніх рішень і стосовно митної вартості товарів.

Отже, щодо регулювання питань, з яких можуть прийматись попередні рішення, міжнародними актами встановлено широкі та відкриті (невичерпні) переліки, що дозволяє державам самостійно визначати межі поширення і застосування попередніх рішень.

В Угоді про асоціацію між Україною та ЄС [164] також є вимоги щодо питань, з яких можуть прийматись попередні рішення. Так, відповідно до п. «j» ч. 1 ст. 76 Угоди Сторони мають забезпечити здійснення попереднього забезпечення обов'язкових рішень (попередніх рішень) щодо тарифної класифікації та правил походження [164]. МК України передбачає прийняття попередніх рішень з цих питань, отже в цій частині досягається виконання вимог цієї Угоди.

Попередні рішення передбачені й у Північноамериканській угоді про вільну торгівлю (NAFTA) між США, Канадою та Мексикою, яка набрала чинності 01.01.1994 р. [188]. Відповідно до ч. 1 ст. 509 NAFTA кожна зі Сторін через свої митні адміністрації забезпечує оформлення письмових попередніх рішень (advance rulings) до ввезення товару на її територію [188].

Попередні рішення приймаються стосовно дев'яти питань, проте відповідно до п. (j) ч. 1 ст. 509 NAFTA допускається прийняття попередніх рішень і щодо інших питань, за домовленістю Сторін. В цілому питання, з яких приймаються попередні рішення, спрямовані на застосування положень NAFTA та визначення можливості переміщення товарів відповідно до положень NAFTA або розповсюдженні її положень, зокрема щодо пільгового тарифного регулювання на певні товари, суб'єктів тощо.

Відповідно до положень NAFTA національне законодавство США та Канади також передбачає умови та порядок прийняття попередніх рішень. Так, в Електронному кодексі федеральних правил США [185] цьому присвячуються §181.91-181.116 розділу

19 Предмет (питання, з яких приймаються) попередніх рішень, згідно з п. 6 § 181.92 розділу 19 e-CFR [185] співпадає з питаннями, що передбачені в ч. 1 ст. 509 NAFTA [188].

Розділом 43.1 (1) Митного закону Канади встановлено, що перед імпортом на вимогу будь-якої особи протягом встановленого часу у встановленому порядку і у встановленій формі, що містить відповідну інформацію, приймають попереднє рішення щодо: (а) чи мають право товари на пільгове тарифне регулювання відповідно до угод про вільну торгівлю; (б) підтвердження походження товару з країни чи території; (с) тарифної класифікації товарів [184].

В МК ЄС також визначено умови та порядок прийняття попередніх рішень. Відповідно до ч. 1 ст. 33 МК ЄС [145] за заявою митні органи приймають рішення, пов'язані з обов'язковою тарифною інформацією, або рішення, пов'язані з обов'язковою інформацією про походження. Іншими словами, цим положенням встановлено питання, з яких приймаються попередні рішення, а саме щодо класифікації товарів та визначення країни походження товару.

Відповідно до ч. 6 ст. 22 Кодексу Республіки Казахстан «Про митне регулювання в Республіці Казахстан» від 26.12.2017 р. № 123-VI [26] приймаються попередні рішення про класифікацію товарів, про походження товарів, з питань застосування методів визначення митної вартості товарів, що ввозяться відповідно до цього Кодексу, а також з інших питань, обумовлених Комісією, в порядку, визначеному уповноваженим органом, якщо інше не визначено Комісією. Хоча в положеннях кодексу визначено порядок прийняття лише попередніх рішень про класифікацію товарів (ст. 44-48) та про походження товарів (ст. 59-63).

У п. 50.1 ст. 50 МК Азербайджанської Республіки від 24.06.2011 р. [154] зазначається, що особа має право в письмовій формі звернутися до митного органу з метою попереднього визначення класифікації, митної вартості, країни походження товарів і розміру митних зборів у зв'язку з конкретними товарами і операціями. Для ввезення або вивезення товарів лініями електропередачі необхідним є отримання попереднього дозволу (п. 295.1 ст. 295).

В МК Республіки Таджикистан від 03.12.2004 р. [157] передбачено прийняття попередніх рішень про класифікацію

товарів згідно з Товарною номенклатурою ЗЕД та про походження товару з конкретної країни (ст. 41-44). Аналогічне положення мітиться і в главі 6 (ст. 23-26) МК Туркменістану від 25.09.2010 р. [158].

Згідно з положеннями МК Республіки Молдова від 20.07.2000 р. № 1149 [156] приймаються попередні тарифні рішення про класифікацію товарів (ст. 141³-141⁴) та про походження товарів (ст. 215¹-215²), які відповідно до національного законодавства є попередніми рішеннями.

Попередні рішення як елемент полегшення міжнародної торгівлі активно використовуються далеко на сході. В Японії попередні рішення (*advance ruling system*) приймаються по класифікації товару, про походження товару та щодо митної вартості [176]. В Китайській Народній Республіці та Тайвані дієвою є практика прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів [192].

Таким чином, прийняття попередніх рішень у світовій практиці митного регулювання поширюється на чималу кількість питань. Цьому сприяють всіляке заохочення спрощення процедур торгівлі, а також відкриті переліки таких питань в міжнародних актах та специфіка регулювання митних правовідносин в окремих країнах. Порівняння між собою розглянутих переліків питань, з яких можуть прийматись попередні рішення, дозволяє стверджувати, що серед країн, в яких попередні рішення передбачені, такі рішення обов'язково приймаються з питань класифікації та визначення походження товару, відносно всіх інших питань – практика прийняття попередніх рішень носить індивідуальний характер.

Зафіксований у МК України вичерпний перелік питань, з яких можуть прийматись попередні рішення (ч. 3 ст. 23) має вагомі перспективи розширення, зокрема щодо митної вартості товарів, можливості застосування митних пільг та преференцій щодо товарів.

Важливою передумовою для прийняття попередніх рішень, їх ефективного застосування та дії, спрощення процедур торгівлі, а також досягнення правової визначеності в митному оформленні є розширення переліку питань, з яких можуть такі рішення прийматись.

Встановлено, що перелік питань, з яких можуть прийматись попередні рішення, передбачений чинним митним законодавством України, є вичерпним. Проаналізовано можливості та перспективи розширення цього переліку питань. Висловлюються пропозиції щодо напрямків митної діяльності, на які слід поширити практику прийняття попередніх рішень (визначення митної вартості товарів та застосування митних пільг та преференцій щодо товарів).

Таким чином за результатами аналізу норм міжнародних та європейських актів, а також митного законодавства окремих зарубіжних країн, якими визначені питання, з яких приймаються попередні рішення, встановлено, що прийняття попередніх рішень у світовій практиці митного регулювання поширюється на чималу кількість питань. Перелік питань, визначений МК України, відповідає мінімальним стандартам Угоди про спрощення процедур торгівлі.

Перелік підстав для відкликання попередніх рішень є вичерпним. Саме тому, запропоновано виключити з п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України словосполучення «ненадання всієї наявної у нього інформації», а п. 2 ч. 7 ст. 23 МК України після слова «останньому» доповнити словами «що суттєво вплинуло на характер цього рішення».

2.4. Припинення юридичної дії попередніх рішень у сфері митної справи

Одними з визначальних характеристик попередніх рішень, як було встановлено в підрозділі 2.1 цієї роботи, є їх обов'язковість для виконання (ч. 2 ст. 23 МК України) та постійна дія протягом встановленого чинним законодавством строку (ч. 6 ст. 23 МК України). Зрештою, як вбачається з наведеного, можливості застосування та дія попередніх рішень не є необмеженими, саме тому передбачення в чинному митному законодавстві випадків припинення їх юридичної дії, визначення підстав, порядку та правових наслідків їх настання тільки сприяє формуванню повноцінного уявлення про попередні рішення, порядку і умов їх дії та застосування.

З аналізу положень ст. 23 МК України вдається можливим виокремити такі види припинення юридичної дії попередніх рішень, як:

- відкликання попереднього рішення;
- зміна попереднього рішення;
- закінчення строку дії попереднього рішення.

Вважаємо необхідним охарактеризувати зміст та правові підстави припинення юридичної дії попередніх рішень, а також їх розмежування між собою.

Відкликання попереднього рішення. Відповідно до ч. 7 ст. 23 МК України митний орган, який прийняв попереднє рішення, може його відкликати. Попереднє рішення відкликається, якщо воно:

1) було прийняте на підставі поданих заявником недостовірних документів, наданої ним недостовірної інформації, та/або внаслідок ненадання підприємством всієї наявної у нього інформації, необхідної для прийняття зазначеного рішення, що суттєво вплинуло на характер цього рішення;

2) вступило в суперечність із законодавством України з питань митної справи внаслідок змін в останньому;

3) прийняте з порушенням вимог МК України [49].

Очевидно, що сформульоване в якості дискреції повноваження митних органів відкликати прийняті ними попередні рішення, не може бути необмеженим. З цього приводу в науковій літературі цілком слушно відзначали, що використання у цьому приписі узагальнених формулювань не може сприйматися посадовими особами митної служби як можливість довільного розсуду [182, с. 134], і що в даному випадку маємо лише констатацію наявності у митних органів повноваження з відкликання попередніх рішень, яке здійснюється лише в межах передбачених трьох підстав, тобто визначений перелік таких підстав є закритим та не підлягає розширювальному тлумаченню [59, с. 104]. Дійсно, висловлені науковцями міркування узгоджуються з загальними принципами права та принципами здійснення митної справи (ст. 8 МК України).

Таким чином, для відкликання попереднього рішення відповідно до п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України необхідним є прийняття рішення на підставі: недостовірних документів; недостовірної інформації; внаслідок ненадання всієї наявної інформації, потрібної для прийняття зазначеного рішення.

Одразу відмітимо суперечливість такої бездіяльності, як ненадання всієї наявної інформації, необхідної для прийняття попереднього рішення, зокрема при її зіставленні з правом митних органів вимагати подання додаткових документів та інформації, необхідних для прийняття попереднього рішення (п. 10 р. II Порядку № 650; абз. 1 п. 2.4 Порядку № 737), тобто чинним митним законодавством митні органи наділені повноваженнями, які дають змогу забезпечити повний збір документів та інформації, необхідної для прийняття такого рішення.

Якщо ж митний орган погоджується з тим, що наданих документів та інформації достатньо для прийняття попереднього рішення (при цьому неважливим є використання або невикористання права вимагати додаткових документів та інформації), то про яку відповідальність заявника за ненадання всієї наявної у нього інформації може бути мова?

Як здається, ілюстрована ситуація має декілька варіантів вирішення. Перший полягає в уточненні цієї бездіяльності (ненадання всієї наявної інформації, необхідної для прийняття попереднього рішення), шляхом визначення її предметних характеристик, приміром, з метою невірного визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД. Другий – у виключенні цієї дії (ненадання всієї наявної інформації, необхідної для прийняття попереднього рішення) з об'єктивної сторони, передбаченої п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України. Останній варіант відзначимо як пріоритетний, враховуючи зміст цього пункту.

Для застосування вказаної підстави для відкликання достатньо встановлення хоча б однієї із зазначених дій або бездіяльності, виходячи зі спільного використання сполучників «та/або». При цьому обов'язковим є «суттєвий» вплив вчинених дій або бездіяльності на характер попереднього рішення. Це формулювання хоча і містить оціночне поняття, але покликане забезпечити розгорнуте правозастосовне тлумачення та виключити відмову через поверхневі технічні недоліки [182, с. 134].

У контексті наведеного положення необхідно звернути увагу на зміст словосполучення «характер попереднього рішення», яке в чинному митному законодавстві не розкривається. До того ж дане словосполучення більш не використовується в інших актах митного законодавства, якими здійснюється правове регулювання попередніх рішень, зокрема Порядках № 650 та № 737.

Одним із визначень слова «характер» згідно зі словником української мови є сукупність визначальних властивостей, ознак якого-небудь предмета, фізичного або психічного явища, його типові риси [152, с. 23]. Враховуючи це та аналіз п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України, можна стверджувати, що характером попереднього рішення позначається його зміст, тобто встановлення відповідного питання, в нашому випадку це може бути визначення певної країни походження товару, конкретного коду товару згідно з УКТ ЗЕД або надання дозволу на поміщення товарів в митний режим переробки на митній території/за межами митної території. У зв'язку з цим, наприклад, невірне визначення країни походження, коду товару згідно з УКТ ЗЕД, однозначно визнається «суттєвим» впливом на характер попереднього рішення.

Звертаємо увагу, що при застосуванні підстави, вказаної в п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України, не важливо для кого настають негативні наслідки – держави, в особі митних органів, чи для суб'єктів ЗЕД. Навіть якщо внаслідок невірного визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД при застосуванні попереднього рішення негативні наслідки настануть лише для суб'єкта ЗЕД, наприклад, у вигляді сплати більшої суми митних платежів, таке рішення все одно підлягає відкликанню.

Питання відповідальності за вчинення розглянутих дій або бездіяльності вирішується окремо. Так, згідно з ч. 8 ст. 23 МК України відповідальність настає за негативні наслідки застосування попереднього рішення [49]. Однак у випадку настання негативних наслідків лише для суб'єкта ЗЕД, такий суб'єкт не може розраховувати, наприклад, на відшкодування надмірно сплачених митних платежів, через невірне визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД. У такому випадку суб'єкту ЗЕД доведеться самостійно доводити помилковість сплачених митних платежів, що відбулося внаслідок неправомірних або помилкових дій/бездіяльності такого суб'єкта, а не митних органів.

Допущення порушення з боку митних органів, приміром ігнорування документів та інформації, наданої заявником, що суттєво вплинуло на характер попереднього рішення, слід кваліфікувати, як неналежне виконання посадових обов'язків, що має наслідком притягнення посадової особи, яка допустила це, до дисциплінарної відповідальності, зокрема на підставі п. 5 ч. 2

ст. 65 Закону України «Про державну службу» [88], враховуючи що посадові особи митних органів є державними службовцями (ч. 1 ст. 569 МК України), а їх правове становище визначається МК України, а в частині, не врегульованій ним, – законодавством про державну службу та іншими актами законодавства України (ч. 3 ст. 569 МК України). Щодо відповідальності за негативні наслідки застосування попереднього рішення (ч. 8 ст. 23 МК України), така відповідальність також покладається на посадову особу митних органів, зокрема на підставі ч. 1 ст. 81 Закону України «Про державну службу» [88], згідно з якою державний службовець зобов'язаний відшкодувати державі шкоду, заподіяну внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків. Практична реалізація цього зобов'язання визначена в ст. 82 Закону України «Про державну службу» та полягає у пред'явленні вимог до такого державного службовця щодо відшкодування матеріальної шкоди.

Підстава для відкликання, передбачена в п. 2 ч. 7 ст. 23 МК України, застосовується у разі внесення змін до законодавства з питань митної справи після прийняття попереднього рішення, але до його застосування при митному оформленні товарів.

З метою правильного розуміння змісту цієї підстави слід визначитись зі змістом поняття «законодавство України з питань митної справи». Відповідно до ч. 1 ст. 1 МК України воно складається з Конституції України, МК України, інших законів України, з міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також з нормативно-правових актів, виданих на основі та на виконання МК України та інших законодавчих актів [49]. Зрозуміло, що попередні рішення можуть вступити в суперечність тільки з деякими актами, з яких складається законодавство з питань митної справи, які: по-перше, регулюють порядок прийняття попередніх рішень (процедурний аспект), серед яких слід зазначити ст. 23 МК України, Порядки № 650 та № 737; по-друге, використовувались під час прийняття попередніх рішень (матеріальний аспект), це, наприклад, правила визначення класифікації товарів, походження товарів.

Будь-яких ознак, що характеризують «суперечність» попереднього рішення зі зміненним законодавством не встановлено,

як і порядку визначення її ступеню. Водночас із моменту набрання чинності змін до законодавства з питань митної справи у митних органів є правові підстави для здійснення перегляду попередніх рішень з метою забезпечення їх відповідності оновленим вимогам законодавства. Звідси цілком доцільним було б використання і до змін у законодавстві з питань митної справи оціночного поняття «суттєвий вплив», передбаченого в п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України. Тому пропонуємо законодавцю доповнити п. 2 ч. 7 ст. 23 МК України після слова «останньому» словами «що суттєво вплинуло на характер цього рішення».

Важливе практичне значення відкликання попереднього рішення за цією підставою є встановлення моменту набрання чинності актом, яким вносяться зміни, особливості чого визначені в ст. 2 МК України.

Отже, у зв'язку зі змінами законодавства з питань митної справи виникає ситуація, за якої конкретне попереднє рішення, наприклад, про визначення країни походження певного товару, є помилковим, а визначена відповідно до нього країна походження товару є невірною, у зв'язку з цим таке попереднє рішення не може бути застосоване при митному оформленні товарів.

Наступною підставою є прийняття попереднього рішення з порушенням вимог МК України (п. 3 ч. 7 ст. 23). Прийняття попередніх рішень здійснюється за відповідною процедурою, яка згідно з ч. 3 ст. 23 МК України визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику [49], тобто Мінфіном. Разом з цим, лише порушення вимог МК України, в якому процедура прийняття попередніх рішень визначається лише частково (зокрема, це підстави та час прийняття попередніх рішень; питання, з яких приймаються попередні рішення та строки прийняття), надає можливість відкликати попереднє рішення за підставою передбаченою п. 3 ч. 7 ст. 23 МК України. Це означає неможливість відкликання попереднього рішення у зв'язку з порушенням вимог інших нормативно-правових актів.

Водночас Порядками № 650 та № 737, відповідно до ч. 3 ст. 23 МК України, деталізуються положення ст. 23 МК України та визначено процедуру прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів та визначення країни походження товару відповідно, визначено процедурні дії, які є обов'язковими до

здійснення митними органами та заінтересованими особами. Відповідно до цього цілком логічним було б розширення цієї підстави й до інших нормативно-правових актів з питань митної справи. Тому пропонуємо законодавцю п. 3 ч. 7 ст. 23 МК України викласти в наступній редакції: «прийняте з порушенням вимог МК України та інших нормативно-правових актів з питань митної справи».

Не зважаючи на вичерпність переліку для відкликання попереднього рішення, ознаки ще однієї з підстав для відкликання міститься в п. 21 р. II Порядку № 650, згідно з яким у разі встановлення факту невідповідності товару відомостям, наведеним у попередньому рішенні про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД, митним органом, яким виявлено невідповідність, надається інформація про цей факт митному органу, який видав попереднє рішення. Митний орган, який видав попереднє рішення, відкликає таке рішення у порядку, визначеному ст. 23 МК України [49].

Тобто, якщо попереднє рішення було пред'явлено до митного оформлення, але під час проведення ідентифікації було встановлено невідповідність цього товару інформації наведеній у попередньому рішенні, тобто попереднє рішення було прийнято щодо іншого товару, таке попереднє рішення в митному оформленні не використовується. Окрім невикористання в митному оформленні, згідно з вимогами п. 21 р. II Порядку № 650 [114], митний орган інформує про таку «невдалу» спробу використання попереднього рішення в митному оформленні митний орган, який його видав. Не підлягають поряд із цим з'ясуванню обставини та умови спроби використання попереднього рішення в митному оформленні, приміром, помилка суб'єкта ЗЕД тощо. Через це «невдала» спроба застосування попереднього рішення в митному оформленні тягне за собою відкликання такого попереднього рішення, що є незрозумілим, ураховуючи що, в такому разі митне оформлення проводиться у загальному порядку, а згідно з п. 18 розділу II Порядку № 650 та п. 1.8 Порядку № 737 відсутність попереднього рішення не є підставою для відмови в митному оформленні.

Крім того, положеннями ч. 7 ст. 23 МК України не передбачено такої підстави для відкликання попереднього рішення, як виявлення невідповідності товару відомостям, наведеним у попередньому рішенні під час митного оформлення,

що дозволяє стверджувати, що положення п. 21 р. II Порядку № 650 не відповідають МК України. Звертаємо увагу, що бланкетна норма, яка міститься в п. 21 р. II Порядку № 650 відсилає не до безпосередньо підстав для відкликання попереднього рішення, наведених в ч. 7 ст. 23 МК України. Беручи до уваги зазначене, пропонуємо Мінфіну внести зміни до Порядку № 650 шляхом виключення абз. 2 п. 21 розділу II.

Завершивши дослідження підстав для відкликання попереднього рішення, передбачених МК України, вважаємо необхідним зупинитись на висвітленні окремих питань практичного характеру його здійснення, незалежно від підстави.

Відповідно до ч. 7 ст. 23 МК України митний орган, який прийняв попереднє рішення, може його відкликати [49]. Надання цього повноваження виключно митному органу, який прийняв таке рішення, може бути обґрунтовано тим, що саме в цьому органі зберігаються всі документи, що стали підставою для прийняття попереднього рішення, а тому є змога встановити відповідність вимог чинного митного законодавства. Натомість, інші митні органи не можуть відкликати попередніх рішень, які не були ними прийняті, проте, у разі отримання інформації, яка може слугувати підставою для відкликання відповідного попереднього рішення, її слід передавати до митного органу, яким воно було прийнято.

Одночасно з аналізу цього положення стає зрозумілим, що Держмитслужба також не уповноважена відкликати попередні рішення прийнятими митницями, їх територіальними органами. Це вказує на відсутність контрольно-наглядових повноважень Держмитслужби в сфері прийняття та застосування попередніх рішень, важливість яких для забезпечення законності, реалізації та дотримання прав і свобод громадян складно переоцінити, тому пропозиції щодо ролі і повноважень Держмитслужби відносно попередніх рішень, викладені в підрозділі 2.2 цієї праці, набувають більшої обґрунтованості.

Відповідно до ч. 10 ст. 23 МК України попереднє рішення вважається відкликаним з дня прийняття рішення про його відкликання [49]. З цього моменту попереднє рішення не може застосовуватись в митному оформленні у зв'язку із внесенням відомостей про це до Реєстру попередніх рішень ЄАІС.

Другим реченням ч. 10 ст. 23 МК України встановлено, що письмове повідомлення про відкликання негайно направляється особі, за зверненням якої воно було прийняте. Зазначимо, що особі направляється тільки «письмове повідомлення про відкликання», а не «рішення про відкликання», водночас цим не знімається вимога обґрунтувати відкликання. Сумнівності додає вживання в цьому положенні (яке є єдиним у МК України) оціночного поняття «негайно», зміст якого в МК України не визначається. В інших актах, для прикладу, під поняттям «негайно» розуміється найкоротший термін протягом робочого дня, у який мають здійснюватися (відбуватися) відповідні дії, з моменту настання підстав для їх здійснення (пп. 15 п. 2 Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 19.05.2020 р. № 65 [97]). Разом з цим, на наш погляд, більш ефективно ця проблема може бути розв'язана шляхом встановлення вимог до письмового повідомлення заявника, приміром, на електронну адресу, що надало б змогу миттєво враховувати цю інформацію в своїй діяльності, спланувати подальші дії.

Наступним видом припинення юридичної дії попередніх рішень є його зміна. Відповідно до ч. 11 ст. 23 МК України за необхідності внесення змін до попереднього рішення таке рішення відкликається, а на його заміну приймається нове з обов'язковим посиланням у ньому на відкликане рішення та із зазначенням причин його відкликання [49].

Взагалі зміна передбачає викладення окремих положень акта в новій редакції або їх доповнення новими положеннями. Здійснюється це, коли є потреба уточнити, доопрацювати певні положення акта тощо і при цьому його головний зміст залишається у первинному вигляді. Натомість, зміна попереднього рішення здійснюється шляхом його відкликання, яке, як встановлено вище, є окремим видом припинення юридичної дії попередніх рішень. У зв'язку з цим, виникає питання чому потреба зміни попереднього рішення не закріплена в ч. 7 ст. 23 МК України, як одна з підстав для відкликання попереднього рішення?

Втім МК України та інші нормативно-правових актів не містять переліку підстав (причин) внесення змін до попереднього рішення, навіть примірного, а положення ч. 11 ст. 23 МК України

не зобов'язують митні органи зазначати підставу (причину) внесення змін, у зв'язку з чим значення таких підстав (причин) нівелюється. Отже, навіть, якщо внесення змін обумовлюється потребою виправлення технічних помилок або описок, попереднє рішення відкликається.

Підтвердженням останньої тези є положення ч. 11 ст. 23 МК України, згідно з яким на заміну (відкликаного попереднього рішення) приймається нове з обов'язковим посиланням у ньому на відкликане рішення та зазначенням причин його відкликання. Отже, зазначається не підстава для відкликання, передбачена в ч. 7 ст. 23 МК України, а інші обставини, факти тощо, якими обґрунтовується «необхідність» внесення змін. Це надає митним органам необмежені повноваження щодо відкликання попередніх рішень, посилаючись лише на необхідність внесення змін до попереднього рішення, що насправді робить перелік підстав для відкликання (ч. 7 ст. 23 МК України) відкритим, дозволяючи безпідставно відкликати попередні рішення. Враховуючи, що зміна попереднього рішення передбачає його відкликання, здійснюється це митними органом, який прийняв таке рішення. Єдина різниця між відкликанням попереднього рішення з підстав, передбачених ч. 7 ст. 23 МК України, і у разі необхідності внесення змін полягає в тому, що в останньому випадку митні органи приймають «нове» попереднє рішення самостійно, на основі наявних відомостей та інформації, без залучення суб'єкта, за заявою якого таке рішення було прийнято.

Таким чином, у чинному митному законодавстві фактично ототожнюються поняття «відкликання» та «зміна» попередніх рішень, що і слугувало підставою для визначення зміни попереднього рішення одним із видів припинення юридичної дії попередніх рішень.

Нове попереднє рішення не пізніше наступного робочого дня після його прийняття надсилається особі, за зверненням якої було прийнято відкликане попереднє рішення. Таке «нове» попереднє рішення, відповідно до ч. 6 ст. 23 МК України діє з дати його винесення.

Припиняється юридична дія попереднього рішення внаслідок закінчення строку його дії, що впливає зі змісту ч. 6 ст. 23 МК України, відповідно до якої строк дії попереднього рішення становить три роки з дати його винесення. Також згідно з п. 3 р.

II Порядку № 650 після закінчення строку дії попереднє рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД втрачає чинність. Головне полягає в тому, що після спливу трьох років з дати винесення попереднього рішення воно не може застосовуватись.

З проведеного аналізу вбачається, що питання припинення юридичної дії попередніх рішень не позбавлені недоліків. Правовому регулюванню властиві колізії та прогалини, наявні порушення юридичної техніки, що унеможлиблює належне їх практичне застосування та в жодному разі не пов'язується з ефективним застосуванням та дією попередніх рішень.

Пошук оптимального правового регулювання видів та підстав припинення юридичної дії попередніх рішень потребує звернення до аналізу положень, передбачених у міжнародному митному законодавстві та митному законодавстві окремих зарубіжних країн.

В Угоді про спрощення процедур торгівлі передбачається можливість відкликання, зміни та визнання недійсними попередніх рішень. Відповідно до ч. 4 ст. 3 Угоди це допускається, лише якщо таке рішення було схвалене на основі неповної, невірної, хибної чи завідомо неправдивої інформації [144]. Хоча ці критерії в Угоді не розмежовуються відповідно щодо відкликання, зміни чи визнання недійсним попередніх рішень.

Основи митних законодавств держав-учасниць СНД [147] установлюють, що митні органи можуть анулювати, змінити або відкликати попереднє рішення, прийняте ними (ст. 216). Анулювання або зміна відбувається, якщо рішення прийняте на основі неповної або недостовірної інформації, наданої заявником, а також у випадку зміни законодавства, що має відношення до попереднього рішення (ч. 2 ст. 216). Відкликається попереднє рішення, якщо є достатні підстави для цього (ч. 3 ст. 216). Основне місце в регулюванні цих питань відповідно до положень Основ митних законодавств належить актам національного митного законодавства відповідних держав.

МК ЄС передбачено анулювання, відкликання (скасування) та зміну попередніх рішень [145].

Анулюється рішення згідно з ч. 1 ст. 27 МК ЄС при виконанні всіх наступних умов: (а) рішення було прийнято на основі невірної або неповної інформації; (б) власник рішення знав або повинен був обґрунтовано знати, що інформація була

невірною або неповною; (с) якщо інформація була вірною та повною, рішення було б інакшим [145].

Рішення відкликається (скасовується) або змінюється, відповідно до ч. 1 ст. 28 МК ЄС, у випадках, крім зазначених у ст. 27: (а) одна або більше умов для прийняття такого рішення не виконані чи більше не виконуються; або (b) за заявою власника рішення [145].

У результаті проведеного дослідження встановлено, що чинне митне законодавство України щодо попередніх рішень, зокрема припинення їх юридичної дії, є неузгодженим та не відповідає нормам міжнародних та європейських актів.

Упевнені, що, керуючись прагненнями адаптації національного митного законодавства до міжнародних та європейських норм та стандартів, потрібно привести чинне митне законодавство, у тому числі щодо попередніх рішень, припинення їх юридичної дії, до положень Угоди про спрощення процедур торгівлі [144], МК ЄС [145], а також розглянути можливість запозичення позитивного досвіду регулювання цих питань в митному законодавстві окремих країн.

У зв'язку з цим пропонуємо законодавцю здійснити наступні кроки щодо виправлення ситуації, що склалася з припиненням юридичної дії попередніх рішень, зокрема шляхом внесення змін до положень ст. 23 МК України.

Слід розмежувати «відкликання» та «зміну» попередніх рішень за підставами застосування та правовими наслідками, а також передбачити шляхом внесення змін до ст. 23 МК України можливість анулювання (припинення) попередніх рішень поряд із відкликанням та зміною.

При цьому «зміна» попереднього рішення полягає у зміні його окремих положень, які не впливають на характер попереднього рішення. Підставами для зміни є необхідність виправлення помилок, опісок тощо, і при цьому внесення змін не впливає на строк дії попереднього рішення, який відраховується з моменту його винесення. Впевнені, що такі підстави для відкликання попереднього рішення, як суперечність законодавству внаслідок змін в останньому та прийняття з порушенням процедури його прийняття не завжди повинні тягнути відкликання, а можуть бути виправлені шляхом внесення змін.

«Відкликається» попереднє рішення у разі, коли умови, на основі яких воно було прийнято, змінились. Іншими словами,

характер попереднього рішення внаслідок цих змін унеможливилює його подальше застосування. Вкрай важливим є встановлення митними органами неможливості приведення попереднього рішення, наприклад, до вимог чинного законодавства, шляхом внесення змін до нього. У разі відкликання попереднє рішення втрачає чинність з моменту прийняття рішення про його відкликання, і це означає, що застосування попереднього рішення до цього моменту є законним.

«Анулювання» (припинення) попереднього рішення здійснюється у разі встановлення безпідставності та незаконності прийняття попереднього рішення, або якщо його прийнято на основі недостовірної, неповної інформації. Так, підстава для анулювання попереднього рішення передбачається в п. 1 ч. 7 ст. 23 МК України. У випадку анулювання попереднього рішення воно вважається недійсним з моменту його винесення, а його застосування є незаконним.

Отже, зміна – це виправлення технічних помилок, описок тощо у попередньому рішенні, відкликання – це приведення попереднього рішення до вимог чинного митного законодавства, анулювання – це визнання попереднього рішення недійсним.

З урахуванням викладеного вище, наполягаємо на тому, що правове регулювання видів та підстав припинення юридичної дії попередніх рішень не відповідає положенням міжнародного митного законодавства та митного законодавства ЄС, зокрема положенням Угоди про спрощення процедур торгівлі та МК ЄС. З метою вдосконалення чинного митного законодавства та його приведення до норм міжнародних та європейських актів запропоновано внести зміни до ст. 23 МК України, передбачивши можливість анулювання (припинення), відкликання та зміну попередніх рішень, розмежувавши їх за відповідними підставами, згідно з їх змістовним навантаженням. Зміна попереднього рішення полягає у зміні його окремих положень, які не впливають на характер попереднього рішення. Відкликається попереднє рішення у разі, коли умови на основі яких воно було прийнято, змінились. Анулюється (припиняється) попереднє рішення у разі встановлення безпідставності та незаконності прийняття попереднього рішення, або якщо його прийнято на основі недостовірної, неповної інформації.

РОЗДІЛ 3 ПРИЙНЯТТЯ ПОПЕРЕДНІХ РІШЕНЬ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ

3.1. Процедура прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД

За загальним правилом товари при їх декларуванні підлягають класифікації, тобто у відношенні товарів визначаються коди відповідно до класифікаційних групувань, зазначених в УКТ ЗЕД (ч. 1 ст. 69 МК України). Митні органи здійснюють контроль правильності класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, поданих до митного оформлення та мають право витребувати усі наявні відомості, необхідні для підтвердження заявлених кодів товарів, поданих до митного оформлення, а також зразки таких товарів та/або техніко-технологічну документацію на них (ч. ч. 2, 3 ст. 69 МК України), задля правильного визначення класифікаційного коду. Рішення митних органів щодо класифікації товарів, прийняті за результатами такого контролю, є обов'язковими.

Здійснення класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД до фактичного переміщення товарів через митний кордон шляхом прийняття попередніх рішень є альтернативним варіантом, передбаченим МК України. Враховуючи, що в попередніх підрозділах роботи вже з'ясовувалось обґрунтованість і доцільність прийняття попередніх рішень з питань класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, відмітимо, що у такому разі всі митні формальності та дії щодо визначення коду товару за часовою ознакою переносяться до переміщення товарів, що дозволяє досягти низки переваг під час самої процедури визначення коду, а також уникнути затримок та непорозумінь щодо цього. Крім того, митне оформлення при переміщенні товару за наявністю попереднього рішення буде запланованим та передбачуваним.

Зауважимо, що на поширення попередніх рішень серед суб'єктів ЗЕД, окрім вищезазначеного, впливає процедура їх прийняття. Процедура прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД визначається положеннями ст. 23 МК України та Порядку № 650 [114], в якому деякі положення розділу I та розділ II присвячено попереднім рішенням.

Вважається загальноприйнятим, що структура процедури складається зі стадій, етапів та процедурних дій. На думку Н. Л. Губерської ці елементи визначають структуру і послідовність вчинення дій при розгляді та вирішенні конкретних адміністративних справ [11, с. 77]. При цьому обов'язковими елементами є процедурні дії та стадії, а етапи стадій виокремлюються, як правило, в достатньо складних тривалих процедурах.

У науковій літературі підкреслюється, що конкретна процедура структурно складається з низки процедурних дій, які здійснюються не хаотично, а у чітко встановленій послідовності і знаходяться між собою у логічно-функціональному зв'язку. Отже, базовим елементом у структурі будь-якої адміністративної процедури є процедурні дії – дії, необхідність здійснення яких у суворій послідовності передбачена нормами права для досягнення цілей процедури [23, с. 41]. При проходженні кожної процедури виконується значна кількість процедурних дій, кожна з яких робить свій внесок у досягнення необхідного результату.

Стадія адміністративної процедури – відносно самостійна сукупність послідовно здійснюваних процедурних дій, що поряд із загальними цілями має притаманні тільки їй цілі, а також особливості, що стосуються суб'єктів адміністративної процедури, їхніх прав і обов'язків, строків здійснення процедурних дій і характер оформлюваних правових документів [23, с. 42].

Набір стадій різних адміністративних процедур може різнитися, що обумовлюється як особливостями такої процедури, так і законодавчим оформленням, порядком її здійснення. Проте загальні ознаки та вимоги до процедурних дій та стадій процедур властиві, за певних застережень, всім без винятку процедурам.

Процедура прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД складається з таких стадій: 1) порушення процедури; 2) розгляд звернення та поданих документів; 3) прийняття попереднього рішення [37, с. 126].

Розглянемо та охарактеризуємо кожен з цих стадій, з виокремленням відповідних процедурних дій на кожній з них.

Стадія порушення процедури починається із заповнення письмового звернення за формою, наведеною в додатку 1 до Порядку № 650 та підготовки необхідних документів, у тому

числі вироблення та засвідчення їх копій. Це і є першою процедурною дією на цій стадії.

Звернення про прийняття попереднього рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД заповнюється щодо одного найменування (артикула) товару і вноситься стосовно товарів, які є об'єктом зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту).

Тобто, таке письмове звернення заповнюється щодо одного найменування (артикула) товару (п. 4 р. II Порядку № 650), тобто на кожний товар має прийматись окремі попередні рішення.

До звернення додаються:

– зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту);

– технічні умови, технологічні схеми виготовлення товару (за наявності);

– фотографії, креслення товару (за наявності);

– дозволи й сертифікати уповноважених державних органів (за наявності);

– специфікації, каталоги та паспортні дані про товар виробника (за наявності);

– сертифікати походження товару, дозволи, маркувальні етикетки (за наявності);

– зразки товарів (за наявності) [114].

З наведеного переліку вбачається, що обов'язковим документом є тільки зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), всі ж інші надаються у разі їх наявності, отже залежить від конкретного товару.

Вважаємо необхідним зупинитись на детальній характеристиці цих додатків.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту). Згідно зі ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» зовнішньоекономічний договір (контракт) – домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів,

спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності [120].

Відповідно до п. 1 р. II Порядку № 650 попереднє рішення виноситься стосовно товарів, які є об'єктом зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту). Це пояснює обов'язковість надання такого документа, з одного боку, а з іншого – є додатковою умовою можливості прийняття попереднього рішення. Однак що розуміється під «об'єктом зовнішньоекономічного договору (контракту)» Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [120] не визначено. Свого часу, відповідно до пп. 1.3 п. 1 Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердженого наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 р. № 201 [107], до умов, які повинні бути передбачені в договорі (контракті), було віднесено предмет договору (контракту), в якому серед іншого визначалося, який товар (роботи, послуги) один з контрагентів зобов'язаний поставити (здійснити) іншому із зазначенням точного найменування, марки, сорту або кінцевого результату роботи, що виконується. Наразі цей нормативний акт втратив чинність. Разом з тим, проблема визначення та співвідношення «предмета» та «об'єкта» договору не вирішена в цивільно-правовій науці та цивільному законодавстві й дотепер. Таким чином, під об'єктом зовнішньоекономічного договору мається на увазі товар, втім щодо цього виду договорів в чинному законодавстві вживається поняття «предмет» для позначення товару, щодо якого такий договір укладено.

З метою з'ясування обмежень щодо суб'єктного складу слід встановити склад суб'єктів ЗЕД, враховуючи що зовнішньоекономічний договір (контракт) – це домовленість двох або більше саме таких суб'єктів. Аналіз приписів ст. 3 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», яка присвячена суб'єктам ЗЕД, дає змогу дійти висновку, що вживання цього поняття (суб'єкт ЗЕД) не обмежує право осіб на прийняття попередніх рішень, тому що суб'єктами ЗЕД є фактично всі фізичні та юридичні особи.

Залишається відкритим питання щодо розуміння словосполучення «інший документ, що використовується в

міжнародній практиці замість договору (контракту)». В п. 2 листа Держмитслужби від 14.07.2009 р. № 11/6-10.10/6714-ЕП [176] надано роз'яснення з цього питання. Так, за ст. 1 Закону України «Про інформацію» [121] документ – матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі. При цьому, якщо автором створюються ідентичні за документарною інформацією та реквізитами електронний документ та документ на папері, кожен з документів є оригіналом і має однакову юридичну силу (ч. 3 ст. 7 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [91]), а використання електронного документа у цивільних відносинах здійснюється згідно із загальними вимогами вчинення правочинів, встановлених цивільним законодавством (ч. 2 ст. 14 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг»).

Відповідно до ч. 1 ст. 31 Закону України «Про міжнародне приватне право» [123], якщо інше не передбачено законом, форма правочину має відповідати вимогам права, яке застосовується до змісту правочину, але достатньо дотримання вимог права місця його вчинення, а якщо сторони правочину знаходяться в різних державах, – права місця проживання сторони, яка зробила пропозицію, якщо інше не встановлено договором. Разом з цим, згідно з вимогами ст. 207 ЦК України [168] правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо: його зміст зафіксований в одному або кількох документах, у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони; воля сторін виражена за допомогою телетайпного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку; він підписаний його стороною (сторонами).

Таким чином, згідно з нормативними актами Держмитслужби у разі подання декларантом до митного оформлення інших документів, у яких зафіксовано зміст правочину або інші установлені законодавством підстави для переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, такі документи можуть бути прийняті митними органами замість зовнішньоекономічних договорів (контрактів) за умови наявності в них відомостей, достатніх для заповнення митної декларації. Зрештою, прийнятність того чи іншого документи для його використання замість зовнішньоекономічного договору (контракту) буде вирішуватись в кожному окремому випадку.

Технічні умови, технологічні схеми виготовлення товару. Відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про стандартизацію» [138] технічні умови – нормативний документ, що встановлює технічні вимоги, яким повинна відповідати продукція, процес або послуга, та визначає процедури, за допомогою яких може бути встановлено, чи дотримані такі вимоги.

Технологічна схема згідно з п. 3 р. I Правил охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.01.2015 р. № 21 [115], – це сукупність основних і допоміжних виробничих процесів у поєднанні з необхідними для їх виконання засобами механізації та автоматизації, що забезпечує безпечну і ефективну організацію робіт. Щодо виготовлення товарів, технологічну схему у найбільш загальному вигляді можна визначити, як сукупність всіх операцій та процесів виготовлення товару з моменту прийняття сировини і до випуску виготовленого товару, із зазначенням послідовності цих операцій та процесів, їх тривалості тощо.

Таким чином, технічні умови та технологічні схеми виготовлення товару є додатками, які несуть в собі інформацію про товар з моменту його знаходження у стані сировини і до виготовлення, отримання кінцевого результату. В них відображується кожний технологічний процес, кожна технологічна операція, якій піддавалася сировина, напівфабрикати. Інформація про виробництво товару має велике значення для визначення його класифікаційного коду.

Фотографії, креслення товару. Визначення понять «фотографія» і «креслення» в чинному законодавстві, у тому числі й митному, не розкривається. В тлумачних словниках під словом «фотографія» розуміють як отримання зображень предметів на світлочутливих пластинках, плівках; знімок, отриманий таким способом [163]; спосіб одержання зображення кого, чого-небудь на світлочутливому матеріалі за допомогою спеціального оптичного апарата; зображення, відбиток; знімок, фотокартка; те, що є точним відтворенням, точною копією кого-, чого-небудь [151, с. 633]. Слово «креслення» розуміється як дія за значенням креслити, тобто проводити (риски, лінії), виготовляти креслення чого-небудь [163]; умовне графічне зображення якогось об'єкта (машини, споруди тощо), виконане за

допомогою креслярських інструментів на папері, кальці тощо [149, с. 336]. Слушною є теза П. Ю. Шевченка, який, досліджуючи ці додатки, зазначив, що будь-яких вимог до фотографій і креслень не встановлено, а головне їх призначення донести інформацію щодо зовнішнього вигляду, розмірів, внутрішньої структури [172, с. 103].

Втім, враховуючи, що в графі 7 попереднього рішення, за потреби, можуть додаватись посилання на додатки, що містять зображення товарів, їх параметри, окремі характеристики тощо, а відповідно до абз. 12 п. 24 р. II Порядку № 650 на зворотному боці попереднього рішення роздруковується фотографія товару та/або його упаковки, – можна надавати і фотографії упаковки товару.

Дозволи й сертифікати уповноважених державних органів. У цьому випадку під «дозволом» розуміється не визначений в п. 10 ч. 1 ст. 4 МК України дозвіл митних органів, а документ дозвільного характеру, який надає право на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності (абз. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» [80]). Крім того, такі дозволи повинні мати значення для класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД. У зв'язку з цим це можуть бути дозволи на ввезення продукції, отриманої з використанням генетично модифікованих організмів для науково-дослідних цілей (ст. 16 Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» [87]); на ввезення з-за кордону радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв спеціального призначення (ст. 29 Закону України «Про радіочастотний ресурс України» [132]) тощо.

Поняття «сертифікат» має декілька значень. Сертифікат є документом дозвільного характеру, так дозвіл або сертифікат надається на ввезення в Україну і вивезення за її межі об'єктів тваринного світу (ст. 53 Закону України «Про тваринний світ» [140]), документом, який визначає (засвідчує) відповідність товару встановленим вимогам, приміром сертифікат на насіння, згідно з ст. 1 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» [127], документ про відповідність, що засвідчує сортові або посівні якості насіння тощо.

Інформація, яка міститься в таких дозволах й сертифікатах уповноважених державних органів, як правило, використовується для порівняння з іншими відомостями наданими заявником, а також в цілому може бути важливою й для класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД.

Специфікації, каталоги та паспортні дані про товар виробника. Поняття «специфікація» вживається в декількох визначеннях. Це може бути додаток до договору поставки, в якому зокрема надається характеристика предмету поставки. В низці технічних регламентів окремих видів товарів, «технічна специфікація» – це документ, що встановлює технічні вимоги, яким повинен відповідати цей товар (п. 4 Технічного регламенту обладнання та захисних систем, призначених для використання в потенційно вибухонебезпечних середовищах, затвердженого постановою КМ України від 28.12.2016 р. № 1055 [116]; пп. 22 п. 5 Технічного регламенту радіобудівництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 355 [117]).

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про стандартизацію» під каталогом розуміється документ, що містить систематизований звіт або перелік будь-яких об'єктів та дає змогу віднайти кожний об'єкт за певним позначенням. Каталог може містити характеристики, показники та інші дані щодо об'єктів, внесених до нього [138].

Паспорт на товар, здебільшого визначається документом, в якому містяться основні технічні та експлуатаційні характеристики товару. В чинному законодавстві це поняття використовується відносно певного товару, наприклад, щодо нафти та нафтопродуктів паспортом якості визначається документ, що містить дані для ідентифікації та фактичні значення показників якості нафти та/або нафтопродуктів, отримані в результаті лабораторних випробувань, і їх відповідність вимогам нормативних документів [94].

Крім того, вказані документи стосуються і виробництва товару, а інформація, яка наведена в них, є первинною та зазначається виробником.

Сертифікати походження товару, дозволи, маркувальні етикетки. Згідно з ч. 1 ст. 43 МК України сертифікат про походження товару є документом, що підтверджує країну походження товару [49]. При цьому, відповідно до ч. 3 ст. 43 МК

України сертифікат про походження товару – це документ, який однозначно свідчить про країну походження товару і виданий компетентним органом даної країни або країни вивезення, якщо у країні вивезення сертифікат видається на підставі сертифіката, виданого компетентним органом у країні походження товару [49].

Однак до цих документів також віднесено й засвідчену декларацію про походження товару, декларацію про походження товару, сертифікат про регіональне найменування товару, які в п. 5 р. II Порядку № 650 упущено. З метою врахування кожного з документів варто замінити в найменуванні цього додатка слова «сертифікати походження» на слова «документи, що підтверджують походження товару». Необхідність подання документів, що підтверджують походження товару, на нашу думку, обґрунтовується потребою врахування при класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД інформації, яка була покладена в основу документів про походження товару.

Враховуючи зазначення «дозволу» в якості одного з додатків вище, в цьому додатку, вважаємо, під «дозволом» розуміється дозвільний документ, пов'язаний із походженням товару та його визначенням. Такі дозволи можуть видаватись національними органами або відповідними органами інших держав. Це, приміром, можуть бути дозволи на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) та на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України, відповідно до ст. 23 Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» [136].

Маркувальна етикетка є додатковим документом, який розміщується на упаковці товару та містить інформацію, зокрема, про дату виготовлення, виробника, характеристики та відповідність стандартам тощо.

Зразки товарів. В МК України поряд із поняттям «зразок» вживається і поняття «проба», співвідношення яких з положень МК України встановити не вбачається можливим. Трапляються положення МК України, в яких ці поняття трапляються окремо, в різних нормах (ч. 3 ст. 69); в одній нормі, з'єднані сполучниками і/та/або (ч. 2 ст. 127; п. 4 ч. 3 ст. 203, 241; ст. 517); в одній нормі, шляхом їх ототожнення (ст. 356, 357). Незважаючи на це, відсутність «проб» в цьому додатку до звернення про прийняття

попереднього рішення не відповідає положенням МК України. Водночас, у п. 11 р. II Порядку № зазначається про повернення проб і зразків товару (у разі їх подання), що свідчить про помилковість пропуску «проб» в п. 5 р. II Порядку № 650. Тому пропонуємо Мінфіну абз. 8 п. 5 р. II Порядку № 650 після слова «зразки» доповнити словами «і проби».

Визначення цих понять надано в Методичних рекомендаціях щодо відбору проб тютюнової сировини та зразків тютюнових виробів, введених в дію наказом Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи від 11.12.2012 р. № 225 [82]. Зразок згідно з пп. 1.3.1.4 п. 1.3 – це окрема одиниця досліджуваного об'єкта (товару), а проба, згідно з пп. 1.3.1.5 п. 1.3, – це кількість нештучного товару чи частина зразка, яка відібрана з партії, що досліджується, тотожна складу і ознакам партії.

При взятті зразків для подання разом із зверненням про прийняття попереднього рішення слід враховувати Нормативи взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), затверджені наказом Мінфіну від 02.12.2016 р. № 1058 [108].

Аналізуючи встановлений перелік додатків, тільки до звернення про прийняття попереднього рішення про визначення країни походження товару, П. Ю. Шевченко зауважує, що на перший погляд перелік є вичерпним, а кожен з додатків об'єднує певні групи документів, переліки яких є скоріше ж за все орієнтовними [172, с. 102]. Наведена думка відноситься і до охарактеризованого вище переліку. Окрім того, велике різноманіття товарів, постійна поява нових видів, унеможлиблює встановлення законодавцем вичерпного і конкретного переліку додатків та їх вимоги у кожному випадку класифікації.

Допускається подання документів у вигляді оригіналів або їх копій. Однак положеннями Порядку № 650 не передбачено необхідності засвідчення копій цих документів, що не узгоджується із загальними вимогами діловодства. Не встановлено також і можливості засвідчення цих копій митним органом, під час їх прийняття. Пропонуємо доповнити перше речення абз. 2 п. 5 р. II Порядку № 650 після слова «копій» словами «які засвідчуються особою, що подає звернення».

При засвідченні копій документів слід керуватись положеннями національного стандарту України ДСТУ 4163-2003. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів [10] п. п. 5.26 та 5.27 якого передбачено, що відмітка про засвідчення копії документа складається зі слів «Згідно з оригіналом», назви посади, особистого підпису особи, яка засвідчує копію, її ініціалів та прізвища, дати засвідчення копії, а також відбитка печатки (у разі наявності).

Якщо оригінали цих документів складені мовою, відмінною від української або офіційної мови митних союзів, членом яких є Україна, то має забезпечуватись їх переклад українською мовою, але не встановлено жодних вимог до такого перекладу, що є недосконалістю цієї вимоги.

Завершальною процедурною дією на цій стадії є подання (надсилання) звернення та документів до відповідного митного органу. Відповідно до п. 4 р. II Порядку № 650 дозволяється як безпосереднє подання особою звернення до митного органу, за його місцем розташуванням, так і його надсилання на адресу митного органу, з використанням поштового зв'язку тощо [114]. В будь-якому разі вибір подавати чи надсилати звернення митному органу залишається за особою.

Встановлено, що електронної форми подання звернення про прийняття попереднього рішення та додатків до нього наразі положеннями Порядку № 650 не передбачено. Враховуючи активне впровадження електронного урядування в митній справі, вважаємо, що можливість електронного подання звернення про прийняття попереднього рішення та додатків до нього тільки сприятиме їх поширенню серед суб'єктів ЗЕД.

Отже, на цій стадії виокремлені процедурні дії є обов'язковими та вчиняються особою, яка бажає отримати попереднє рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД.

На стадії розгляду звернення та поданих документів першою процедурною дією є реєстрація звернення. Відповідно до абз. 2 п. 6 р. II Порядку № 650 звернення реєструється в день його фактичного отримання митним органом. Порядком № 650 встановлена форма журналу реєстрації та обліку звернень про прийняття попередніх рішень (додаток 2), отже здійснюється форма реєстрації – журнальна. Водночас, створення та/або опрацювання установами документів у паперовій формі (йдеться

про журнальну реєстрацію) в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади, тобто у тому числі і в Держмитслужбі, здійснюється лише у разі наявності визначених законом або актом КМ України підстав, які визнаються обґрунтованими, згідно з абз. 2 п. 1 Типової інструкції з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади, затвердженої постановою КМ України від 17.01.2018 р. № 55 [13].

Основною формою провадження діловодства згідно з абз. 1 п. 2 Типової інструкції з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55 [13], є електронна форма. Отже, положення Порядку № 650 не відповідають вимогам цієї інструкції та потребують приведення у відповідність. Заради справедливості відмітимо, що це передбачено і в оновленій Інструкції з діловодства у Державній митній службі України та її територіальних органах, затвердженій наказом Держмитслужби від 29.06.2021 р. № 470 [93].

Саме з реєстрацією звернення до митного органу пов'язується обчислення строку прийняття попереднього рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД, який відповідно до ч. 5 ст. 23 МК України становить 30 днів з можливістю бути продовженим не більше, ніж на 15 днів про що повідомляється особі, яка подала звернення. Вочевидь аналогічне положення міститься в п. 9 р. II Порядку № 650, з аналізу якого варто наголосити на позитивності підзаконного регулювання, орієнтованого на подолання явно наріжних каменів законодавчого регулювання. Так, Порядком № 650 уточнено, що йдеться про «календарні» дні, що унеможлиблює їх тлумачення як «робочі», а також передбачено, що загальний строк (30 календарних днів) може бути продовжений лише до його закінчення, із зазначенням причин.

Наступною процедурною дією є розгляд поданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення, на якій перевіряється фактична відповідність поданих документів обов'язковим для подання та їх загальний зміст. Зважаючи на те, що згідно з абз. 1 п. 5 р. II Порядку № 650 обов'язково має надаватись

лише зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), на цій процедурній дії при перевірці особлива увага звертається на склад і зміст інших додатків.

У разі неподання разом зі зверненням всіх необхідних документів та відомостей для прийняття попереднього рішення вчиняється повідомлення заявника про необхідність подання додаткових документів, що є наступною процедурною дією. Мова йде про витребування додаткових документів та відомостей, які необхідні для прийняття попереднього рішення, про що заявнику надається письмове або електронне повідомлення. Ця процедурна дія є факультативною і вчиняється лише в окремих випадках.

Відповідно до п. 10 р. II Порядку № 650 витребування додаткових документів та відомостей, надання письмового або електронного повідомлення заявнику може бути здійснено митним органом у строк не пізніше 15 календарних днів з дня отримання звернення [114]. Це обмеження повноважень митних органів мінімізує випадки зловживання з їхнього боку та додає правової визначеності, зважаючи на те, що загальний строк (30 календарних днів) прийняття попереднього рішення відраховується з дати подання всіх документів, яких бракувало (п. 10 р. II Порядку № 650). Отже, з учиненням цієї факультативної процедурної дії строк прийняття попереднього рішення фактично зупиняється.

Однак положення п. 10 р. II Порядку № 650, відповідно до якого у разі неподання разом зі зверненням всіх необхідних документів та відомостей для прийняття попереднього рішення строк прийняття попереднього рішення відраховується з дати подання всіх документів, яких бракувало, є таким, що не відповідає ч. 5 ст. 23 МК України, згідно з яким строк прийняття попереднього рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД становить 30 днів з дня отримання митним органом відповідного звернення. Взаємозв'язку між поданням «всіх необхідних документів та відомостей» та обчисленням цього строку МК України не встановлено, на відміну від попередніх рішень про визначення країни походження товару, щодо яких МК України передбачено, що строк прийняття не перевищує 150 днів з дня отримання митним органом відповідного звернення за

умови, що повідомлено всі необхідні для прийняття такого рішення дані про товар. Отже, наведене положення Порядку № 650 не знаходить відповідного підтвердження в нормах МК України, а тому містить безпідставне обмеження прав заявників, щодо строку розгляду звернення про прийняття попереднього рішення. У зв'язку з цим, з метою приведення положень Порядку № 650 у відповідність до ч. 5 ст. 23 МК України пропонуємо перше речення п. 10 р. II Порядку № 650 виключити.

Наступною процедурною дією, яка обов'язково вчиняється, є перевірка наявності звернень заявника на ідентичні, аналогічні або подібні товари до інших митних органів, на якій здійснюється перевірка факту подання заявником звернення щодо цього товару (у тому числі товару ідентичному, аналогічному або подібному йому) до інших митних органів, які були прийняті ними до розгляду, відповідно до п. 12 р. II Порядку № 650.

Слід увагу звернути на термінологічну суперечність п. 11 та п. 12 р. II Порядку № 650. Так, у п. 11 зазначено про розгляд звернення щодо ідентичного товару, а в п. 12 – про ідентичні, аналогічні або подібні товари. Для вирішення цієї проблеми звернемось до положень МК України. Відповідно до ч. 2 ст. 59 МК України, під ідентичними розуміються товари, однакові за всіма ознаками з оцінюваними товарами, у тому числі за такими, як: фізичні характеристики; якість та репутація на ринку; країна виробництва; виробник [49]. В ч. 2 ст. 60 МК України, як і в інших статтях, подібні й аналогічні товари ототожнюються, а під подібними (аналогічними) розуміються товари, які хоч і не однакові за всіма ознаками, але мають схожі характеристики і складаються зі схожих компонентів, завдяки чому виконують однакові функції порівняно з товарами, що оцінюються, та вважаються комерційно взаємозамінними.

Згідно з абз. 1 п. 11 р. II Порядку № 650 лише розгляд звернення щодо ідентичного товару іншим митним органом має наслідком відмову у розгляді звернення, але наскільки це може стосуватись подібних (аналогічних) товарів не зовсім зрозуміло, оскільки ці товари не однакові і лише мають схожі характеристики, а тому не завжди класифікуються за одними кодами.

Здійснюється така перевірка за допомогою ЄАІС та її складових компонентів.

Процедурна дія підготовка відмови у розгляді звернення здійснюється у разі ненадання всіх необхідних документів або встановлення факту здійснення розгляду іншим митним органом звернення цього заявника щодо ідентичного товару. Отже, ця процедурна дія може вчинятись і після процедурної дії – повідомлення заявника про необхідність подання додаткових документів, у разі якщо витребувані документи все ж таки не будуть надані.

Відмова в розгляді звернення не перешкоджає повторному зверненню за умови усунення причин, що були підставою для відмови (абз. 2 п. 11 р. II Порядку № 650), тобто це також факультативна процедурна дія.

Перш ніж перейти до наступної процедурної дії, зупинимось на з'ясуванні співвідношення «відмови в розгляді звернення» та «відмови в прийнятті попереднього рішення», у зв'язку з їх одночасним вживанням в п. 11 р. II Порядку № 650. Якщо «відмова в розгляді звернення» не перешкоджає повторному зверненню за умови усунення причин, що були підставою для відмови, про що зазначено вище, то «відмова в прийнятті попереднього рішення» унеможлиблює прийняття попереднього рішення, а причини не можливо усунути, тобто не допускається повторного звернення з цього питання.

Таким чином, зміст абз. 1 п. 11 р. II Порядку № 650, відповідно до якого «... митний орган відмовляє у розгляді звернення з обґрунтуванням причин, що стали підставою для відмови в прийнятті попереднього рішення...» [114], безпідставно поєднує «відмову у розгляді звернення» та «відмову в прийнятті попереднього рішення». З метою усунення цієї суперечності, пропонуємо Мінфіну абз. 1 п. 11 р. II Порядку № 650 після слів «обґрунтуванням причини» викласти в наступній редакції: «що стали підставою для такої відмови, з поверненням проб і зразків товару (у разі їх подання)».

Наступна процедурна дія – перевірка в базі даних ЄАІС наявності попередніх рішень на ідентичні, аналогічні або подібні товари до зазначених заявником відомостей у зверненні, яка здійснюється за допомогою програмно-інформаційного комплексу «Реєстр попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД» ЄАІС.

Останньою процедурною дією на цій стадії є підготовка відмови у видачі попереднього рішення, що здійснюється у разі встановлення факту прийняття стосовно товару попереднього рішення, яке не змінено і не скасовано, а також якщо факти та умови, на основі яких воно було прийнято залишаються незмінними. Попереднє рішення не надається, крім випадків, коли розглядається надання попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкта (п. 13 р. II Порядку № 650). У зв'язку з цим, ця процедурна дія також є факультативною.

Отже, на стадії розгляду звернення та поданих документів трапляються як обов'язкові, так і факультативні процедурні дії, які вчиняються і митними органами, і особами, які бажають отримати попереднє рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД.

Завершальною є стадія прийняття попереднього рішення. Першою процедурною дією на цій стадії є оформлення попереднього рішення. Оформлюється попереднє рішення на бланку митного органу за формою, наведеною в додатку 3 Порядку № 650, враховуючи визначений порядок заповнення його граф. При оформленні попереднього рішення також здійснюється його реєстрація, тобто присвоєння реєстраційного номеру, який відповідно до п. 24 Порядку № 650 зазначається в графі 2 і складається з перших трьох цифр коду митного органу, який прийняв попереднє рішення; порядкового номера попереднього рішення; останніх двох цифр поточного року (мається на увазі рік прийняття попереднього рішення).

Слід зауважити щодо коду митного органу. Визначається такий код згідно з Класифікатором Державної митної служби України, її територіальних органів та їх структурних підрозділів, затверджено наказом Мінфіну від 26.11.2019 р. № 495 [96]. Разом з цим, у чинному Класифікаторі код митного органу складається не тільки з цифр, а й з букв (в раніше чинних Класифікаторах використовувались цифрові коди), скажімо, код Київської митниці – UA100000, тому виникає питання, що саме зазначається в реєстраційному номері попереднього рішення? Проблему вбачаємо в тому, що підхід до визначення кодів класифікації митних органів змінився, а до п. 24 Порядку № 650 відповідних змін не було внесено.

Таким чином, якщо уявити, що попереднє рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД було прийнято

Київською митницею у 2021 р., враховуючи, що за порядковим номером попереднього рішення є приміром № 1215, то реєстраційний номер попереднього рішення матиме такий вигляд – «ПРК-UA100000-1215-21».

Попереднє рішення може містити додатки, зокрема зображення товарів, їх параметри, окремі характеристики посилення на які зазначаються в ньому та на його зворотному боці роздруковується фотографія товару та/або його упаковки.

Наступною процедурною дією є внесення попереднього рішення до Реєстру попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД в ЄАІС (до реєстру вноситься електронна копія попереднього рішення разом з наявними фото товару). Строк її вчинення становить один робочий день після оформлення попереднього рішення.

Видання (направлення) попереднього рішення заявнику є наступною процедурною дією. Згідно з п. 16 р. II Порядку № 650 оригінал попереднього рішення видається (надсилається) заявнику [114]. Враховуючи, що нормативно неврегульованим залишається вибір пріоритетного варіанту отримання заявником попереднього рішення (видача або надсилання), на практиці заявник зазначає про це у зверненні. У разі обрання варіанту з безпосередньою видачою попереднього рішення, після оформлення останнього митні органи повідомляють про це заявнику. Жодних вимог щодо направлення попереднього рішення заявнику Порядком № 650 не передбачено, йдеться зокрема про вид поштового відправлення, необхідність отримання повідомлення про вручення відправлення тощо. Зважаючи на ймовірну необхідність доведення митним органом в подальшому факту відправлення заявнику попереднього рішення, у тому числі перевірки дотримання строку його прийняття, таке відправлення має бути з описом і повідомленням про вручення заявнику, тобто цінним листом.

Останньою процедурною дією є оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення. Здійснюється це згідно з ч. 12 ст. 23 МК України, відповідно до якої попередні рішення, за винятком інформації, що є конфіденційною, є загальнодоступними та оприлюднюються [49]. З аналізу цього положення, вважаємо за потрібне зацентувати увагу на наступному. По-перше, в даному випадку йдеться не про «оприлюднення попереднього рішення», а

про «оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення», тобто текст оформленого попереднього рішення не оприлюднюється. По-друге, забезпечує таке оприлюднення центральний орган (Держмитслужба), підтвердження чого знаходимо на офіційному порталі Держмитслужби [146], на якому міститься інформація про прийняті попередні рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД починаючи з 2015 р. По-третє, строк, протягом якого здійснюється таке оприлюднення, ні в ч. 12 ст. 23 МК України, ні в Порядку № 650 не визначено, що дозволяє Держмитслужби самостійно вирішувати це питання, а отже є ризик невиконання цього припису. По-четверте, не визначено також і порядок оприлюднення, йдеться про електронне оприлюднення інформації про прийняті попередні рішення чи її друкування, приміром в офіційному виданні Держмитслужби. Втім, як вище вказувалось, наразі оприлюднюється інформація на офіційному порталі. Зрештою, по-п'яте, конфіденційною може визнаватись інформація виключно про товар (наприклад, у назві товару або у складі товару) і повідомляється заявником у зверненні про прийняття попереднього рішення, відповідно до абз. 1 п. 6 р. II Порядку № 650. Митний орган, враховуючи наявність такого повідомлення заявника, виконує його, не втручаючись в це питання.

Отже, на стадії прийняття попереднього рішення кожна процедурна дія є обов'язковою та вчиняється виключно митними органами.

Таким чином, структуру процедури прийняття попередніх рішень з питань класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД можна представити у такому вигляді:

1. Стадія порушення процедури, яка складається з таких процедурних дій: 1) заповнення письмового звернення та підготовка документів; 2) подання (надсилання) звернення та документів до відповідного митного органу.

2. Стадія розгляду звернення та поданих документів, яка складається з наступних процедурних дій: 1) реєстрація звернення; 2) розгляд поданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення; 3) повідомлення заявника про необхідність подання додаткових документів (є факультативною); 4) перевірка наявності звернень заявника на ідентичні, аналогічні або подібні товари до інших митних органів; 5) підготовка відмови у розгляді звернення (є

факультативною); 6) перевірка в базі даних ЄАІС наявності попередніх рішень на ідентичні, аналогічні або подібні товари до зазначених заявником відомостей у зверненні; 7) підготовка відмови у видачі попереднього рішення (є факультативною).

3. Стадія прийняття попереднього рішення, яка складається з наступних процедурних дій: 1) оформлення попереднього рішення; 2) внесення попереднього рішення до Реєстру попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД ЄАІС; 3) видання (направлення) попереднього рішення заявнику; 4) оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення.

Враховуючи, що відповідно до п. 1 ч. 4 ст. 23 МК України попередні рішення можуть прийматися з питань класифікації товарів (у тому числі комплектних об'єктів, що постачаються в розібраному стані декількома партіями протягом тривалого періоду) згідно з УКТ ЗЕД та специфіку комплектних об'єктів, прийняття попередніх рішень про їх класифікацію, як і взагалі визначення їх ознак, потребують окремої уваги в цьому підрозділі.

У п. 1 ч. 4 ст. 23 МК України комплектні об'єкти визначаються товаром, що постачається в розібраному стані декількома партіями протягом тривалого періоду. Серед ознак комплектних об'єктів виокремимо наступні:

– товар, тобто це будь-які рухомі речі, у тому числі ті, на які законом поширено режим нерухомої речі (п. 57 ч. 1 ст. 4 МК України);

– постачається в розібраному стані, тобто розкладеному на складові частини, деталі, які існують виключно як один об'єкт (товар);

– постачається декількома партіями. Визначення поняття «партія товарів» в МК України відсутнє. Разом з цим вказане поняття, з-поміж іншого, зустрічається в положеннях ст. 41, ч. 7 ст. 52, ч. 2 ст. 102, ч. 1 ст. 124, ст. 267 МК України та інших підзаконних актів. Відповідно до п. 1.2 Положення про склади тимчасового зберігання, затвердженого наказом Мінфіну від 28.05.2012 р. № 613 [108], партія товарів – товари, що відправляються на адресу одного одержувача за одним перевізним документом, що використовується під час перевезення вантажів відповідно до нормативно-правових актів з питань перевезення вантажів. Відповідно до Державного стандарту України 3993-2000 «Товарознавство. Термін та

визначення» партія товару – це визначена кількість товарів одного або кількох найменувань закуплених, відвантажених або отриманих одночасно за одним товаросупровідним документом (товарно-транспортною накладною, накладною на відпуск товару тощо) [162, с. 3]. Отже, ключовими характеристиками партії товарів є їх одноманітність та переміщення на підставі одного транспортного (перевізного) документу;

– постачається протягом тривалого періоду. Зміст словосполучення «тривалий період» в МК України не розкривається, хоча прикметник «тривалий» в різному контексті часто вживається (приміром, це положення ч. 2 ст. 139, ст. ст. 207, 211, 321 МК України). Відповідно до контексту вживання, тривалим періодом є час протягом якого можливе переміщення декілька партій товарів у відповідному напрямку.

У п. 3 р. I Порядку № 650 комплектний об'єкт визначається товаром, який згідно з вимогами УКТ ЗЕД класифікується за одним товарним кодом, але за виробничими чи транспортними умовами переміщується через митний кордон України у розібраному чи незібраному вигляді декількома транспортними засобами [114]. Аналогічне визначення цього наведено в п. 1.2 Порядку № 630 [109]. Відповідно до цього визначення ознаками комплектного об'єкта є:

– товар, у розумінні п. 57 ч. 1 ст. 4 МК України;

– згідно з вимогами УКТ ЗЕД класифікується за одним товарним кодом, відповідно до класифікаційних групувань;

– переміщується у розібраному чи незібраному вигляді (за виробничими чи транспортними умовами). Відмінність розібраного та незібраного вигляду полягає у направленості дій, які передували переміщенню. Якщо йдеться про «розібраний вигляд», то відповідний товар (об'єкт) було розкладено на складові частини (деталі), а якщо про «незібраний вигляд», то для переміщення відповідні складові частини (деталі) не було відтворено у вигляді цілого товару (об'єкту), наприклад, у випадку виробництва. Метою цього є певні виробничі (пов'язані з виготовлення відповідного товару) та транспортні (пов'язані з переміщенням) умови.

– переміщується декількома транспортними засобами, тобто переміщується цей товар не менше як двома транспортними засобами. При цьому не обов'язковими, але допускаються

змішані (комбіновані) перевезення. В п. 1.1 Порядку № 630 ця ознака сформульована в іншому вигляді – «їх перевезення одним транспортним засобом неможливе» [109].

Отже, ознаки поняття «комплектний об'єкт» передбачені МК України та положеннями Порядків № 650 та № 630, не збігаються [34, с. 95]. З одного боку, комплектні об'єкти «... постачаються декількома партіями протягом тривалого періоду» (п. 1 ч. 4 ст. 23 МК України), а з іншого – «... переміщується декількома транспортними засобами» (п. 3 р. I Порядку № 650). За правилами застосування актів вищої юридичної сили без сумніву слід керуватись положенням МК України, проте ця невідповідність по-перше, є недоліком юридичної техніки, та, по-друге, негативно впливає на визначення відповідних товарів комплектними об'єктами.

Для повноцінного усвідомлення порушеної проблематики наведемо з практичної діяльності кілька прикладів товарів, які можуть визнаватись комплектними об'єктами. В Методичних рекомендаціях щодо класифікації товарів згідно з вимогами УКТ ЗЕД (додаток 5) [86] прикладом комплектного об'єкту є «Цех по виробництву хлібобулочних виробів», до складу якого входить: лінія по виробництву хлібобулочних виробів (система шнеків, система сит, міксер, піч, система транспортерів із вбудованою системою контролю та ваги; витяжна система для цеху); автотранспортувач, призначений для перевезення муки; запасні частини до лінії та транспортувача; набір інструментів загального призначення; стелажі для зберігання виробів. В даному випадку лінія складає єдиний цикл та класифікується у товарній позиції 8438 УКТ ЗЕД.

Іншим прикладом комплектних об'єктів може бути «Центрифуги, включаючи відцентрові сушарки» (товарна позиція 8421); «Обладнання для виробництва маси з волокнистих целюлозних матеріалів або для виробництва чи обробки паперу або картону» (товарна позиція 8439); «Верстати для оброблення металів» (товарні позиції 8458-8461) та багато інших.

У практичній діяльності останнім часом трапляється практика визначення товарів, які не можуть класифікуватись, як комплектний об'єкт. Так, приміром, елеваторне обладнання для приймання, сушіння, обробки, зберігання та відвантаження зерна. У зв'язку з тим, що таке обладнання виконує різні функції та не є

обладнанням, об'єднаним у єдиний агрегат, таке обладнання згідно з УКТ ЗЕД повинно класифікуватись окремо, відповідно до їх функцій (п. 20 Методичних рекомендацій щодо класифікації згідно з вимогами УКТ ЗЕД товарів промислової продукції (додаток 3) [86].

З аналізу положень Порядку № 650 вбачаємо такі особливості прийняття попередніх рішень про класифікацію комплектних об'єктів згідно з УКТ ЗЕД.

Так, згідно з положеннями п. 13 р. II Порядку № 650 допускається прийняття попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкту згідно з УКТ ЗЕД навіть, якщо щодо такого товару вже приймалось рішення про визначення коду товару [114]. Обґрунтовується це специфікою комплектних об'єктів, умовами їх переміщення та особливостями проведення щодо них митного оформлення.

Відповідно до п. 18 р. II вказаного Порядку відсутність попереднього рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД не є підставою для відмови в митному оформленні, крім випадків, коли до митного оформлення надається комплектний об'єкт [114]. Іншими словами, у разі пред'явлення до митного оформлення комплектного об'єкта наявність попереднього рішення про його класифікацію є обов'язковим.

Слід зауважити, що МК України не встановлює зобов'язуючого характеру попередніх рішень про класифікацію комплектних об'єктів і не вимагає їх обов'язкового пред'явлення при митному оформленні.

Останнє положення стосується реєстрації попередніх рішень про класифікацію комплектного об'єкта. З реєстраційного номера такого попереднього рішення можна визначити, що йдеться про комплектний об'єкт.

Всі інші положення Порядку № 650 однаково поширюються на всі товари, у тому числі комплектні об'єкти, не вирізняючи їх серед інших. Однак, окрім Порядку № 650 особливості класифікації комплектних об'єктів згідно з УКТ ЗЕД визначені Порядком № 630. Враховуючи обрану мету дослідження проаналізуємо зміст цього нормативно-правового акта.

Згідно з п. 1.3 Порядку № 630 його дія поширюється на митні формальності, пов'язані зі здійсненням митного контролю та митного оформлення окремого комплектного об'єкту та його

складових частин, що переміщуються через митний кордон України за одним зовнішньоекономічним договором (контрактом) [109].

Рішенням про визначення коду товару відповідно до п. 1.2 Порядку № 630 є документ за формою, встановленою Мінфіном, для попереднього рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД. Форма попереднього рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД, як зазначалось вище, встановлена в додатку 3 до Порядку № 650.

З указанного випливає, що найменування документу, в якому визначається класифікаційний код комплектного об'єкту згідно з Порядком № 630 [99], є «рішення про визначення коду товару», а в затвердженій формі найменування цього документу наступне – «попереднє рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД». Обраний варіант формулювання законодавчого визначення цього поняття («рішення про визначення коду товару») залишає бажати кращого, є незрозумілим та суперечливим, призводить тільки до зайвої плутанини.

В цілому ж аналіз порядку прийняття рішення про визначення коду товару відповідно до р. II Порядку № 630, зрештою, вказує на те, що в ньому завуальований порядок прийняття попередніх рішень, в якому враховано специфіку комплектних об'єктів (чого, як встановлено вище, бракує в положеннях Порядку № 650).

Враховуючи це та керуючись положеннями чинного законодавства, зокрема ст. 23 МК України, р. II Порядку № 650 та Порядку № 630, вважаємо, що процедура прийняття попередніх рішень про класифікацію комплектних об'єктів складається з таких же стадій, як і відносно інших товарів, а саме: порушення процедури; розгляду звернення та поданих документів; прийняття попереднього рішення.

Розглянемо та охарактеризуємо кожен з цих стадій.

Стадія порушення процедури починається із заповнення заяви, в установленому порядку, що і є першою процедурною дією. Нажаль, форма необхідної заяви не затверджена [40, с. 88]. Однак у п. 1.2 Порядку № 630 вказано, що термін «заява» вжито у такому значенні: заява підприємства установленної форми, подання якої митному органу передусь митному оформленню товарів і транспортних засобів. Враховуючи невідповідність

цього визначення правилам формальної логіки (заява визначається як заява), відмітимо в ньому декілька моментів. По-перше, вжито термін «підприємство» (будь-яка юридична особа, а також громадянин-підприємець – п. 38 ч. 1 ст. 4 МК України), чим безпідставно обмежуються права фізичних осіб. По-друге, подання заяви передуює митному оформленню, що доводить вірність висновку про прийняття рішення про визначення коду товару до переміщення товаром митного кордону. По-третє, йдеться про «товари і транспортні засоби», не зважаючи, що тільки товар може визнаватись комплектним об'єктом.

Поряд із цим висловимо припущення щодо можливості використання в якості необхідної заяви, звернення про прийняття попереднього рішення про класифікацію та кодування товару, в тому числі комплектного об'єкту, за формою, наведеною в додатку 1 до Порядку № 650, з огляду його поширення й на комплектні об'єкти.

Разом із заявою подаються завірені копії документів, необхідних для прийняття попереднього рішення про класифікації комплектного об'єкту згідно з УКТ ЗЕД, зокрема: 1) зовнішньоекономічний договір (контракт); 2) технічний опис комплектного об'єкту, що дає змогу установити призначення й функції як комплектного об'єкту в цілому, так і його складових; 3) складальне креслення комплектного об'єкту із зазначенням у ньому порядкового номера кожної складової комплектного об'єкту; 4) контрольний список із зазначенням у ньому відомостей про всі складові комплектного об'єкту [109]. Слід звернути увагу на те, що копії цих документів завіряються безпосередньо заявником.

З переліку додатків до заяви вбачається, що кожен з додатків є обов'язковим для подання, а їх перелік взагалі є вичерпним та не підлягає розширювальному тлумаченню. Охарактеризуємо їх.

Зовнішньоекономічний договір (контракт). Вище в цьому підрозділі вже досліджувався цей додаток. Єдине, на чому зацентруємо увагу, що в Порядку № 630 [99] не враховано можливість використання й інших документів, що використовуються в міжнародній практиці замість договору (контракту).

Технічний опис комплектного об'єкта. Взагалі «технічний опис» є частиною технічної документації, яка розробляється під

час вироблення відповідного товару та включає відомості щодо його виготовлення, зберігання, транспортування, зовнішнього вигляду, галузі застосування тощо.

Водночас у положеннях Порядку № 630 немає визначення поняття «технічний опис», встановлена єдина вимога до нього – він має надати змогу установити призначення й функції як комплектного об'єкту в цілому, так і його складових.

За тлумачним словником, слово «призначення» означає роль, завдання, мету й спосіб створення та використання/застосування кого-, чого-небудь [150, с. 620]. Слово «функція» – призначення, роль чого-небудь; робота кого-, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось [151, с. 653]. Фактично у наведеному контексті значення слів «призначення» і «функція» збігається, а тому виникає питання щодо доречності їх одночасного вживання. І щодо призначення, і щодо функцій в технічному описі зазначається одна й та сама інформація.

Складальне креслення комплектного об'єкта. Складальне креслення – це документ, який містить зображення складальної одиниці та інші дані, необхідні для її складання (виготовлення) і контролю (ДСТУ 2.102-68 «Види і комплектність конструкторської документації») [10].

Зазначення порядкового номера кожної складової комплектного об'єкта (відповідно до порядку збирання комплектного об'єкта) є обов'язковою вимогою до складального креслення, згідно з Порядком № 630. Призначення цього полягає у з'ясуванні місця кожної складової комплектного об'єкта та їх розташування під час складання комплектного об'єкта в цілому, що в тому числі може мати значення для визначення черговості переміщення через митний кордон складових частин комплектного об'єкта.

Контрольний список. Відповідно до п. 1.2 Порядку № 630 – це перелік складових комплектного об'єкту, що використовується митним органом для обліку цих складових при переміщенні їх через митний кордон України [99]. Одразу проаналізуємо це визначення в розрізі інших положень цього Порядку. Наведення мети подальшого його використання митними органами, а саме «... для обліку цих складових при переміщенні ...», не розкриває його зміст та ознаки, тому не має міститись в п. 1.2.

Контрольний список – це перелік складових комплектного об'єкту, безперечно йдеться про всі його складові, тому в пп. 2.1.1 п. 2.1 Порядку № 630 [99] маємо тавтологію («контрольний список із зазначенням у ньому відомостей про всі складові комплектного об'єкта»). Однак, якщо до переліку складових входить кілька однакових складових, відомості про такі складові зазначаються в окремих позиціях контрольного списку.

З аналізу форми контрольного списку, яка є додатком до Порядку № 630 [99], вбачається, що контрольний список має містити відомості не тільки про перелік складових комплектного об'єкту, а загальні відомості про переміщення комплектного об'єкта (код товару за УКТ ЗЕД, рішення про визначення коду товару; митний режим, строк переміщення, дата початку та завершення переміщення, відомості про продовження строків тощо) та відомості про оформлення складових комплектного об'єкту. Примітно, що встановлена форма контрольного списку заповнюється і заявником, і митним органом, з чого можна дійти висновку, що контрольний список, як додаток до заяви, подається частково заповненим, тобто лише тими відомостями, якими володіє заявник.

Наступною і завершальною процедурною дією на цій стадії є подання заяви та документів до відповідного митного органу. Хоча пп. 2.1.1 п. 2.1 Порядку № 630 і передбачається лише подання до митних органів заяви та документів, прийнятним є і його надсилання на адресу митного органу, з використанням поштового зв'язку тощо. Електронної форми подання наразі не передбачено чинним законодавством.

Отже, на цій стадії всі процедурні дії є обов'язковими та вчиняються особою, яка бажає отримати попереднє рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТ ЗЕД.

Стадія прийняття та розгляду заяви та поданих документів розпочинається з їх реєстрації. Положення Порядку № 630 не регулюють порядок реєстрації, отже, слід керуватись загальними вимогами з діловодства в митних органах, які були досліджені вище.

З моментом реєстрації заяви та поданих документів пов'язано відлік строку прийняття попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкту згідно з УКТ ЗЕД. Згідно з пп. 2.1.2 п. 2.1 Порядку № 630 розгляд питань щодо віднесення комплектного об'єкту до класифікаційних групувань, зазначених в УКТ ЗЕД, та

прийняття рішення здійснюється у строк, що не перевищує 15 робочих днів. Однак ч. 5 ст. 23 МК України передбачено, що строк прийняття попереднього рішення з питань класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, у тому числі комплектних об'єктів, становить 30 днів з дня отримання митним органом відповідного звернення. Отже, Порядком № 630 зменшено строк встановлений МК України, хоча і незначною мірою, за рахунок вказівки на «робочі» дні.

Черговою процедурною дією є розгляд наданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкту згідно з УКТ ЗЕД (пп. 2.1.3 п. 2.1 Порядку № 630). Перевіряється відповідність наданих документів встановленому переліку та наявність в їх змісті необхідної інформації.

У разі встановлення, що відомості про комплектний об'єкт є недостатніми, вчиняється інша процедурна дія – інформування заявника про необхідність надання додаткової інформації та/або документів, необхідних для прийняття попереднього рішення. У зв'язку з цим це факультативна процедурна дія.

Необхідність додаткової інформації може обґрунтовуватись її відсутністю в додатках до заяви, всі з яких – зовнішньоекономічній договір (контракт); технічний опис; складальне креслення; контрольний список – складають вичерпний перелік документів, які обов'язково мають додаватись до заяви. Які додаткові документи можуть ще можуть бути потрібні – не зрозуміло, тим більш з огляду на їх вичерпний перелік. Крім того, будь-яких обґрунтувань такої «необхідності» не вимагається, що створює можливості для зловживання цим повноваженням, особливо враховуючи, що у разі прийняття такого рішення (про витребування додаткових відомостей) строк розгляду заяви призупиняється на період їх отримання. Водночас строки надання додаткової інформації та/або документів Порядком № 630 [99] не встановлено, не передбачено і встановлення таких строків митним органом, який прийняв рішення про їх витребування, тому невідомо, скільки призупинення строку може тривати.

Слід зазначити, що ч. 5 ст. 23 МК України взаємозв'язку між поданням «всіх необхідних документів та відомостей» та обчисленням цього строку не встановлено, отже, положення

абз. 2 пп. 2.1.3 п. 2.1 Порядку № 630 не узгоджуються з ч. 5 ст. 23 МК України, згідно з яким строк прийняття попереднього рішення про класифікацію комплектних об'єктів згідно з УКТ ЗЕД становить 30 днів з дня отримання митним органом відповідного звернення.

Наступною вчиняється процедурна дія – підготовка відмови в прийнятті попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкта. Відповідно до п. 2.5 Порядку № 630 відмова в прийнятті рішення надається, якщо заявником:

1) не надано документів, перелік яких наведено в пп. 2.1.1 п. 2.1 Порядку № 630 [109], тобто у разі відсутності хоча б одного з чотирьох обов'язкових документів;

2) не надано додаткової інформації та/або документи на запит митного органу. Як вказувалось вище, строки надання додаткової інформації та/або документів не встановлено, не передбачено і встановлення таких строків митним органом, який прийняв рішення про їх витребування. Таким чином, не зрозуміло, яким чином ненадання додаткової інформації та/або документів може бути підставою для відмови в прийнятті рішення і взагалі, як ця підстава може застосовуватись. Пропонуємо доповнити пп. 2.1.3 п. 2.1 Порядку № 630 строком, протягом якого заявник має надати додаткову інформацію та/або документи, приміром, за аналогією з п. 10 р. II Порядку № 650;

3) окремі частини (частина) товару, що заявлений як комплектний об'єкт, згідно з вимогами УКТ ЗЕД, повинні класифікуватися в окремих товарних підкатегоріях. Іншими словами, товар не відповідає ознакам комплектного об'єкту, а його складові частини є окремими товарами;

4) предметом зовнішньоекономічного договору (контракту) є не всі складові комплектного об'єкта, зазначені в контрольному списку. Слід уточнити, що в зовнішньоекономічному договорі (контракті), як правило, зазначається конкретний товар (одиничний).

Обов'язково при відмові в прийнятті рішення про визначення коду товару заявнику письмово повідомляються обґрунтовані причини такої відмови. Усунення цих причин, не перешкоджає повторному зверненню.

Отже, на цій стадії є як обов'язкові, так і факультативні процедурні дії, які вчиняються і митними органами, і особами,

які бажають отримати попереднє рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТ ЗЕД.

На стадії прийняття попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТ ЗЕД першою процедурною дією є заповнення рішення. Відповідно до пп. 2.1.4 п. 2.1 Порядку № 630 за результатами розгляду заяви та наданих документів у разі відсутності підстав, зазначених у п. 2.5, заповнюється рішення. Як встановлено, рішення про визначення коду комплектного об'єкта заповнюється за формою, наведеною в додатку 3 Порядку № 650, за правилами, визначеними в п. 24 р. II.

Під час оформлення попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТ ЗЕД так само, як і у випадку оформлення попереднього рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД, здійснюється його реєстрація, тобто присвоєння реєстраційного номеру, який відповідно до п. 24 Порядку № 650 зазначається в графі 2 і складається з перших трьох цифр коду митного органу, який прийняв попереднє рішення; порядкового номера попереднього рішення; останніх двох цифр поточного року (мається на увазі рік прийняття попереднього рішення).

Таким чином, якщо уявити, що попереднє рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТ ЗЕД було прийнято Одеською митницею 2020 р., враховуючи, що за порядковим номером попереднього рішення є приміром № 1513, то реєстраційний номер попереднього рішення матиме такий вигляд – «ПРК-КО-UA500000-1513-20».

Якщо за поданими документами термін, необхідний для переміщення комплектного об'єкта через митний кордон України, перевищує один рік, то на наступний день після оформлення рішення, його копія та копії наданих документів надсилаються для перевірки в Держмитслужбу. Вказана процедурна дія є також факультативною.

Структурні підрозділи центрального органу згідно з компетенцією в строк, що не перевищує 15 робочих днів з дати реєстрації документів, проводять перевірку правильності класифікації й кодування комплектного об'єкта. За результатами перевірки митному органу надсилається повідомлення про погодження (або непогодження) рішення. Порядком № 630 не передбачено підстав для непогодження та наслідків непогодження

рішення, як і подальших дій митного органу, яким попереднє рішення були прийнято.

Наступною процедурною дією є вручення (надсилання) рішення заявнику. Як і у випадку з прийняттям попереднього рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД, вважаємо вибір варіанту вручення має зазначатися в заяві. При надсиланні поштою обов'язковою вимогою є повідомлення про вручення такого рішення заявнику.

Після вручення (відправки) рішення заявнику вчиняється процедурна дія – внесення електронної копії контрольного списку до бази даних та відомостей про код товару згідно з УКТ ЗЕД, реквізити прийнятого рішення, митний режим та строк переміщення комплектного об'єкта та у встановленому порядку надсилає електронні копії до ЄАІС.

Останньою процедурною дією є оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТ ЗЕД. Положення Порядку № 630 не передбачають вчинення цієї процедурної дії, отже слід керуватись положеннями ч. 12 ст. 23 МК України. Враховуючи узагальнений вище аналіз цього положення МК України, при оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТ ЗЕД також актуально.

Отже, на цій стадії кожна процедурна дія є обов'язковою та вчиняються митними органами.

Таким чином, структуру процедури прийняття попередніх рішень про класифікацію комплектних об'єктів згідно з УКТ ЗЕД можна представити у такому вигляді:

1. Стадія порушення процедури, яка складається з наступних процедурних дій: 1) заповнення заяви; 2) подання заяви та документів до митного органу;

2. Стадія розгляду заяви та поданих документів, яка складається з наступних процедурних дій: 1) реєстрації заяви та поданих документів; 2) розгляд наданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення; 3) інформування заявника про необхідність надання додаткової інформації та/або документів (є факультативною); 4) підготовка відмови в прийнятті попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкта (є факультативною).

3. Стадія прийняття попереднього рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТ ЗЕД, яка складається з наступних процедурних дій: 1) заповнення попереднього рішення; 2) направлення копій рішення та поданих документів на перевірку Держмитслужбі; 3) вручення (надсилання) рішення заявнику; 4) внесення попереднього рішення, контрольного списку, митний режим та строк переміщення комплектного об'єкта до ЄАІС; 5) оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення.

3.2. Процедура прийняття попередніх рішень щодо визначення країни походження товару

Під час переміщення товарів через митний кордон важливе значення має визначення країни походження товарів. Так, відповідно до ч. 1 ст. 36 МК України країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосування до них заходів нетарифного регулювання ЗЕД, заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі [49].

У рамках сучасної світогосподарської взаємодії правильне визначення країни походження товарів гарантує достатній захист національного ринку від товарів, що ідентифікуються за походженням як загрозові для національного товаровиробника чи небажані в рамках торговельно-інтеграційних орієнтирів національної економіки [8, с. 54].

Визначення країни походження товарів виступає інтегруючим фактором в рамках Генеральної системи преференцій, угод про вільну торгівлю чи міждержавних угод про виробничу кооперацію. Надання митно-тарифних пільг за вказаними домовленостями відбувається лише за умови засвідчення національного походження товарів. Регулятивний потенціал країни походження проявляється в основному через механізм митного тарифу. Використання моделі багатоклонного митного тарифу дозволяє ефективно розподіляти ставки митного тарифу України не лише за товарними підкатегоріями (горизонтально), але й за ступенем пріоритетності походження товарів за колонками (вертикально) [8, с. 54]. Дослідження

питань значення походження товару для застосування відповідних ставок мита відповідно до чинного законодавства України, чинних міжнародних договорів (угод), ратифікованих у встановленому законом порядку [173], підтверджують важливість правильного визначення походження товару, забезпечення якісного та ефективного контролю за цим.

У загальному порядку країна походження товарів визначається під час переміщення товарів через митний кордон шляхом надання декларантом документів, що її підтверджують, а митні органи при митному контролі та митному оформленні перевіряють зазначені документи та відомості, у разі необхідності проводять верифікацію або здійснюють визначення країни походження товарів на підставі відомостей про його виробництво за визначеними МК України критеріями.

Визначення країни походження товару також може здійснюватися шляхом прийняття попередніх рішень з питань визначення країни походження товару (п. 2 ч. 4 ст. 23 МК України). Враховуючи, що в інших підрозділах роботи вже з'ясовувалось обґрунтованість і доцільність прийняття попередніх рішень і з цього питання, відмітимо лише, що дії по визначенню країни походження товарів здійснюються до їх переміщення через митний кордон, що забезпечує спланованість і передбачуваність митного оформлення товарів.

Процедура прийняття попередніх рішень про визначення країни походження товарів визначається нормами ст. 23 МК України та Порядку № 737.

Досліджуючи процедуру прийняття попереднього рішення про країну походження товару, П. Ю. Шевченко зазначає, що ця процедура складається з низки послідовних стадій (процедурних дій): подання звернення до митниці (оформлення звернення заявником; подання заявником звернення до відповідної митниці; реєстрація письмового звернення); попереднього розгляду поданих документів (призначення відповідної посадової особи митниці щодо розгляду звернення; ознайомлення посадової особи митниці зі змістом звернення та супровідними документами; витребування додаткових документів; отримання додаткової інформації або оформлення відмови у видачі попереднього рішення); прийняття попереднього рішення (вивчення, аналіз поданих документів та оформлення попереднього рішення; видача або направлення

заявнику попереднього рішення; реєстрація попереднього рішення; оприлюднення інформації щодо прийнятого попереднього рішення); видача дублікату (оформлення заяви заявником; подання заяви до відповідної митниці щодо отримання дублікату; реєстрація письмової заяви; оформлення та видача дублікату; реєстрація дубліката; оприлюднення дубліката щодо видачі дубліката) [174, с. 177–178]. Перші три стадії є обов'язковими, а остання є факультативною [172, с. 101].

Повністю підтримуючи обраний варіант структури процедури прийняття попередніх рішень про визначення країни походження товару, зокрема поділ на стадії та процедурні дії, висловимо деякі застереження щодо неї. По-перше, видача дублікату не може належати до процедури прийняття попереднього рішення, а здійснюється вже після його прийняття та видачі, у зв'язку, приміром, із втратою (п. 3.4 Порядку № 737). Крім того, неможливо погодитись із назвою другої процедурної дії (подання заяви до відповідної митниці щодо отримання дублікату) на стадії видача дублікату, враховуючи, що згідно з абз. 1 п. 3.4 Порядку № 737 «у разі втрати заявником попереднього рішення він подає митному органу, який видав це рішення, письмову заяву...» [113]. По-друге, використання в назвах стадій та процедурних дій конкретних органів, приміром, митниць, не узгоджується з повноваженнями митних органів щодо прийняття попередніх рішень (Держмитслужби, митниць, митних постів) та є невиправданим з точки зору численних реорганізаційних змін. По-третє, стадія попереднього розгляду поданих документів, яка є другою, вирізняється серед інших значною деталізацією, що не сприяє усвідомленню її змісту та призвело до неврахування окремих процедурних дій. По-четверте, на стадії прийняття попереднього рішення, вочевидь, переплутано місцями процедурні дії, а саме «видача або направлення заявнику попереднього рішення» та «реєстрація попереднього рішення». Складається враження, що заявнику видається/направляється незареєстроване попереднє рішення, що насправді є неможливим.

Враховуючи це та керуючись положеннями чинного митного законодавства, процедура прийняття попередніх рішень про визначення країни походження товару складається з таких стадій:

- 1) порушення процедури;
- 2) розгляду звернення та поданих

документів; 3) прийняття попереднього рішення. Розглянемо та охарактеризуємо кожен з цих стадій, з виокремленням відповідних процедурних дій на кожній з них.

Стадія порушення процедури починається із заповнення звернення та підготовки документів, що є першою процедурною дією. Згідно з п. 2.1 Порядку № 737 звернення про прийняття попереднього рішення про країну походження товару заповнюється за формою, наведеною в додатку 1 до Порядку № 737 [113].

До звернення відповідно до абз. 1 п. 2.2 Порядку № 737 додаються:

1) документи, що підтверджують країну походження товару, визначені ст. 43 МК України (у випадках, коли їх подання передбачено законом);

2) фотографії, креслення;

3) комерційні, технічні й інші документи, що містять відомості про товар (наприклад, технологічні схеми виробництва; бухгалтерські документи про калькуляцію собівартості одиниці продукції; інформація про походження та вартість імпортованої сировини, використаної при виробництві товару);

4) документи, які свідчать про те, що цей товар повністю вироблено або піддано достатній переробці в конкретній країні (у разі наявності) [113].

Ураховуючи розкриття кожного з цих додатків П. Ю. Шевченком [172, с. 102–105], з метою уникнення повторень лише уточнимо, що цей перелік є невичерпним, що надає можливість заявнику подавати фактично будь-які документи. Крім того, слід підтримати позицію, згідно з якою зазначені переліки документів, що додаються до звернення, намагаються охопити максимальну кількість таких можливих документів задля якомога точного встановлення даних про країну походження, акцент певним чином ставиться на наявності документів переважно з різних джерел походження, а при їх аналізі увага зосереджена на співставленні відомостей, наведених у них [172, с. 105]. Слід зауважити, що для прийняття попереднього рішення про визначення країни походження товарів вимагається дещо більше документів та інформації про ці товари, ніж при визначенні країни походження в загальному порядку під час митного оформлення.

Відповідно до абз. 2 п. 2.2 Порядку № 737 документи надаються у вигляді оригіналів або копій, завірених у встановленому порядку. З цього приводу висловлювалась думка, що нотаріальне засвідчення відповідно до Закону України «Про нотаріат» [128] «зараховується» в цьому випадку, проте чи можуть здійснювати і чи здійснюють завірення таких копій митні органи, з положень чинного законодавства не зрозуміло [172, с.106]. Дійсно нотаріальне засвідчення приймається, однак є зайвою перепорою в процедурі прийняття попередніх рішень. Однак нотаріальне засвідчення може вимагатись лише у випадках, прямо передбачених чинним законодавством, а в положеннях Порядку № 737 такої вимоги немає. Проте заявник за власною ініціативою може забезпечити і нотаріальне засвідчення копій.

Водночас вважаємо достатнім засвідчення копій цих документів безпосередньо особою, яка подає звернення, а тому, за аналогією з попередніми рішеннями про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД, пропонуємо в абз. 2 п. 2.2 Порядку № 737 слова «завіраних у встановленому порядку» замінити словами «які засвідчуються особою, яка подає звернення». При засвідченні заявнику також слід керуватись вимогами п. п. 5.26 та 5.27 ДСТУ 4163-2003 [15].

Наступною і завершальною процедурною дією на цій стадії є подання звернення та документів до митних органів. Положеннями Порядку № 737 вчинення цієї процедурної дії не регулюється. Втім, вживання поняття «подання», допускає декілька його тлумачень, а саме: як безпосереднє подання до митного органу, за його місцем розташуванням; як надсилання на адресу митного органу з використанням поштового зв'язку тощо; як подання за допомогою електронних сервісів. Оскільки електронної форми подання звернення наразі не передбачено, заявнику залишається обирати між першими двома способами доставлення звернення та документів до митного органу.

Отже, на цій стадії виокремлені процедурні дії є обов'язковими та вчиняються особою, яка бажає отримати попереднє рішення про визначення країни походження товару.

Стадія розгляду звернення та поданих документів починається з реєстрації звернення та поданих документів митним органом. Порядок № 737 не містить положень, якими регулюється здійснення цієї процедурної дії. Незважаючи на це,

під час реєстрації звернення про прийняття попереднього рішення про визначення країни походження товару та поданих документів застосовуються положення вже згаданої Типової інструкції, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55 [13], зокрема щодо здійснення реєстрації в електронній формі.

Саме з реєстрацією звернення митним органом пов'язується обчислення строку прийняття попереднього рішення про визначення країни походження товару, який відповідно до ч. 5 ст. 23 МК України не перевищує 150 днів з дня отримання митним органом відповідного звернення за умови, що повідомлено всі необхідні для прийняття такого рішення дані про товар [49]. Майже аналогічне положення викладено в п. 3.1 Порядку № 737.

У науковій літературі щодо строків прийняття попередніх рішень вже висловлювались думки. Так, І. П. Яковлєв, враховуючи диференціацію тривалості адміністративних дій на звичайну і подовжену, вказував, що звичайна для попередніх рішень має бути значно коротшою за існуючу нині та пропонував закріплення 15-денного терміну видання усіх попередніх рішень, а подовжена тривалість має застосовуватися у чітко окреслених випадках та вимагає відповідного повідомлення заявника [182, с. 89]. Шевченко П. Ю. писав, що в кожній конкретній ситуації кількість днів, що необхідні для прийняття попереднього рішення є різною, а тому встановлені строки мають бути більш аргументованими і більш виважено встановлюватись [172, с. 111]. Водночас строк прийняття попередніх рішень про визначення країни походження товарів (150 днів) не виглядає виваженим і, крім того, в п'ять разів перевищує строк прийняття попередніх рішень з інших питань, однак чинним митним законодавством не передбачено можливості продовження цього строку.

З аналізу ч. 5 ст. 23 МК України та п. 3.1 Порядку № 737 також вбачається ще один недолік законодавчої техніки, який не був виправлений при підзаконному регулюванні. Не зрозуміло в цьому випадку, про який вид «днів» йдеться, зокрема, календарні чи робочі. Крім впливу на забезпечення правової визначеності, цей недолік може ускладнити обчислення цього строку на практиці. Зважаючи на такий принцип здійснення митної справи, як додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб (п. 7 ч. 1 ст. 8 МК України), зміст якого передбачає, що у випадках неоднозначності положень

законодавства, їх тлумачення має здійснюватися на користь особи, вважаємо, що мова йде про надання державою (у деяких випадках) пріоритету підприємствам та громадянам щодо прийняття на їх користь рішення митними органами [143, с. 17]. Тому закономірним є визначення цих днів календарними, тобто тлумачити на користь заявника. Проте, очевидно, що є потреба внесення змін до ч. 5 ст. 23 МК України та п. 3.1 Порядку № 737 з метою визначення виду днів, для їх обчислення.

Крім факту реєстрації звернення митним органом, обчислення 150-денного строку прийняття попереднього рішення про визначення країни походження товару відповідно до ч. 5 ст. 23 МК України і п. 3.1 Порядку № 737 також пов'язується з повідомленням всіх необхідних для прийняття попереднього рішення даних про товар, що і перевіряється при вчиненні наступної процедурної дії, якою є розгляд поданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення. На цій процедурній дії перевіряється фактична відповідність поданих документів обов'язковим для подання, які передбачені в абз. 1 п. 2.2 Порядку № 737, та їх загальний зміст. Ураховуючи, що перелік додатків до звернення про прийняття попереднього рішення є примірним, їх конкретний склад в залежності від товару буде індивідуальним. Зрештою ж, положення ч. 5 ст. 23 МК України містять певне зобов'язання для особи, яка бажає отримати попереднє рішення, зокрема повідомлення всіх необхідних для прийняття попереднього рішення даних про товар, а тому мають надаватись всі можливі документи, в яких можуть міститись відомості про товар. У зв'язку з цим, крім складу додатків до звернення, ретельній перевірці підлягає саме їх зміст.

Якщо надані заявником у зверненні відомості про походження товару є недостатніми для прийняття попереднього рішення згідно з п. 2.4 Порядку № 737 учиняється інша процедурна дія – повідомлення заявника про необхідність надання додаткової інформації, яка є факультативною та призводить до зупинення загального строку прийняття попереднього рішення.

З аналізу змісту абз. 1 п. 2.4 Порядку № 737 вбачається, що відомості про походження товару надаються заявником лише «у зверненні», проте згідно з абз. 1 п. 2.2 Порядку № 737 відповідні документи, які містять відомості про походження товару,

додаються до звернення. Таким чином, пропонуємо з абз. 1 п. 2.4 Порядку № 737 слова «у зверненні» виключити.

Встановлено, що повідомлення заявника про необхідність надання додаткової інформації може бути вчинена митними органами протягом 30 днів від дня реєстрації письмового звернення, тобто існує строкове обмеження можливості вчинення цієї процедурної дії. Отже, витребування додаткової інформації може бути здійснено митним органом лише в перші 30 днів (із загальних 150 днів) і можливості продовження цього строку не передбачено. Водночас Порядок № 737 не містить положень які б зобов'язували митний орган прийняти попереднє рішення про визначення країни походження товару, у разі пропуску строку для витребування додаткової інформації, тобто на підставі неповного пакету документів. Знову ж таки відсутнє уточнення щодо виду днів, принагідно обстоюємо вище обґрунтовану позицію щодо тлумачення законодавчої невизначеності на користь особи. В цьому випадку, очевидно, також існує необхідність внесення змін до абз. 1 п. 2.4 Порядку № 737, шляхом доповнення його після цифр «30» словами «календарних».

Як зазначалось, вчинення цієї процедурної дії полягає в повідомленні заявника, однак способи такого повідомлення не уточнюються, що здатне спричинити ускладнення на практиці. Очевидно, що заявник повідомляється одним із можливих способів, на електронну або поштову адресу залежно від адресних даних, наданих заявником.

Під час прийняття рішення про необхідність витребування додаткової інформації митним органом для надання такої інформації також установлюється строк заявнику. Такий строк не може бути більше 30 днів. Вочевидь і в даному випадку є потреба уточнити вид днів, визначивши їх як календарні.

Наступною і завершальною процедурною дією на цій стадії є підготовка відмови в розгляді звернення. У разі ненадання заявником додаткової інформації у визначений строк, відповідно до абз. 2 п. 2.4 Порядку № 737, у видачі попереднього рішення відмовляється з обґрунтуванням підстав для відмови. Проте в п. 2.5 Порядку № 737 встановлено, що «відмова в розгляді звернення не перешкоджає повторному зверненню заявника до митного органу про прийняття попереднього рішення відповідно

до цього Порядку за умови усунення причин, що були підставою для відмови в прийнятті попереднього рішення» [113].

В першу чергу, зауважимо, що ця процедурна дія є також факультативною, тому що вчиняється лише у разі ненадання заявником додаткової інформації.

Аналіз наведених положень дає змогу стверджувати, що підготовка відмови здійснюється саме у разі ненадання додаткової інформації у визначений строк, який, як з'ясовано вище, встановлюється митним органом. Як застереження для митних органів зазначимо, що перш ніж переходити до підготовки відмови, слід переконатись у тому, що заявник дійсно не надає додаткової інформації, скажімо, відсутність такої додаткової інформації в останній день строку її надання ще не свідчить про це. Зміст положень абз. 2 п. 2.4 та п. 2.5 Порядку № 737 також засвідчує, що поняття «відмова в розгляді звернення» та «відмова в прийнятті (видачі) попереднього рішення» вживаються як тотожні. На цю термінологічну суперечність вже зверталась увага та висловлювалась думка, що ці поняття відрізняються за стадіями та підставами прийняття [182, с. 135]. Цілком поділяємо вказаний висновок.

Підготовка «відмови в розгляді звернення» здійснюється в разі допущення заявником порушень, які унеможливають його належний розгляд та прийняття за його результатами відповідного рішення. Це може бути, наприклад, неправильне заповнення форми звернення щодо прийняття попереднього рішення про визначення країни походження товарів або відсутність всієї інформації в зверненні; неподання всіх відомостей про походження товару, необхідних для прийняття попереднього рішення як разом зі зверненням, так і після їх витребування митними органами тощо. Отже, подане звернення не розглядається, а виявлені порушення доводяться до відома заявника і можуть бути усунені ним, тобто «відмова в розгляді звернення» не перешкоджає повторному зверненню, за умови усунення причин, що були підставою для такої відмови.

У зв'язку з цим в абз. 2 п. 2.4 та п. 2.5 Порядку № 737 йдеться про «відмову в розгляді звернення», не зважаючи на підміну цих понять, що також підтверджується відповідними підставами для відмови. Саме це, зрештою і намагався сформулювати законодавець в п. 2.5 Порядку № 737, однак в кінці помилково

зазначено про причини, що були підставою для «відмови в прийнятті попереднього рішення».

«Відмова в прийнятті (видачі) попереднього рішення» є вже результатом розгляду звернення, коли за певних умов митний орган приходять до висновку, що прийняти попереднє рішення про визначення країни походження товару в цьому конкретному випадку щодо цього товару неможливо. Усунути причини такої відмови, принаймні в короткостроковій перспективі, також неможливо, отже не допускається і повторне звернення. Натомість положення Порядку № 737, окрім помилкових згадок про «відмову в прийнятті (видачі) попереднього рішення» в абз. 1 п. 2.4 та п. 2.5, взагалі не передбачає підстав або випадків, при настанні яких приймається рішення про «відмову в прийнятті (видачі) попереднього рішення», на відміну приміром від положень Порядку № 650 [114], в якому передбачені окремі підстави як для «відмови в розгляді звернення», так і для «відмови в прийнятті попереднього рішення».

Враховуючи викладене, пропонуємо Мінфіну внести зміни до абз. 2 п. 2.4 Порядку № 737 шляхом заміни слів «у видачі попереднього рішення» словами «у розгляді звернення про прийнятті попереднього рішення» та до п. 2.5 Порядку № 737 шляхом заміни слів «для відмови в прийнятті попереднього рішення» словами «для такої відмови».

Отже, на стадії розгляду звернення та поданих документів трапляються як обов'язкові, так і факультативні процедурні дії, які вчиняються і митними органами, і особами, які бажають отримати попереднє рішення про визначення країни походження товару.

Завершальною є стадія прийнятті попереднього рішення. Першою процедурною дією на цій стадії є оформлення попереднього рішення про визначення країни походження товару. Відповідно до п. 3.2 Порядку № 737 попереднє рішення про країну походження товару за встановленою формою, оформлюється у двох примірниках на офіційному бланку, за підписом керівника (заступника керівника) та скріплюється печаткою [113].

В р. IV Порядку № 737 визначено порядок заповнення граф попереднього рішення. Так, відповідно до п. 4.1 Порядку № 737 на початку зазначаються повне найменування органу, що видав попереднє рішення, реєстраційний номер і дата його видачі.

Під час оформлення попереднього рішення також здійснюється його реєстрація, тобто присвоєння реєстраційного номеру. Згідно з п. 3.6 Порядку № 737 видане попереднє рішення реєструється в Журналі обліку попередніх рішень про країну походження товару, дублікатів попередніх рішень про країну походження товару за формою, наведеною в додатку 3 до Порядку № 737.

Однак реєстрація в цьому журналі є лише частиною реєстраційного номеру попереднього рішення, який відповідно до п. 4.2 Порядку № 737 складається з коду митного органу, згідно з відповідним класифікатором, наразі є чинним Класифікатор Державної митної служби України, її територіальних органів та їх структурних підрозділів, затверджений наказом Держмитслужби 26.11.2019 р. № 495 [96]; останніх двох цифр поточного року (мається на увазі рік прийняття попереднього рішення) та номер попереднього рішення за Журналом обліку.

Таким чином, якщо уявити, що попереднє рішення про визначення країни походження товару було прийнято Дніпровською митницею у 2021 р., враховуючи, що за журналом обліку номером попереднього рішення є приміром № 109025, то реєстраційний номер попереднього рішення матиме такий вигляд – «UA110000-21/109025».

Повертаючись до електронного документообігу та визначення основною формою провадження діловодства електронну форму [13], реєстрація попередніх рішень в журналі обліку явно з цим не узгоджується. Прийнятним розглядаємо варіант забезпечення ведення цього журналу в електронній формі.

Надалі кожна з граф попереднього рішення має заповнюватись згідно з приписами п. 4.2 Порядку № 737 і містити відповідну інформацію, приміром, у графі «Заявник» зазначаються реквізити заявника (юридичної особи, фізичної особи-підприємця, фізичної особи), в графі «Країна походження товару» зазначається країна походження товару тощо.

Наступною процедурною дією є внесення інформації про прийняте попереднє рішення до ЄАІС. Відповідно до п. 3.7 Порядку № 737, митний орган не пізніше дня, що настає за днем винесення попереднього рішення, заносить інформацію про прийняте попереднє рішення до програмно-інформаційного

комплексу ЄАІС «Реєстр попередніх рішень митних органів про країну походження товарів». Вчиняється ця процедурна дія або одразу після оформлення попереднього рішення, тобто в той же день, або наступного робочого дня.

Як зазначає П. Ю. Шевченко, головна проблема, що виникає під час здійснення цієї процедурної дії, є нестворення до нинішнього часу в Держмитслужбі зазначеного реєстру та відповідного ПК ЄАІС [172, с.112], тому підтримуємо висловлену пропозицію щодо рекомендації Держмитслужбі у найкоротший термін розробити та затвердити відповідний ПК ЄАІС «Реєстр попередніх рішень митних органів про країну походження товарів».

Черговою процедурною дією є видання (направлення) попереднього рішення заявнику. Відповідно до абз. 2 п. 3.2 Порядку № 737 перший примірник видається (направляється) заявнику, другий примірник залишається в справах митного органу [113]. З аналізу абз. 1 п. 3.2 Порядку № 737 зрозуміло, що так звані «перший» і «другий» примірники попереднього рішення є однаковими, а їх поділ є формальним.

Ураховуючи нормативну неврегульованість питання видання або направлення попереднього рішення заявнику положеннями Порядку № 737, у кожній конкретній ситуації вибір залишається за заявником, про що повідомляється безпосередньо у зверненні про прийняття попереднього рішення. У разі обрання варіанта з безпосередньою видачею попереднього рішення, після оформлення останнього митні органи повідомляють про це заявнику у зручний для нього спосіб, зазначений у зверненні. Зазначимо, що жодних вимог щодо направлення попереднього рішення заявнику положеннями Порядком № 737 також не встановлено, зокрема строку, протягом якого попереднє рішення має бути направлено заявнику, тому митний орган самостійно вирішує це. Як вже було зазначено, зважаючи на ймовірну необхідність доведення митним органом в подальшому факту направлення заявнику попереднього рішення, у тому числі перевірки дотримання строку його прийняття, таке відправлення має бути з описом і повідомленням про вручення заявнику, тобто цінним листом.

Слід зауважити, що послідовність учинення останніх двох процедурних дій, а саме: внесення інформації про прийняте

попереднє рішення до ЄАІС та видання (направлення) попереднього рішення заявнику, може бути дискусійною, з огляду на їхню невизначеність положеннями Порядку № 737. У цілому, після оформлення попереднього рішення та відповідно до його реєстрації воно однаково може бути і внесено до ЄАІС, і видано (направлено) заявнику. Водночас у запропонованій послідовності враховували насамперед те, що п. 3.7 Порядку № 737 встановлено строкове обмеження внесення інформації про прийняте попереднє рішення до ЄАІС, а щодо видання (направлення) попереднього рішення заявнику – такого обмеження не встановлено.

Останньою процедурною дією є оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення про визначення країни походження товару, що передбачається ч. 12 ст. 23 МК України та п. 3.8 Порядку № 737, який відсилає до зазначеного положення МК України.

Для оприлюднення інформації щодо прийнятого попереднього рішення про визначення країни походження товару актуальними є всі акценти, викладені в попередньому підрозділі. Однак, якщо інформація про прийняті попередні рішення про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД оприлюднюються на офіційному порталі Держмитслужби [146], то підтверджені оприлюднення інформації про прийняті попередні рішення про визначення країни походження товару знайти не вдалося, що свідчить про недотримання припису ч. 12 ст. 23 МК України.

Отже, на стадії прийняття попереднього рішення кожна процедурна дія є обов'язковою та вчиняється митними органами.

Таким чином, структуру процедури прийняття попередніх рішень про визначення країни походження товару можна представити у такому вигляді:

1. Стадія порушення процедури, яка складається з таких процедурних дій: 1) заповнення звернення та підготовка документів; 2) подання (надсилання) звернення та документів до митного органу.

2. Стадія розгляду звернення та поданих документів, яка складається з таких процедурних дій: 1) реєстрація звернення та документів митним органом; 2) розгляд поданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення; 3) повідомлення заявника про необхідність надання додаткової

інформації (є факультативною); 4) підготовка відмови у розгляді звернення (є факультативною).

3. Стадія прийняття попереднього рішення, яка складається з наступних процедурних дій: 1) оформлення попереднього рішення; 2) внесення інформації про прийняте попереднє рішення про визначення країни походження товару до ЄАІС; 3) видання (направлення) попереднього рішення заявнику; 4) оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення.

3.3. Процедура прийняття попередніх рішень щодо надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється з обов'язковим поміщенням цих товарів, відповідно до мети їх переміщення у митний режим, яким визначається правовий статус товарів, умови оподаткування та їх використання після митного оформлення.

У підрозділі 2.3 праці було встановлено, що попередні рішення про надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими поширюються на митні режими переробки (митний режим переробка на митній території та митний режим переробка за межами митної території) та обґрунтовано доцільність прийняття попередніх рішень із цього питання.

Визначення митних режимів переробка на митній території, переробка за межами митної території є в ч. 1 ст. 147 МК України та ч. 1 ст. 162 МК України. Із вище наведених дефініцій, на думку В.О. Чуприни, стає зрозумілим, що митні режими переробки, по-перше, мають спільну мету, а саме переміщення товарів через митний кордон з наступною їх переробкою; по-друге, передбачають звільнення від заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; по-третє, є, так би мовити, проміжними митними режимами, тому що перший можливий за умови подальшого заявлення продуктів переробки в режим реекспорту, другий – у режим імпорту [171, с. 100].

За загальним правилом декларант має право обрати будь-який митний режим із 14 передбачених МК України (ч. 1 ст. 70) у випадку дотримання умов такого режиму та в порядку, визначеному МК України (ч. 1 ст. 71). Так, поміщення товарів у митний режим переробки на митній території та за межами

митної території відповідно до положень ч. 1 ст. 149 і ч. 1 ст. 165 МК України, допускається з письмового дозволу митного органу за заявою власника цих товарів або уповноваженої ним особи.

Поширення практики прийняття попередніх рішень щодо надання дозволу на поміщення товарів у митні режими переробки на митній території та за межами митної території відповідно до положень ч. 10 ст. 149 і ч. 10 ст. 165 МК України здійснено задля забезпечення спрощення поміщення товарів у ці митні режими, уникнення зайвих затримок та процедурних дій під час переміщення через митний кордон, а також досягнення правової визначеності для суб'єктів ЗЕД та їх популяризації серед суб'єктів, як вітчизняних, так і зарубіжних.

Одразу необхідно відзначити наявність термінологічної суперечності між положеннями ч. 3 ст. 23 та ч. 10 ст. ст. 149, 165 МК України. Якщо в п. 3 ч. 3 ст. 23 МК України зазначено, що попередні рішення можуть прийматись з питань надання у випадках, передбачених МК України, дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими, то в ч. 10 ст. 149, 165 МК України йдеться про можливість винесення митними органами попереднього рішення щодо можливості поміщення товарів у митний режим переробки товарів на митній території/переробки за межами митної території. Отже, в ч. 10 ст. 149, 165 МК України не згадується «дозвіл на поміщення», а вказано лише про поміщення товарів в ці митні режими.

Як зазначалось у підрозділі 1.2 дослідження, форма та порядок прийняття попереднього рішення про надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими, передбаченого п. 3 ч. 4 ст. 23 МК України, до цього часу Мінфіном не визначена, що з-поміж іншого, унеможлиблює прийняття попередніх рішень з цього питання.

Проте процедура отримання дозволу на поміщення товарів у митні режими переробки регулюється як на рівні МК України, так і Порядком № 657, розділ V якого присвячено особливостям виконання митних формальностей відповідно до митних режимів переробки [84]. Враховуючи це, вважаємо доцільним насамперед проаналізувати загальний порядок отримання дозволу на поміщення товарів в ці митні режими.

Нормативно-правовим матеріалом такому аналізові слугуватимуть норми МК України, які містяться у гл. 23 і 24.

Слушно стверджує В. О. Чуприна, що за великим рахунком вони (норми цих глав) є своєрідним дзеркальним відображенням одне одного [171, с. 137–138], а взагалі наявні відмінності в правовому регулюванні є несуттєвими для цього дослідження.

Згідно з п. 10 ч. 1 ст. 4 МК України дозволом митного органу є надання особі митними органом усно, письмово (паперовим або електронним документом) чи шляхом проставлення відбитка особистої номерної печатки на супровідних документах (деклараціях, відомостях) права на вчинення певних дій [49]. Зрозуміло, що словом «особа» в даному контексті позначаються юридичні та фізичні особи (п. 35 ч. 1 ст. 4 МК України). Проте положення МК України не містять якихось особливостей щодо надання дозволів юридичній або фізичній особі, тобто навіть термінологія МК України свідчить про рівність цих осіб.

Відповідно до п. 1 Порядку № 657 дозвіл на переробку – це письмовий дозвіл митного органу на поміщення товарів у митний режим переробки на митній території або митний режим переробки за межами митної території [84].

Видачу дозволу на поміщення товарів в митний режим переробки В. О. Чуприна зараховує до юридично значущих дій, які мають передувати заявленню товару в режим переробки [171, с. 123] та є найпершою дією, з якої власне розпочинаються митні формальності в митному режимі переробки [171, с. 123].

Ураховуючи це та керуючись положеннями чинного законодавства, зокрема ст. 149, 165 МК України та р. V Порядку № 657, вважаємо, що процедура видачі дозволу на поміщення товарів у митні режими переробки складається з таких стадій: 1) порушення процедури; 2) розгляду заяви та поданих документів; 3) прийняття рішення. Розглянемо та охарактеризуємо кожен з цих стадій.

Стадія порушення процедури починається процедурною дією, пов'язаною із заповненням заяви та підготовки документів особою, яка бажає отримати дозвіл на поміщення товарів у митні режими переробки. Заява заповнюється за формою, передбаченою додатком 1 до Порядку № 657, та роздруковується з обох боків аркушу, титульний з яких заповнюється особою, зворотній – митним органом.

Згідно з п. 4 р. V Порядку № 657 у заяві мають бути зазначені відомості про всіх переробників, які здійснюватимуть переробку

чи окремі операції з переробки товарів на митній території України, в тому числі зберігання товарів, що поміщуються в митний режим переробки, та продуктів переробки, а також інформація про інші митні органи, в яких передбачається здійснення митного оформлення продуктів переробки товарів, залишків і відходів переробки.

Разом із заявою подаються копії документів, визначених у ст. 149, 165 МК України, засвідчені в установленому порядку. Вкотре зазначимо неточність сформульованої вимоги щодо засвідчення копій документів та підтримаємо і в цьому випадку вище висловлену позицію, відповідно до якої такі копії має засвідчувати особа, яка подає їх до митного органу.

Відповідно до ч. 2 ст. 149 МК України разом із заявою подаються митному органу такі документи:

1) зовнішньоекономічні договори або документи, що їх замінюють, на підставі яких зазначені в заяві товари були чи будуть ввезені на митну територію України, і які повинні містити, зокрема, відомості про обов'язковий обсяг виходу продуктів переробки, конкретний обсяг робіт і строк їх виконання. Якщо зовнішньоекономічний договір або документ, що його замінює, не містить зазначених відомостей, такі відомості подаються окремим документом;

2) технологічні схеми переробки (крім випадків ввезення товарів з метою ремонту, у тому числі модернізації, відновлення та регулювання), в яких повинні бути зазначені відомості про всі етапи переробки та процесу перетворення товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території, на продукти переробки, кількісні показники товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території, та інших товарів, що витрачаються підприємством на здійснення операцій з переробки, з обґрунтуванням виробничих втрат товарів на кожному етапі, а також відомості про найменування та кількість відходів переробки;

3) договори на переробку товарів з іншими підприємствами, якщо окремі операції (або повний цикл) з переробки товарів здійснюватимуться такими іншими підприємствами;

4) інші документи за бажанням власника товарів або уповноваженої ним особи – висновки державних органів, експертних установ, організацій, державні стандарти й стандарти

підприємства, технічні умови, описи чи креслення зразків, відповідно до яких здійснюватиметься переробка, тощо [49].

Наведений перелік додатків є невичерпним, особою можуть надаватись й інші документи, зміст яких може мати значення при вирішенні питання про надання дозволу на поміщення товарів в митний режим переробки.

Обов'язково мають подаватись зовнішньоекономічні договори або документи, що їх замінюють та технологічні схеми переробки (крім випадків ввезення товарів з метою ремонту, у тому числі модернізації, відновлення та регулювання), всі інші – у разі настання певних випадків, наприклад, залучення інших підприємств до процесу переробки – подаються відповідні договори на переробку.

Унікаючи зайвих повторень, відмітимо, що, якщо зовнішньоекономічні договори або документи, які їх замінюють, не містять, зокрема, відомостей про обов'язковий обсяг виходу продуктів переробки, конкретний обсяг робіт і строк їх виконання, такі відомості подаються окремим документом. Водночас вимог до цього окремого документу не передбачено. Разом із цим відповідно до ч. 7 ст. 149 МК України у видачі дозволу на переробку товарів не може бути відмовлено з огляду на таке:

– вид зовнішньоекономічного договору, на підставі якого ці товари були чи будуть ввезені на митну територію України, за винятком договорів, які заборонені законами України;

– форму розрахунку за зовнішньоекономічним договором, на підставі якого ці товари були чи будуть ввезені на митну територію України, крім форм розрахунку, заборонених законодавством України [49].

Крім того, допускається отримання дозволу на ввезення товарів з метою переробки окремими партіями протягом певного періоду часу на однакових умовах у відповідних обсягах і строки, передбачені у зовнішньоекономічних договорах або документах, що їх замінюють (ч. 4 ст. 149 МК України).

У разі якщо передбачається здійснення зазначених у п. 1 ч. 2 ст. 150 МК України операцій з переробки товарів (а саме обробка, монтаж, демонтаж, використання окремих товарів, які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки) згідно з абз. 4 п. 4 р. V Порядку № 657, подається також і Перелік операцій з переробки та спосіб їх здійснення (додаток 4 до

Порядку № 657). Цей додаток подається як основний або коригуючий. Мета коригуючого додатка – уточнення відомостей про товари, поміщені у митний режим переробки, продукти їх переробки, залишки або відходи тощо, якщо такі відомості не можуть бути надані на момент подання документів для отримання дозволу на переробку товарів. Подання коригуючого додатка доцільно здійснювати після отримання товарів для переробки, наприклад, після вхідного контролю на підприємстві [171, с. 140–141].

Наступною і останньою процедурною дією на цій стадії є подання заяви та документів до відповідного митного органу. Відповідно до абз. 1 п. 2 р. V Порядку № 657 дозвіл на поміщення товарів у митний режим переробки на митній території надається за заявою декларанта митним органом, у зоні діяльності якого буде розпочато або здійснено повний цикл операцій з переробки товарів [84]. Дозвіл на поміщення товарів у митний режим переробки за межами митної території надається за заявою декларанта митним органом, яким буде здійснено митне оформлення цих товарів у митний режим переробки за межами митної території (п. 3 р. V Порядку № 657).

Отже, митним законодавством встановлено вимоги щодо вибору митного органу, яким такий дозвіл може бути виданий, у тому числі в залежності від митного режиму переробки. Слід зазначити, що допускається як безпосереднє подання заяви та документів до відповідного митного органу за його місцем розташуванням, так і їх надсилання на адресу, з використанням поштового зв'язку тощо.

Таким чином, на цій стадії всі процедурні дії є обов'язковими та вчиняються особою, яка бажає отримати дозвіл на поміщення товарів у митні режими переробки.

На стадії розгляду заяви та поданих документів першою процедурною дією є реєстрація заяви та поданих документів у митному органі. Положеннями р. V Порядку № 657 здійснення цієї процедурної дії не регулюється, оскільки будь-яких особливостей не передбачено, а тому підлягають застосуванню загальні правила діловодства. Відповідно до ч. 3 ст. 149 МК України від дати реєстрації відповідної заяви обчислюється строк видачі митним органом дозволу на поміщення товарів в митні режими переробки, який становить 5 робочих днів.

З аналізу норми ч. 3 ст. 149 МК України вбачається, що митним органом у будь-якому разі видається дозвіл, тобто виключається можливість відмови в його видачі, що насправді не відповідає дійсності, враховуючи, що в ч. 8 цієї статті наведено підстави для відмови. У зв'язку з цим, пропонуємо законодавцю доповнити ч. 3 ст. 149, ч. 3 ст. 165 МК України після слова «дозвіл» словами «або відмова у видачі дозволу».

Наступною процедурною дією є розгляд поданих документів щодо визначення обов'язкового обсягу виходу продуктів переробки. Відповідно до п. 5 р. V Порядку № 657 для прийняття рішення про надання дозволу на переробку митним органом, з-поміж іншого, здійснюється детальний аналіз документів, поданих для розгляду, та вивчаються державні стандарти й стандарти підприємства, технічні умови, описи та креслення, відповідно до яких має здійснюватися переробка товарів, поміщених у митний режим переробки [84].

Відомості про обов'язковий обсяг виходу продуктів переробки, конкретний обсяг робіт і строк їх виконання мають міститися в зовнішньоекономічному договорі, документі, що його замінює або іншому документі (п. 1 ч. 2 ст. 149 МК України) та обґрунтовуватись в технологічних схемах переробки. Однак положеннями р. V Порядку № 657 не передбачено права митних органів витребувати додаткові відомості.

Черговою процедурною дією є огляд підприємств щодо можливості забезпечення умов переробки. Відповідно до абз. 4 п. 5 р. V Порядку № 657 для прийняття рішення про надання дозволу розглядається можливість дотримання підприємством установлених законодавством умов переробки, технологічних особливостей процесу переробки та можливість ідентифікації товарів, поміщених у митний режим переробки в продуктах переробки. Згідно з п. 6 р. V Порядку № 657 видачі дозволу на поміщення товарів у митний режим може передувати огляд територій, приміщень складів та інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, з метою встановлення наявності у заявника режиму переробки та/або переробника, зокрема технологічного обладнання; приміщень (резервуарів, майданчиків), призначених для зберігання; умов для забезпечення обліку та зберігання товарів й продуктів переробки та унеможливлення

несанкціонованого вилучення їх з місць переробки та зберігання; можливості забезпечення дотримання установлених законодавством норм переробки [84]. Таким чином, вказана процедурна дія «може» здійснюватися і тому вона є факультативною.

Останньою процедурною дією на цій стадії є оформлення рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів. Відповідно до ч. 8 ст. 149 МК України рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів на митній території України приймається, якщо:

1) відомостей, зазначених у поданих заявником документах, недостатньо для визначення обов'язкового обсягу виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті переробки товарів;

2) митний орган виявив невідповідності у відомостях, що містяться у поданих заявником документах, або недостовірність цих відомостей;

3) митним органом встановлено відсутність належного технологічного обладнання, приміщень, умов для обліку і зберігання товарів, що ввозяться з метою переробки;

4) підприємством не дотримано встановлених законодавством України заборон чи обмежень щодо переробки товарів на митній території України [49].

Крім того, що це факультативна процедурна дія, вона може вчинятись як після розгляду поданих документів щодо визначення обов'язкового обсягу виходу продуктів переробки, так і після огляду підприємств щодо можливості забезпечення умов переробки.

Рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів, згідно з абз. 1 п. 8 р. V Порядку № 657 оформлюється шляхом заповнення відповідних розділів заяви, а саме її зворотного аркуша, при цьому митний орган зобов'язаний повідомити про причини та підстави такої відмови.

Як бачимо, для аналізованої стадії характерно вчинення обов'язкових та факультативних процедурних дій, які виконуються тільки митними органами.

Завершальною є стадія прийняття рішення про надання дозволу. Першою процедурною дією на цій стадії є оформлення рішення про надання дозволу на переробку товарів. Відповідно до абз. 1 п. 8 р. V Порядку № 657 таке рішення оформлюється

шляхом заповнення відповідних розділів заяви, а саме її зворотного аркуша. Одночасно з цим митним органом встановлюється строк переробки товарів.

Наступною процедурною дією є внесення інформації про надання дозволу на переробку товарів до ЄАІС. Відповідно до абз. 1 п. 21 р. V Порядку № 657 для забезпечення контролю за товарами, що перебувають у митному режимі переробки, а також обміну інформацією між митними органами стосовно таких товарів використовується ЄАІС, до якої вноситься інформація про митні формальності, що виконуються відносно товарів, поміщених у митний режим переробки, продуктів їх переробки, залишків або відходів, зокрема про надання дозволу на переробку, перелік операцій з переробки та спосіб їх здійснення; та поміщення товарів у митний режим переробки.

В абз. 3 п. 21 р. V Порядку № 657 встановлено, що інформація до ЄАІС вноситься посадовою особою митного органу, яким здійснюється відповідна митна формальність, у тому числі й надання дозволу на переробку, невідкладно після її виконання [84]. Використання оціночного поняття «невідкладно», в даному випадку вимагає найскорішого його виконання.

Останньою процедурною дією на цій стадії є повідомлення заявника про прийняте рішення. Згідно з абз. 4 п. 8 р. V Порядку № 657 митний орган про прийняте рішення зобов'язаний невідкладно письмово або в електронній формі повідомити особу, яка звернулася із заявою. Письмовим повідомленням може бути як безпосереднє видання рішення про видачу дозволу заявнику, так і його направлення.

Таким чином, на цій стадії всі процедурні дії є обов'язковими та вчиняються митними органами.

Отже, процедуру видачі дозволу на поміщення товарів у митні режими переробки можна представити у такому вигляді:

1. Стадія порушення процедури складається з наступних процедурних дій: 1) заповнення заяви та підготовки документів; 2) подання заяви та документів до відповідного митного органу.

2. Стадія розгляду заяви та поданих документів складається з наступних процедурних дій: 1) реєстрація заяви; 2) розгляд поданих документів щодо визначення обов'язкового обсягу виходу продуктів переробки; 3) огляд підприємств щодо можливості забезпечення

умов переробки; 4) оформлення рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів (є факультативною).

3. Стадія прийняття рішення про надання дозволу складається з наступних процедурних дій: 1) оформлення рішення про надання дозволу на переробку товарів; 2) внесення інформації про надання дозволу на переробку товарів до ЄАІС; 3) повідомлення заявника про прийняте рішення.

Враховуючи розглянуту структуру процедури видачі дозволу на поміщення товарів в митні режими переробки та властивості попередніх рішень, змоделюємо структуру процедури прийняття попередніх рішень на поміщення товарів в окремі митні режими. Справа в тому, що в митних органах України відсутня практика прийняття попередніх рішень на поміщення товарів в митні режими переробки. Можливо це пов'язано з тим, що для застосування митних режимів переробки національним законодавством передбачено обов'язкове отримання дозволу, які у переважній кількості випадків здійснюється до переміщення товарів через митний кордон України.

Правове регулювання порядку прийняття попередніх рішень на поміщення товарів в окремі митні режими та їх застосування здійснюється положеннями ст. 23, ч. 10 ст. 149 та ч. 10 ст. 165 МК України.

Відтак пропонуємо Мінфіну структуру процедури прийняття попередніх рішень на поміщення товарів в окремі митні режими викласти з таких послідовних стадій: 1) порушення процедури; 2) розгляду заяви та поданих документів; 3) прийняття рішення. Розглянемо кожен з них, виокремлюючи процедурні дії та акцентуючи увагу на перевагах прийняття попередніх рішень в порівнянні з отриманням дозволу в загальному порядку.

Стадія порушення процедури починається із заповнення звернення та підготовки документів особою, яка бажає отримати попереднє рішення на поміщення товарів в митні режими переробки.

Звернення заповнюється за відповідною формою та має містити інформацію про заявника, загальні відомості про зовнішньоекономічну операцію, товар, країну його походження та класифікаційний код згідно з УКТ ЗЕД, а також відомості про всіх переробників, які будуть здійснювати переробку чи окремі операції з переробки товарів та перелік операцій з переробки тощо.

За аналогією із загальним порядком надання дозволу, разом зі зверненням про прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в митні режими переробки подаються документи, їх копії, передбачені ч. 2 ст. 149 МК України. Підстав для розширення переліку таких документів або звуження, у зв'язку з прийняттям саме попереднього рішення не вбачаємо.

У цих документах повинна міститися інформація про товари, які ввозяться (вивозяться) для переробки, про обов'язковий обсяг виходу продуктів переробки, конкретний обсяг робіт (перелік операцій з переробки) і строк їх виконання та підприємства, на яких здійснюватимуться такі операції.

Наступною і останньою процедурною дією на цій стадії є подання (направлення) звернення та документів до митного органу. Заявник самостійно обирає порядок подання (направлення) звернення з додатками до митних органів.

Таким чином, на цій стадії кожна з процедурних дій є обов'язковою та виконуються особою, яка подає звернення про прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими.

На стадії розгляду звернення та поданих документів першою процедурною дією є реєстрація звернення та поданих документів митним органом, яка має здійснюватися відповідно до інструкції з діловодства. Від дня отримання митним органом звернення обчислюється строк прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими, який згідно з ч. 5 ст. 23 МК України становить 30 днів. Цей строк може бути продовжений керівником митного органу або уповноваженою ним особою, але не більше, ніж на 15 днів, про що повідомляється особі, яка подала звернення (ч. 5 ст. 23 МК України).

Цитовані положення МК України потребують певних уточнень. По-перше, слід визначити вид днів, зокрема календарні чи робочі, з метою забезпечення правової визначеності. По-друге, продовження строку прийняття попереднього рішення може здійснюватися до проходження загального строку (30 днів).

Наступною виконується процедурна дія розгляду поданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення. Задля цього перевіряється фактична відповідність поданих документів обов'язковим та наявність в їх змісті

обов'язкових відомостей, встановлених ч. 2 ст. 149 МК України. Під час цього також встановлюється можливість визначення обов'язкового обсягу виходу продуктів переробки. Аналогічно з п. 5 р. V Порядку № 657 для цього здійснюється детальний аналіз документів, поданих для розгляду та вивчаються державні стандарти й стандарти підприємства, технічні умови, описи та креслення, відповідно до яких має здійснюватися переробка товарів, поміщених у митний режим переробки.

У разі встановлення недостатності відомостей для прийняття попереднього рішення виконується інша процедурна дія – повідомлення заявника про необхідність надання додаткової інформації, яка є факультативною.

Відповідно до положень ч. 5 ст. 23 МК України факт вчинення цієї процедурної дії не призводить до зупинення строку прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими. Отже, витребування додаткової інформації має здійснюватися в межах загального строку (30 днів), проте може бути підставою його продовження. У зв'язку з цим і прийняття рішення про необхідність витребування додаткової інформації, і повідомлення заявника про необхідність її надання, і встановлений строк, протягом якого така інформація має бути надана заявником, істотно скорочується.

Огляд підприємств щодо можливості забезпечення умов переробки, під час прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в митні режими переробки не здійснюється. Пов'язано це головним чином з тим, що попереднє рішення приймається не обов'язково тим митним органом, в зоні діяльності якого здійснюватиметься переробка, а тому доцільність вчинення цієї процедурної дії є сумнівною, враховуючи, що товари, поміщені в митні режими переробки, а також продукти їх переробки протягом усього строку перебування в цих режимах знаходяться під митним контролем (ч. 1 ст. 152 МК України), та митні органи можуть проводити перевірки дотримання умов переробки у будь-якої особи (ч. 2 ст. 152 МК України). Це покладається на митний орган, яким здійснюватиметься митне оформлення товарів у ці митні режими і в зоні діяльності яких здійснюватиметься переробка.

Ненадання заявником додаткової інформації на запит митного органу має наслідком виконання такої процедурної дії,

як підготовка відмови в розгляді звернення, у зв'язку з чим вона є факультативною. Митним органом обґрунтовуються причини такої відмови. Іншими словами, якщо поданих документів не достатньо для прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими, і заявником додатково також їх не надано, відсутня можливість прийняття такого рішення. Відмова в розгляді звернення не має перешкоджати повторному зверненню заявника.

Останньою процедурною дією на цій стадії є підготовка відмови у видачі попереднього рішення, що здійснюється у разі встановлення фактів, передбачених ч. 8 ст. 149 МК України, зокрема виявлено невідповідності у відомостях, що містяться у поданих заявником документах, або недостовірність цих відомостей тощо. Ця процедурна дія є також факультативною. Усунути ці недоліки немає можливості, у зв'язку з чим не допускається повторне звернення.

Таким чином, на стадії розгляду звернення та поданих документів є обов'язкові та факультативні процедурні дії, які вчиняються тільки митними органами.

Завершальною є стадія прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими. Першою процедурною дією на цій стадії є оформлення попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими. Форма попереднього рішення, згідно з ч. 3 ст. 23 МК України, має визначатись Мінфіном [49].

Наступною процедурною дією є внесення інформації про прийняте попереднє рішення на поміщення товарів в окремі митні режими до ЄАІС.

Черговою процедурною дією є видання (направлення) попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими заявнику. Оформлене попереднє рішення до завершення строку для його прийняття видається (направляється) заявнику. Копія такого рішення, а також документи подані заявником, мають зберігатись митним органом. Вибір варіанту отримання попереднього рішення має здійснюватися заявником.

Останньою процедурною дією на цій стадії є оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення на поміщення товарів в окремі митні режими, що передбачається ч. 12 ст. 23 МК України.

Таким чином, на стадії прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими кожна процедурна дія є обов'язковою і вчиняється тільки митними органами.

Отже, процедуру прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими можна представити у такому вигляді:

1. Стадія порушення процедури складається з наступних процедурних дій: 1) заповнення звернення та підготовки документів; 2) подання (направлення) звернення та документів до митного органу.

2. Стадія розгляду звернення та поданих документів складається з наступних процедурних дій: 1) реєстрація звернення та поданих документів; 2) розгляд поданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення; 3) підготовка відмови у розгляді звернення (є факультативною); 4) підготовка відмови у видачі попереднього рішення (є факультативною).

3. Стадія прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими складається з наступних процедурних дій: 1) оформлення попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими; 2) внесення інформації про прийняте попереднє рішення на поміщення товарів в окремі митні режими до ЄАІС; 3) видання (направлення) попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими заявнику; 4) оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення на поміщення товарів в окремі митні режими.

ВИСНОВКИ

В монографії наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у дослідженні порядку прийняття та використання попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи. За результатами наукової розвідки сформульовано такі основні висновки:

1. Установлено, що комплексні наукові дослідження попередніх рішень у сфері митної справи не проводились. Аналіз наявних наукових праць уможливив виявити здебільшого фрагментарний стан досліджень попередніх рішень, низький рівень загальнотеоретичних узагальнень, досліджень правового регулювання та практики їх застосування. З'ясовано, що попередні рішення можуть розглядатись, як: адміністративний акт; інструмент перенесення здійснення деяких митних процедур до фактичного переміщення через митний кордон; механізм удосконалення митного контролю та спрощення і гармонізації митних процедур; механізм прискорення товаропотоку та виконання більшості митних процедур ще до надходження товару до пункту пропуску через державний кордон; механізм забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС та виконання міжнародних зобов'язань України; інструмент розв'язання проблем помилкової оцінки, класифікації товарів або застосування правил визначення походження; інститут митного права.

2. Проведено періодизацію правового регулювання попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи та виокремлено три періоди: перший – запровадження попередніх рішень (травень 2005 р. – травень 2012 р.), який характеризується запровадженням наказами Держмитслужби попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД та щодо визначення країни походження товарів; другий – завершення юридичного оформлення попередніх рішень (травень 2012 р. – жовтень 2015 р.), на якому було завершено впровадження попередніх рішень з питань митної справи, оформлення їхніх загальних положень та правового регулювання, сформовано перелік питань, з яких такі рішення можуть прийматись; третій – подальшого розвитку попередніх рішень (жовтень 2015 р. – триває й досі), який характеризує необхідність

розвитку та перегляду положень щодо попередніх рішень у сфері митної справи з метою приведення національного правового регулювання та практики його застосування до оновлених міжнародних норм і стандартів щодо попередніх рішень, положень Угоди про спрощення процедур торгівлі та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

3. З'ясовано, що попередні рішення є індивідуальними адміністративними актами, зі специфічними характеристиками та властивостями щодо їх прийняття, дії та застосування. Встановлено відповідність попередніх рішень ознакам індивідуальних адміністративних актів, а саме: приймаються митними органами на виконання владних управлінських функцій; стосуються прав або інтересів особи, за зверненням якої воно було прийнято, хоча попереднє рішення й приймається щодо товару; має визначений строк дії.

4. З'ясовано, що суб'єктами з державно-владними повноваженнями правовідносин щодо прийняття попередніх рішень є митні органи. Обґрунтовано невизначеність повноважень щодо попередніх рішень між різними ланками національної системи митних органів, зокрема центральним апаратом Держмитслужби, митницями, митними постами. З'ясовано, що суб'єктами, не наділеними державно-владними повноваженнями правовідносин щодо прийняття попередніх рішень, є фізичні та юридичні особи. Досліджено правові засади участі фізичних та юридичних осіб у правовідносинах щодо прийняття попередніх рішень, у результаті чого доведено, що зі зверненням для прийняття попереднього рішення можуть звертатись будь-які фізичні та юридичні особи.

5. Встановлено, що правове регулювання видів та підстав припинення юридичної дії попередніх рішень не відповідає положенням міжнародного митного законодавства та митного законодавства ЄС. Визначено, що зміна попереднього рішення полягає у зміні його окремих положень, які не впливають на характер попереднього рішення. Відкликається попереднє рішення у разі, коли умови, на основі яких воно було прийнято, змінились. Анулюється (припиняється) попереднє рішення у разі встановлення безпідставності та незаконності його прийняття, або якщо воно прийнято на основі недостовірної, неповної інформації.

6. Обґрунтовано, що структура процедури прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД складається з таких послідовних стадій та процедурних дій: порушення процедури (заповнення письмового звернення та підготовка документів; подання (надсилання) звернення та документів до відповідного митного органу); розгляд звернення та поданих документів (реєстрація звернення; розгляд поданих документів на предмет достатності для прийняття попереднього рішення; повідомлення заявника про необхідність подання додаткових документів (є факультативною); перевірка наявності звернень заявника на ідентичні, аналогічні або подібні товари до інших митних органів; підготовка відмови у розгляді звернення (є факультативною); перевірка в базі даних ЄАІС наявності попередніх рішень на ідентичні, аналогічні або подібні товари до зазначених заявником відомостей у зверненні; підготовка відмови у видачі попереднього рішення (є факультативною); прийняття попереднього рішення (оформлення попереднього рішення; внесення попереднього рішення до Реєстру попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД ЄАІС; видання (направлення) попереднього рішення заявнику; оприлюднення інформації про прийняте попереднє рішення).

7. Запропоновано внести до МК України такі зміни й доповнення:

а) в ч. 1 ст. 23 замінити словосполучення «до початку переміщення товарів через митний кордон» на словосполучення «до початку митного оформлення товару»;

б) в ч.ч. 1, 5, 8, 9 ст. 23 замінити поняття «декларант або уповноважена ним особа» на поняття «заявник»;

в) виключити з п. 1 ч. 7 ст. 23 словосполучення «ненадання всієї наявної у нього інформації»;

г) п. 2 ч. 7 ст. 23 після слова «останньому» доповнити словами «що суттєво вплинуло на характер цього рішення»;

г) передбачити в ч.ч. 7–11 ст. 23 можливість анулювання (припинення), відкликання та зміну попередніх рішень, розмежувавши їх за відповідними підставами, згідно з їх змістовним навантаженням;

д) в ч. 3 ст. 149, ч. 3 ст. 165 після слів «дозвіл» доповнити словами «або відмова у видачі дозволу».

8. Сформульовано пропозиції для Кабінету Міністрів України, які полягають у доповненні п. 4 Положення про Державну митну службу України повноваженнями щодо: узагальнення практики прийняття та застосування попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи; здійснення контролю за прийняттям та застосування попередніх рішень з питань митної справи; забезпечення оприлюднення попередніх рішень з питань митної справи, за винятком інформації, що є конфіденційною.

9. Запропоновано Мінфіну:

а) визначити форму та порядок прийняття попереднього рішення на поміщення товарів в окремі митні режими;

б) визначити митниці органами, уповноваженими на прийняття попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи;

в) розглянути можливість розширення переліку питань, з яких можуть прийматись попередні рішення, зокрема на визначення митної вартості товарів та застосування митних пільг і преференцій щодо товарів;

г) спільно з Держмитслужбою забезпечити можливість подання звернень про прийняття попередніх рішень з питань митної справи та відповідних документів в електронному вигляді;

г) внести зміни та доповнення до Порядку № 650:

– виключити положення абз. 2 п. 21 р. II;

– перше речення абз. 2 п. 5 р. II після слова «копій» доповнити словами «що засвідчуються особою, яка подає звернення»;

– абз. 8 п. 5 р. II після слова «зразки» доповнити словами «і проби»;

– перше речення п. 10 р. II виключити;

– абз. 1 п. 11 р. II після слів «обґрунтуванням причини» доповнити словосполученням: «що стали підставою для такої відмови, з поверненням проб і зразків товару (у разі їх подання)»;

д) внести зміни і доповнення до Порядку № 630:

– абз. 2 пп. 2.1.1 п. 2.1 після слів «договору (контракту)» доповнити словами «або інших документів, що використовуються в міжнародній практиці замість договору (контракту)»;

– абз. 2 пп. 2.1.3 п. 2.1 виключити;

– у пп. 2.1.3 п. 2.1 визначити строк, протягом якого заявник має надати додаткову інформацію та/або документи.

е) внести зміни і доповнення до Порядку № 737:

– в абз. 2 п. 2.2 слова «завіреному у встановленому порядку» замінити словами «що засвідчується особою, яка подає звернення»;

– п. 3.1 після цифр «150» доповнити словом «календарних»;

– з абз. 1 п. 2.4 слова «у зверненні» виключити;

– абз. 1 п. 2.4 після цифр «30» доповнити словом «календарних»;

– в абз. 2 п. 2.4 слова «у видачі попереднього рішення» замінити словами «у розгляді звернення про прийняття попереднього рішення»;

– в п. 2.5 слова «для відмови в прийнятті попереднього рішення» замінити словами «для такої відмови».

Запропоновано Держмитслужбі:

а) затвердити примірні положення про митниці та митні пости;

б) розробити та затвердити відповідний ПІК ЄАІС «Реєстр попередніх рішень митних органів про країну походження товарів».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Юридична думка, 2004. – Т. 1. – 584 с.
2. Базилюк І. О. Поняття переміщення товарів через митний кордон та його правове забезпечення / І. О. Базилюк // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 60. – С. 516–522.
3. Бахрах Д. Н. Таможенное право как институт административного права / Д. Н. Бахрах // Государство и право. – 1995. – № 3. – С. 13–21.
4. Борисенко О. П. Імплементация положень угоди СОТ зі спрощення процедур торгівлі: перші кроки України / О. П. Борисенко, О. В. Боркут // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія «Державне управління». – 2015. – № 4 (79). – С. 25–30.
5. Бутко О. Порядок прийняття попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД / О. Бутко // Таможенная паралель: інформаційне видання з питань митного законодавства. – 2007. – № 50–51. – С. 1–3.
6. Василенко В. М. Митні правовідносини в Україні: поняття, ознаки та структура / В. М. Василенко // Право і безпека. – 2013. – № 3 (50). – С. 27–31.
7. Войтов С. Г. Класифікація товарів як інструмент митно-тарифного регулювання: аспект визначення і контролю / С. Г. Войтов // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 9. – С. 42–48.
8. Войтов С. Г. Науково-прикладні аспекти визначення країни походження товарів / С. Г. Войтов // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Економіка. – 2013. – № 1. – С. 53–58.
9. Габричидзе Б. Н. Практика применения Таможенного кодекса Российской Федерации / Габричидзе Б. Н. – М. : Книжный мир, 1998. – 639 с.
10. ГОСТ 2.102-68. Виды и комплектность конструкторских документов от 28.06.1968 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uas.org.ua/ua/services/standartizatsiya/109-2>
11. Губерская Н. Л. Понятие и структура административной процедуры / Н. Л. Губерская // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. – 2014. – Вип. 7. – С. 76–82.

12. Денисенко С. І. Міжнародно-правові стандарти спрощення та гармонізації митних процедур у сфері міжнародної торгівлі : дис. ... к.ю.н. : 12.00.11 / Денисенко С. І. – Одеса, 2015. – 287 с.

13. Деякі питання документування управлінської діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55 / Кабінет Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2018. – № 23. – Ст. 770.

14. Договор о Таможенном кодексе Евразийского экономического союза от 11.04.2017 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=215314&fld=134&dst=100007,0&rnd=0.18248465293858662#09218770936139622>

15. ДСТУ 4163-2003. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів: наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 07.04.2003 р. № 55. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0055609-03>

16. Дудчак В. І. Митна справа : навч. посібник / В. І. Дудчак, О. В. Мартинюк. – К. : КНЕУ, 2002. – 310 с.

17. Загальна теорія права : підруч. / за заг. ред. М. І. Козюбри. – К. : Ваіте, 2015. – 392 с.

18. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс [Електронний ресурс] : ДПС України. – Режим доступу : <http://zir.sfs.gov.ua/main>

19. Іванченко О. С. Поняття переміщення товарів через митний кордон України / О. С. Іванченко // Митна справа. – 2007. – № 2. – С. 59–64.

20. Іванчо В. В. Теоретичні засади фіскального контролю в Україні / В. В. Іванчо // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія : Право. – 2015. – Вип. 31. – Т. 2. – С. 125–130.

21. Калініченко А. І. Систематизація митного законодавства: сутність та форми : дис. ... к.ю.н. : 12.00.07 / Калініченко А. І. – Х., 2015. – 200 с.

22. Карпенко Г. Л. Щодо проблемних питань експертної роботи в митній справі / Г. Л. Карпенко // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – Вип. 30. – С. 50–54.

23. Картузова І. О. Адміністративно-процедурне право : навч.-метод. посібник / І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий. – Одеса : Юридична література, 2008. – 288 с.

24. Кивалов С. В. Средства осуществления таможенной политики Украины : учеб. пособ. / Кивалов С. В. – Одеса : Астропринт, 1995. – 128 с.

25. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

26. Кодекс Республики Казахстан «О таможенном регулировании в Республике Казахстан» от 26 декабря 2017 года № 123-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39082703#pos=5;-160

27. Козырин А. Н. Таможенное право России : учебник : общ. часть / Козырин А. Н. – М. : Спарк, 1995. – 134 с.

28. Конвенція про тимчасове ввезення від 26.06.1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_472 (дата звернення 13.01.2017).

29. Крущук О. С. Правове регулювання переміщення продуктів харчування через митний кордон України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Крущук О. С. – Одеса, 2012. – 188 с.

30. Мазур А. В. Переміщення товарів через митний кордон України»: різноманітність наукових поглядів на митно-правове поняття / А. В. Мазур, Я. Є. Колюбаєв // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. – 2009. – № 1. – С. 64–70.

31. Макаренко А. В. Питання, з яких приймаються попередні рішення в державній митній справі / А. В. Макаренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Право”. – 2017. – № 43. – Т. 3. – С. 116–120.

32. Макаренко А. В. Попередні рішення в державній митній справі: змістовно-термінологічний пошук / А. В. Макаренко // Юридичний науковий електронний журнал. – 2018. – № 5. – С. 101–105.

33. Макаренко А. В. Попередні рішення в державній митній справі: правове регулювання / А. В. Макаренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Право”. – 2016. – № 41. – Т. 3. – С. 122–126.

34. Макаренко А. В. Прийняття попередніх рішень з питань класифікації комплектних об’єктів згідно з УКТ ЗЕД /

А. В. Макаренко // Jurnalul juridic national: teorie și practică. – 2019. – № 1. – Ч. 1. – С. 94–97.

35. Макаренко А. В. Прийняття попередніх рішень щодо надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими / А. В. Макаренко // Український правовий вимір: пошук відповідей на глобальні міжнародні виклики : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 17 травня 2019 р.). – Дніпро : УМСФ, 2019. – С. 62–63.

36. Макаренко А. В. Припинення юридичної дії попередніх рішень: зміст, види та правові підстави / А. В. Макаренко // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2017. – № 6. – Т. 4. – С. 282–287.

37. Макаренко А. В. Складові процедури прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності / А. В. Макаренко // Правова позиція. – 2019. – № 1. – С. 124–130.

38. Макаренко А. В. Структура адміністративної процедури прийняття попередніх рішень щодо визначення країни походження товару / А. В. Макаренко // Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 12–13 квітня 2019 р.). – Х. : НЮА ім. Ярослава Мудрого, 2019. – С. 366–369.

39. Макаренко А. В. Структура процедури прийняття попередніх рішень з питань класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД / А. В. Макаренко // Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 28 грудня 2018 р.). – Одеса, 2018. – С. 126–129.

40. Макаренко А. В. Структура процедури прийняття попередніх рішень про класифікацію комплектних об'єктів згідно з УКТ ЗЕД / А. В. Макаренко // Тридцять треті економіко-правові дискусії : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Львів, 27 грудня 2018 р.). – Львів, 2018. – Том 2. – С. 87–91.

41. Мельник Р. С. Загальне адміністративне право : навч. посібник / Р. С. Мельник, В. М. Бевзенко ; за заг. ред. Р. С. Мельника. – К. : Ваіте, 2014. – 376 с.

42. Митне право України : навч. посібник / В. Я. Настюк, М. Г. Шульга. – Х. : Нац. юрид. академ. України, 2011. – 114 с.
43. Митне право України : навчальний посібник / за заг. ред. В. В. Ченцова. – К., 2007. – 283 с.
44. Митне право України : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Ченцова та Д. В. Приймаченка. – 2-ге вид. – К. : Істина, 2008. – 328 с.
45. Митне право України : навчальний посібник : у 2 т. / за ред. В. М. Бойко. – К. : Алерта, 2015. – Т. 1. – 528 с.
46. Митне право України : навчальний посібник: у 2 томах / за ред. В. М. Бойко. – К. : Алерта, 2015. – Т. 2. – 618 с.
47. Митний кодекс України : Закон України від 11.07.2002 р. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 38. – Ст. 288 (втратив чинність).
48. Митний кодекс України : Закон України від 12.12.1991 р. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 16. – Ст. 203 (втратив чинність).
49. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44–45, № 46–47, № 48. – Ст. 552.
50. Митний кодекс України: практичні аспекти : навчально-методичний посібник / ред. кол. : А. Д. Войцещук, І. О. Іващук, А. І. Крисоватий, О. М. Омельчук, П. В. Пашко та ін. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 516 с.
51. Мицик В. В. Поняття, місце і роль сучасного митного права та його складових: міжнародного, національного і позитивного митного права країни / В. В. Мицик // Український часопис міжнародного права. – 1994. – № 1. – С. 76–77.
52. Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів від 14.06.1983 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_079 (дата звернення 13.01.2017).
53. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643
54. Міщенко І. В. Еволюція приватноправових засад у митному праві України / І. В. Міщенко // Lex Portus. – 2016. – № 1. – С. 78–93.

55. Настюк В. Я. Про типологію митних правовідносин / В. Я. Настюк // Митна справа. – 2006. – № 4. – С. 3–6.

56. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України / за заг. ред. Додіна Є. В. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 488 с.

57. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України : у 3 т. / кол. авторів ; за заг. редакцією М. Я. Азарова. – К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2012. – Т. 1. – 362 с.

58. Негара Р. В. Деякі недоліки юридичної техніки в правовому регулюванні попередніх рішень з питань митної справи / Р. В. Негара // Верховенство права очима правників-початківців : матеріали всеукр. наукової конф. (м. Одеса, 3 грудня 2016 р.). – Одеса : НУ «ОЮА», 2016. – Т. 2. – С. 251–253.

59. Негара Р. В. Попередні рішення в законодавстві України / Р. В. Негара // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2016. – № 3. – С. 96–109.

60. Негара Р. В. Попередні рішення щодо надання дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими / Р. В. Негара // Сучасні погляди на актуальні питання правових наук : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (Запорізька міська громадська організація «Істина», 25–26 листопада 2016 р.). – Запоріжжя, 2016. – С. 78–81.

61. О договоре о Таможенном кодексе таможенного союза : решение Межгосударственного совета от 27.11.2009 г. № 17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=186310&rnd=7FFE60D62A2377E06FF33ED098CF090C#0183058742494991>

62. Олійник О. Д. Адміністративно-правовий статус фіскальних органів України та держав – членів ЄС: порівняльно-правовий аналіз : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Олійник О. Д. – Ірпінь, 2015. – 223 с.

63. Олійник О. Д. Деякі питання щодо генезису розвитку фіскальних органів в Україні / О. Д. Олійник // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 6-1. – Т. 2. – С. 211–214.

64. Онищик Ю. В. Правове регулювання митних відносин в Україні та країнах ЄС: фінансово-правовий аспект : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 / Онищик Ю. В. – Ірпінь, 2013. – 443 с.

65. Панов І. О. Митні правовідносини як вид правових відносин / І. О. Панов // Право і безпека. – 2009. – № 2. – С. 11–16.

66. Показники ОЕСР по розвитку торгівлі Німеччина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/tad/facilitation/germany-oecd-trade-facilitation-indicators-april-2014.pdf>

67. Показники ОЕСР по розвитку торгівлі США. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/unitedstates/united-states-oecd-trade-facilitation-indicators-april-2014.pdf>

68. Показники ОЕСР по розвитку торгівлі Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oecd.org/tad/facilitation/Ukraine_OECD-Trade-Facilitation-Indicators.pdf

69. Показники ОЕСР по розвитку торгівлі Франція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/tad/facilitation/france-oecd-trade-facilitation-indicators-april-2014.pdf>

70. Положення про Дніпровську митницю [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 29.10.2020 № 489. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/en/documents/pro-zatverdzhennia-polozhen-pro-teritorialni-organi-derzhmitsluzhbi-237>

71. Положення про Київську митницю [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 29.10.2020 № 489. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/en/documents/pro-zatverdzhennia-polozhen-pro-teritorialni-organi-derzhmitsluzhbi-237>

72. Положення про митний пост «Одеса-порт» Одеської митниці [Електронний ресурс] : наказ Одеської митниці від 11.11.2019 р. № 519. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/UA500K01>

73. Положення про митний пост «Одеса-автомобільний» Одеської митниці [Електронний ресурс] : наказ Одеської митниці від 11.11.2019 р. № 510. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/UA500K02>

74. Положення про митний пост «Чорноморськ» Одеської митниці [Електронний ресурс] : наказ Одеської митниці від 11.11.2019 р. № 506. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/UA500K03>

75. Положення про Одеську митницю [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 29.10.2020 № 489. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/en/documents/pro-zatverdzhennia-polozhen-pro-teritorialni-organi-derzhmitsluzhbi-237>

76. Приймаченко Д. В. Перевірка обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем як форма митного контролю / Д. В. Приймаченко, В. В. Прокопенко // LEX PORTUS: Юридичний науковий журнал. – 2016. – № 1. – С. 64–77.

77. Приймаченко Д. В. Визначення походження товару в державній митній справі: монографія / Д. В. Приймаченко, В. В. Прокопенко, П. Ю. Шевченко. – Чернівці: Технодрук, 2018. – 174 с.

78. Приймаченко Д. В. Митна політика держави та її реалізація митними органами: монографія / Д. В. Приймаченко. – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2006. – 332 с.

79. Приймаченко Д. В. Митні формальності: правова природа та зміст поняття (міжнародно-правовий аспект). Д. В. Приймаченко, В. В. Прокопенко // Адміністративне право і процес. – 2014. – № 3 (9). – С. 186–197.

80. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 32. – Ст. 409.

81. Про введення в дію Класифікатора митних органів, їх структурних підрозділів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України [Електронний ресурс]: наказ Державної митної служби України від 31.05.2012 р. № 300. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0300342-12> (втратив чинність).

82. Про введення в дію Методичних рекомендацій [Електронний ресурс]: наказ Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи Державної митної служби України від 11.12.2012 р. № 225. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0225342-12#Text>

83. Про визнання такими, що втратили чинність деяких наказів Держмитслужби України [Електронний ресурс]: наказ Державної митної служби України від 26.09.2012 р. № 500. – Режим доступу: <https://www.zakon-i-normativ.info/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=679710&menu=852189>

84. Про виконання митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму: наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2012 р. № 657 / Міністерство фінансів України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 80. – Ст. 3233.

85. Про внесення змін до Митного кодексу України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи: Закон України від 04.07.2013 р. № 405-VII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 20–21. – Ст. 711.

86. Про впровадження методичних рекомендацій щодо класифікації окремих товарів згідно з вимогами УКТ ЗЕД [Електронний ресурс]: лист Державної митної служби України від 05.03.2013 р. № 11.1/2-16.2/2165-ЕП (зі змінами). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2165810-13#Text>

87. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів : Закон України від 31.05.2007 р. № 1103-V / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 35. – Ст. 484.

88. Про державну службу : Закон України від 15.12.2015 р. № 889-VIII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 43.

89. Про Державну митну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 227 / Кабінет Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2019. – № 26. – Ст. 900.

90. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 48. – Ст. 483.

91. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.

92. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 20.09.2012 р. № 1011 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1011201-12#Text>

93. Про затвердження Інструкції з діловодства у Державній митній службі України та її територіальних органах [Електронний ресурс]: наказ Державної митної служби України від 29.06.2021 р. № 470. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/en/roboata-sluzhbi/2021-470>

94. Про затвердження Інструкції з контролювання якості нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України : наказ Міністерства палива та енергетики України та Державний

комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 04.06.2007 р. № 271/121 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 50. – Ст. 2063.

95. Про затвердження Інструкції з організації митного контролю та митного оформлення міжнародних експрес-відправлень, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України : наказ Державної митної служби України від 03.09.2007 р. № 728 / Державна митна служба України // Офіційний вісник України. – 2007. – № 72. – Ст. 2713.

96. Про затвердження Класифікатора Державної митної служби України, її територіальних органів та їх структурних підрозділів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 26.11.2019 р. № 495. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0495201-19#Text>

97. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова Правління Національного банку України від 19.05.2020 р. № 65 / Національний банк України // Офіційний вісник України. – 2020. – № 60. – Ст. 1920.

98. Про затвердження Типового положення про митний пост [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 06.05.2003 р. № 289. – Режим доступу : https://ips.ligazakon.net/document/view/REG7699?_ga=2.164982013.358061708.1673580865-2008730087.1649861258 (втратив чинність).

99. Про затвердження Положення про митний пост «Дніпро-Правобережний» Дніпровської митниці [Електронний ресурс] : наказ Дніпровської митниці від 27.08.2019 р. № 191. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/UA110150>

100. Про затвердження Положення про митний пост «Бориспіль» Київської митниці [Електронний ресурс] : наказ Київської митниці від 17.11.2019 р. № 342. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/UA100040>

101. Про затвердження Положення про митний пост «Кам'янське» Дніпровської митниці [Електронний ресурс] : наказ Дніпровської митниці від 27.11.2019 р. № 204. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/UA110020>

102. Про затвердження Положення про митний пост «Ліски» Дніпровської митниці [Електронний ресурс] : наказ Дніпровської митниці від 27.11.2019 р. № 201. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/UA110110>

103.Про затвердження Положення про митний пост «Київ-центральний» Київської митниці [Електронний ресурс]: наказ Київської митниці від 27.11.2019 р. № 253. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/UA100K04>

104.Про затвердження Положення про Державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236 / Кабінет Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2014. – № 55. – Ст. 1507.

105.Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375 / Кабінет Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2014. – № 69. – Ст. 1936.

106.Про затвердження Положення про склади тимчасового зберігання : наказ Міністерства фінансів України від 28.05.2012 р. № 613 / Міністерство фінансів України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 2552.

107.Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів) : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 р. № 201 / Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України // Офіційний вісник України. – 2001. – № 39. – Ст. 1784 (втратив чинність).

108.Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку : наказ Міністерства фінансів України від 02.12.2016 р. № 1058 / Міністерство фінансів України // Офіційний вісник України. – 2017. – № 4. – Ст. 164.

109.Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення комплектних об'єктів : наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 630 / Міністерство фінансів України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 51. – Ст. 2048.

110.Про затвердження Порядку прийняття попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД : наказ Міністерства фінансів України від 27.12.2011 р. № 1740 /

Міністерство фінансів України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 16. – Ст. 600 (втратив чинність).

111. Про затвердження Порядку прийняття попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД : наказ Державної митної служби України від 04.04.2005 р. № 238 / Державна митна служба України // Офіційний вісник України. – 2005. – № 18. – Ст. 954 (втратив чинність).

112. Про затвердження Порядку прийняття попереднього рішення про країну походження товару та про внесення зміни до наказу Держмитслужби України від 28.12.1999 року № 864 : наказ Державної митної служби України від 08.11.2005 р. № 1088 / Державна митна служба України // Офіційний вісник України. – 2005. – № 47. – Ст. 2965 (втратив чинність).

113. Про затвердження Порядку прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару : наказ Міністерства фінансів України від 19.06.2012 р. № 737 / Міністерство фінансів України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 2553.

114. Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України : наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 650 / Міністерство фінансів України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 64. – Ст. 2628.

115. Про затвердження Правил охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт : наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.01.2015 р. № 21 / Міністерство енергетики та вугільної промисловості України // Офіційний вісник України. – 2015. – № 15. – Ст. 393.

116. Про затвердження Технічного регламенту обладнання та захисних систем, призначених для використання в потенційно вибухонебезпечних середовищах : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1055 / Кабінет Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2017. – № 8. – Ст. 236.

117. Про затвердження Технічного регламенту радіоблагоднання : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 355 / Кабінет Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2017. – № 45. – Ст. 1396.

118.Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.

119.Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.

120.Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 377.

121.Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

122.Про Митний тариф України : Закон України від 04.06.2020 р. № 674-IX / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 42. Ст. 344.

123.Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.

124.Про надання митницям, Київській регіональній митниці повноважень щодо прийняття попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 23.05.2012 р. № 272 / Державна митна служба України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0272342-12#Text>

125.Про надання повноважень митним органам щодо прийняття попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 15.07.2008 р. № 763 / Державна митна служба України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0763342-08#Text> (втратив чинність).

126.Про надання повноважень митним органам щодо прийняття попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з УКТ ЗЕД [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 30.12.2010 р. № 1559 / Державна митна служба України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1559342-10#Text> (втратив чинність).

127.Про насіння і садивний матеріал : Закон України від 26.12.2002 р. № 411-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 13. – Ст. 92.

128.Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-ХІІ / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.

129.Про приєднання України до Конвенції про тимчасове ввезення : Закон України від 24.03.2004 р. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 371.

130.Про приєднання України до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів : Указ Президента України від 17.05.2002 р. № 466/2002 / Президент України // Офіційний вісник України. – 2002. – № 21. – Ст. 1010.

131.Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у змінній редакції згідно з Додатком І до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур : Закон України від 05.10.2006 р. № 227-V / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 48. – Ст. 476.

132.Про радіочастотний ресурс України : Закон України від 01.06.2000 р. № 1770-ІІІ / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 298.

133.Про ратифікацію Протоколу про внесення змін до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі : Закон України від 04.11.2015 р. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 49–50. – Ст. 456.

134.Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VІІ / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.

135.Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 34. – Ст. 343.

136.Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 08.07.2011 р. № 3677-VІ / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 17. – Ст. 155.

137.Про ринок природного газу : Закон України від 09.04.2015 р. № 329-VIII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 27. – Ст. 234.

138.Про стандартизацію : Закон України від 05.06.2014 р. № 1315-VII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 31. – Ст. 1058.

139.Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.

140.Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 р. № 2894-III / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 14. – Ст. 97.

141.Прокопенко В. В. Виконання митних формальностей при переміщенні товарів через митний кордон України різними видами транспорту : монографія / В. В. Прокопенко. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2018. – 336 с.

142.Прокопенко В. В. Понятие и особенности таможенных правоотношений / В. В. Прокопенко // Митна справа. – 2007. – № 4 (52). – С. 8–13.

143.Прокопенко В. В. Реформування митного законодавства необхідно починати з основ / В. В. Прокопенко, Т. І. Осінь // Митна справа. – 2012. – № 1 (79). – С. 11–21.

144.Протокол про внесення змін до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі від 27.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/981_053 (дата звернення 14.01.2018).

145.Про встановлення Митного кодексу Європейського Союзу [Електронний ресурс] : Регламент (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради від 09.10.2013 р. – Режим доступу : <http://old.minjust.gov.ua/45882> (дата звернення 18.02.2017).

146.Реєстр попередніх рішень щодо класифікації та кодування товару в УКТ ЗЕД [Електронний ресурс] : офіційний портал Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiya-tovariv/62835.html>

147.Рішення про Основи митних законодавств держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав від 10.02.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_509

148. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / Скакун О. Ф. – К. : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.

149.Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (голова) та інші ; Акад. наук Укр. РСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наукова думка, 1973. – Т. 4. – 840 с.

150.Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (голова) та інші ; Акад. наук Укр. РСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наукова думка, 1976. – Т. 7. – 724 с.

151.Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (голова) та інші ; Акад. наук Укр. РСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наукова думка, 1979. – Т. 10. – 660 с.

152.Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (голова) та інші ; Акад. наук Укр. РСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наук. думка, 1980. – Т. 11. – 700 с.

153.Таможенное право : учебник / под ред. М. М. Рассолова, Н. Д. Эриашвили. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 462 с.

154.Таможенный кодекс Азербайджанской Республики от 24.06.2011 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=48844

155.Таможенный кодекс Европейского Союза: анализ основных положений и новелл [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pravo.ua/articles/tamozhennyj-kodeks-evropejskogo-sojuza-analiz-osnovnyh-polozhenij-i-novell>

156.Таможенный кодекс Республики Молдова от 20.07.2000 г. № 1149-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30398272

157.Таможенный кодекс Республики Таджикистан от 03.12.2004 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=7870

158.Таможенный кодекс Туркменистана от 25.09.2010 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=32438

159.Тимощук В. Адміністративні послуги : посібник / Тимощук В. ; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А», 2012. – 104 с.

160.Тимощук В. П. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії : монографія / В. П. Тимощук. – К. : «Конус-Ю», 2010. – 296 с.

161. Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності : підручник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 312 с.

162. Товарознавство. Терміни та визначення : Державний стандарт України 3993-2000 : наказ Держстандарту України від 31.10.2000 р. № 627. – К. : Держстандарт України, 2000. – 24 с.

163. Толковый словарь С. И. Ожегова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ozhegov.com/words/38375.shtml>

164. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Ст. 2125.

165. Угода СОТ щодо спрощення процедур торгівлі. Аналітичний звіт щодо відповідності України від 15.07.2015 р. / Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=b89ca7c5-d3b3-4e5a-8f17-aab37ec0355f&tag=MaterialiStosovnoUspt>

166. Федотов О. П. Адміністративно-правова концепція здійснення державної митної справи: теорія та практика : дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.07 / Федотов О. П. – Одеса, 2016. – 457 с.

167. Федотова І. О. Учасники митних правовідносин: поняття та класифікація / І. О. Федотова // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. – 2011. – № 2. – С. 12–16.

168. Приймаченко Д. В. Сучасний стан та перспективи розвитку митних правовідносин в Україні / Д. В. Приймаченко, І. О. Федотова // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2012. – № 1. – Ч. 1. – С. 258–263.

169. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

170. Чуприна О. В. Правове регулювання митних режимів переробки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / Чуприна О. В. – Х., 2015. – 20 с.

171. Чуприна О. В. Правове регулювання митних режимів переробки : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Чуприна О. В. – Х., 2015. – 195 с.

172. Шевченко П. Ю. Адміністративно-правове регулювання митної процедури визначення походження товару : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Шевченко П. Ю. – Дніпро ; Запоріжжя, 2017. – 212 с.

173. Шевченко П. Ю. Значення походження товару для застосування преференційних ставок мита / П. Ю. Шевченко // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2016. – Вип. 3. – С. 130–143.

174. Шевченко П. Ю. Характеристика процедури прийняття попередніх рішень з питань визначення країни походження товарів / П. Ю. Шевченко // Lex Portus. – 2017. – № 1(3). – С. 168–178.

175. Шишка Р. Б. Митне право України : підруч. / Шишка Р. Б. – К., 2008. – 320 с.

176. Щодо зовнішньоекономічних договорів (контрактів) та інших документів, що використовуються в міжнародній практиці замість договору (контракту) [Електронний ресурс] : лист Державної митної служби України від 14.07.2009 р. № 11/6-10.10/6714-ЕП. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6714342-09#Text>

177. Щодо відображення у митних деклараціях податкових номерів платників ПДВ [Електронний ресурс] : лист Державної фіскальної служби України від 15.12.2014 р. № 15182/7/99-99-24-02-02-17. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5182872-14#Text>

178. Як отримати попереднє рішення про класифікацію товару згідно з УКТ ЗЕД від митного органу? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fd7e4633-83d7-44cc-94cf-3dfc6af5b348&title=Stattia3-Uspt>

179. Як отримати попереднє рішення про країну походження товару? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fd7e4633-83d7-44cc-94cf-3dfc6af5b348&title=Stattia3-Uspt>

180. Яковлев И. П. Консультации и предварительные решения среди форм публичного администрирования в государственном таможенном деле / И. П. Яковлев // *Legea si Viata*. – 2016. – № 5/3. – С. 102–106.

181. Яковлєв І. П. Особливості статусу Державної фіскальної служби України як суб'єкта публічного адміністрування у сфері державної митної справи / І. П. Яковлєв // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. – 2015. – № 18. – Т. 2. – С. 164–170.

182. Яковлєв І. П. Форми і методи публічного адміністрування у державній митній справі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Яковлєв І. П. – Одеса, 2016. – 224 с.

183. Advance ruling: Definition/Scope; Problem Statement; Implementation guidance; Additional information [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tfig.unece.org/contents/advance-ruling.htm>

184. Customs Act (R.S.C., 1985, (2nd Supp.) assented to 13-th February, 1986 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-52.6>

185. Electronic Code of Federal Regulations (e-CFR) – Title 19: Customs Duties [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ecfr.gov/cgi-bin/text-idx?SID=78e98ccb76cfed37a3f79e280534d8be&node=19:2.0.1.1.25&rgn=div5#sp19.2.181.i>

186. Japan Customs: Advance Ruling System [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.go.jp/english/advance/index.htm>

187. Makarenko A. V. Podmioty uczestniczące w stosunkach prawnych dotyczących przyjęcia poprzedniej decyzji w sprawach celnych / A. V. Makarenko // Monitor prawa celnego i podatkowego. – 2019. – № 3. – С. 108–113.

188. North American Free Trade Agreement on January 1, 1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://tcc.export.gov/Trade_Agreements/All_Trade_Agreements/NorthAmericanFreeTA.asp

189. OECD Trade Facilitation Indicators: An overview of available tools (May 2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/trade/facilitation/indicators.htm>

190. Pryimachenko D. Implementation of international rules and standards in national customs legislation on the application of advance rulings in customs [Електронний ресурс] / D. Pryimachenko, P. Liutikov, A. Makarenko // Journal of law and political sciences. – 2020. – Volume 23. – Issue 2. – P. 41–70. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/1bk5m0CCsV8xVagWNYdLuSnpq4V2Xv8bO/view> (Indexed in the following international databases: Emerging Sources Citation Index (ESCI) by Web of Science).

191. Pryimachenko D. The main principles of customs administration activities in cross-border electronic commerce [Електронний ресурс] / D. Pryimachenko, A. Maslova, A. Medynska // Journal of law and political sciences. – 2020. – Volume: 24. – Issue 3. – P. 9–33. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/1GGcNVM2hSHiNfRnsXXh0I2ocPylSHr9w/view> (Indexed in the following international databases: Emerging Sources Citation Index (ESCI) by Web of Science).

192. Shu-Chien Chen. In the name of legal certainty? Comparison of advance ruling systems for tariff classification in the European Union, China and Taiwan [Електронний ресурс] // World Customs Journal. – 2016. – Vol. 10. – P. 47–64. – Режим доступу : <http://worldcustomsjournal.org/archive/volume-10-number-2-september-2016>

193. Technical Notes on Trade Facilitation Measures: UNCTAD/DTL/TLB/2010/1. 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unctad.org/en/pages/publications/Trade-Facilitation-Technical-Note.aspx>

194. Trade Facilitation Implementation Guide [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tfig.unecse.org/index.html>

195. Trade facilitation indicators: Organisation for Economic Cooperation and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/trade/facilitation/indicators.htm> (дата звернення 13.01.2017).

Наукове видання

Макаренко А. В., Приймаченко Д. В.

**ПОПЕРЕДНІ РІШЕННЯ В СФЕРІ
МИТНОЇ СПРАВИ**

МОНОГРАФІЯ

В авторській редакції

**Підписано до друку 15 11.2022 р. Формат 69х84 1/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 10,81. Облік.-вид. арк. 9,61. Наклад 300 прим.
Замовлення № 84**
**Дніпро: Університет митної справи та фінансів (свідоцтво про
видавничу діяльність ДК № 6198 від 24.05.2018 р.)
49000, м. Дніпро, вул. В. Вернадського 2/4**